

FACULTY OF FINANCE - ACCOUNTING

**THE JOURNAL
CONTEMPORARY ECONOMY**

Volume 1, Issue 2/2016

**REVISTA ECONOMIA
CONTEMPORANĂ**

Vol. 1, Nr. 2/2016

**”Independența Economică” Publishing
2016**

SCIENTIFIC BOARD:

Professor PhD Ovidiu PUIU, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Alexandru PUIU, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Manuel Salvador Gomes ARAÚJO, Instituto Politécnico do Porto, Portugal
Professor PhD Iuliana CIOCHIN, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Emil DINGA, Senior Researcher, “Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center, Romanian Academy, Romania
Professor PhD Emilian M. DOBRESCU, Senior Researcher, Institute of National Economy, Romanian Academy, Romania
Professor PhD Madalina DUMITRU, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Professor PhD Marius GUST, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Senior Researcher PhD Mircea IORDAN, Institute for Economic Forecasting, Romanian Academy, Romania
Professor PhD Dumitru MARIN, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Professor PhD Ion MIHĂILESCU, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Professor PhD Doina MUREȘANU, Université de Québec in Abitibi-Témiscamingue, Canada
Associate Professor PhD Rodica PERCIUN, Senior Researcher, National Institute for Economic Research of the Academy of Sciences of Moldova and Ministry of Economy, Republic of Moldova
Professor PhD Vasile RILEANU, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Professor PhD Ion STEGĂROIU, Valahia University of Târgoviște, Romania
Professor PhD Alexandru STRATAN, National Institute for Economic Research of the Academy of Sciences of Moldova and Ministry of Economy, Republic of Moldova
Professor PhD Dumitru VIȘNĂN, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Associate Professor PhD Mihaela ASANDEI, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Associate Professor PhD Elena CIGU, “Al. I. Cuza” University of Iași, Romania
Associate Professor PhD Florin DIMA, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Scientific Researcher PhD Mihail DIMITRIU, “Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center, Romanian Academy, Romania
Scientific Researcher PhD Edith DOBRESCU, Institute of World Economy, Romanian Academy, Romania
Associate Professor PhD Sebastian ENE, “Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania
Associate Professor PhD Mihaela GÖNDÖR, “Petru Maior” University of Târgu-Mureș, Romania
Associate Professor PhD Oana-Ramona LOBON, West University of Timișoara, Romania
Associate Professor PhD Camelia-Cristina MIHALCIUC, “Ștefan cel Mare” University of Suceava, Romania
Associate Professor PhD Valentin RADU, Valahia University of Târgoviște, Romania
Associate Professor PhD Mihaela-Roberta STANEF-PUIC, Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania
Associate Professor PhD Daniela TEFĂNESCU, “Petru Maior” University of Târgu-Mureș, Romania

EDITOR-IN-CHIEF:

Cristina GÂNDESCU

EDITORS:

Andreea GANGONE
Mihaela SAVU
Corina DUCU
Niculina STĂNESCU

EDITORIAL SECRETARY:

Iuliana TALMACIU

LANGUAGE REVIEWERS:

Georgiana MÎNDRECI, Camelia RIZEA, Ramona EANA

The views expressed in these articles are the sole responsibility of the authors.

The Journal is printed under the patronage of
“Constantin Brâncoveanu” University, Faculty of Finance-Accounting.

© „Independența Economică” Publishing, 2016
Pitești, Calea Bascovului no. 2A, Argeș County, Romania
Phone/Fax: +00248-216427
Recognized by C.N.C.S.

ISSN 2537 – 4222
ISSN–L 2537 – 4222

CONTENT

Mioara BORZA	THE SUSTAINABILITY DASHBOARD: AN APPRAISAL TOOL FOR BUSINESS AREA COMPETITIVENESS	5-12
	TABLOUL DE BORD AL SUSTENABILITĂȚII: INSTRUMENT DE APRECIERE A COMPETITIVITĂȚII MEDIULUI DE AFACERI	13-20
Aura Emanuela DOMIL	DIFFICULTIES IN LIMITING THE EXPANSION OF THE ROMANIA PUBLIC SECTOR	21-25
Dorina LUȚĂ	NATIONAL ACCOUNTING REGULATIONS, REQUIREMENT OF CHANGES IN EUROPEAN DIRECTIVES	26-31
Laura P. NOIU	REGLEMENT RILE CONTABILE NAȚIONALE, CERINȚELE MODIFICĂRIILOR DIRECTIVELOR EUROPENE	32-37
Florentina MOISESCU	THE ART OF "CREATIVE ACCOUNTING" IN THE CURRENT ECONOMIC CONTEXT	38-42
	ARTA "CONTABILITĂȚII CREATIVE" ÎN CONTEXTUL ECONOMIC ACTUAL	43-47
Ecaterina GARABAJII	THE STATE SOCIAL INSURANCE BUDGET ANALYSIS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA	48-52
	ANALIZA BUGETULUI ASIGURĂRIILOR SOCIALE DE STAT AL REPUBLICII MOLDOVA	53-58
Georgiana CHIȘIGA	THE REGIONAL DEVELOPMENT- ESSENTIAL STRATEGIC BASE IN FUNDING PROGRAMS	59-65
Silvia-Elena ISACHI	DEZVOLTAREA REGIONALĂ – BAZA STRATEGICĂ ESSENȚIALĂ ÎN PROGRAMELE DE FINANȚARE	66-72
Elena RUSU (CIGU)	LOCAL FISCAL INSTRUMENTS FOR "GREEN CITIES" – CASE OF ROMANIA	73-77
Florin OPREA		
Cristina PANFIL	SMEs LENDING IN CONDITIONS OF CRISIS IN BANKING SYSTEM	78-84
Gheorghe ILIADI		
Gabriela-Cornelia PICIU	BUSSINESS MODELS OF CIRCULAR ECONOMY	85-91
	MODELE DE AFACERI DIN ECONOMIA CIRCULARĂ	92-97
Roxana-Lucia MIHAI	IMPLICATIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT ON CORPORATE COMMUNICATION	98-102
	IMPLICAȚIILE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE COMUNICAREA CORPORATIVĂ	103-107
Raluca-Viorica LIXANDRU	CONSIDERATIONS ON THE CAUSES OF TAX EVASION IN ROMANIA	108-112
	CONSIDERAȚII PRIVIND CAUZELE EVAZIUNII FISCALE ÎN ROMÂNIA	113-117

THE JOURNAL CONTEMPORARY ECONOMY

<http://www.revec.ro>

- Peer Review -

The peer review process has a vital role in achieving both the goal and the objectives of the journal, evaluating originality and quality of articles submitted for publication. Within this process, reviewers may suggest improvements of form and content of the articles reviewed.

After receiving the article, the editorial board will verify the eligibility, depending on the respect of the editing requirements. Authors will be notified by email of the result of the eligibility verification within 15 days.

The Journal CONTEMPORARY ECONOMY uses the double-blind peer review system for the articles submitted for publication. Thus, the identity of the author(s) of the article and the reviewer (reviewers) is not known to any party, the editor being the one who assigns the reviewer for a certain article and the only one who knows the identity of both the author(s) and of the reviewer.

Authors will be informed by email about the outcome of the review.

The criteria that guide the peer review process of the manuscripts are divided into four main categories:

1. Originality and importance of the topic addressed in relation to the current stage of the research, to the purpose and objectives of the journal
2. Presentation in a highly coherent and comprehensive manner of the current stage of the research, plus the accuracy and quality of references
3. The structure of the manuscript must comply with the drafting recommendations presented in the **Redaction** section. Articulation must be clear, coherent and logical. Special attention is given to the translation into English which must be done in a scientific and academic language specific to the related field of research, avoiding the possible errors of speech, grammatical errors, errors of sentence syntax and colloquial expressions specific to common English. The journal accepts as standards of English both the British and the American speech.
4. Ethics emphasizes three categories of practices considered unethical and improper to the research activity:
 - a. Plagiarism, as defined in the literature
 - b. Fraud, as defined in the literature
 - c. Other ethical reasons (confidentiality of data used, obtaining permissions for quoted material, etc.).

The above-mentioned criteria are communicated and detailed to the reviewers with whom the journal works. Based on these recommendations they express their final recommendation on the publication or non-publication of the manuscript submitted to review in a *Peer Review Report* whose form is provided by the journal editorial office.

The article will be sent to:

"Constantin Brâncoveanu" University of Pitești
Faculty of Finance-Accounting
Pitești, Calea Bascovului no. 2A, Argeș County, Romania
Phone +400248-212627, int. 1019, fax +400248-221098
Email: revec@univcb.ro

Contact person:

Associate Professor PhD Cristina Gănescu
Phone +400744420742

THE SUSTAINABILITY DASHBOARD: AN APPRAISAL TOOL FOR BUSINESS AREA COMPETITIVENESS

Lecturer PhD Mioara BORZA

Faculty of Economics and Business Administration,
„Alexandru Ioan Cuza” University of Ia i, Romania

Email: mioara@uaic.ro

Abstract: *The competitiveness assessment of business represent a preoccupation of theorists and, equally, of global economic area representatives. Also, the concern to identify the role of sustainability concept in business is dynamic. However, we note that the approach of sustainability theme is slipped, often, to the ecology sphere, the economic and social issues remaining in background. We consider that the persistence of confusion has been maintained by the lack of an indicators system for sustainable development, combined in an assembly with real utility. For this purpose, this paper will discuss in practical perspective about the sustainability in business area, analysed in terms of complex competitiveness. The competitiveness studies conducted until now, have involved the assessments based on socio-economic indicators, on the false assumption that the economic activity is able to distribute equable in territory the benefits of growth. Often, was ignored the importance of socio-cultural relations between economic actors, able to lead to increased competitiveness. The Index of Regional Competitiveness of European Union measures the competitiveness of companies and regions in correlation with Index of life quality; the sustainability dashboard sustain the importance of sustainability approach in terms of business competitiveness, the notions of competitiveness and sustainability becoming complementary and interdependent..*

Keywords: *competitiveness, business area, indicators, sustainable development.*

JELClassification: *M2, O1, Q01.*

1. Introduction

The present paper is proposed in conditions which the autochthonous research papers referring to sustainability haven't presented, until now, a detailed practical approach level for the following reasons: poor autochthonous specialty literature, limited connections with the practical and entrepreneurial sphere, lack of understanding the depth of concepts, tackling the sustainability problems within the economic environment only at theoretical level, as major conceptual confusions have been observed that could directly affect the connection with the practical reality and the socio-economic competitiveness. The sustainable development approach slipped most of the times in the ecology and environment protection area, the pure economic and social aspects being treated in secondary plane. This phenomenon is also supported by the lack of a concrete and coherent system of sustainability indicators that finds a real utility in the economic practice. Thus, the lack of specialty studies and working instruments involve lack of interest in dealing this topic, as the levers of correlation with the practice haven't been identified yet; in this respect, we propose to bring into the attention of the practical scientific research (by applicative research) the toolbox called *sustainability dashboard* that could be applicable to all national economy's branches, being based on a complex system of the defining indicators of the sustainable development.

The novelty elements brought by the present paper consist in new terms that will enrich the specialty literature. But the newest element that we plan to perfect and implement is the aggregate sustainability dashboard that will allow us to make a rigorous analysis of the current development and competitiveness stage of the analysed regions. The research field in socio-human sciences will enrich with new conceptual terms that we proposed to the introduction in the specialized literature and in the research: *sustain-utopia* (proper term), *sustain-entrepreneurship* (new modern term, from the international specialized literature), *sustainability balance* (instrument resulted from previous researches

as a result of adapting the models widely practiced in most of the companies with developed economies: Italy, France, UK etc.), *regional sustainability dashboard*. At the same time, we appreciate as favourable the impact on the business environment by a new approach of the relationship between the research environment and entrepreneurship, namely the gradual insertion in the current language of the entities involved in regional development policies of the new terminology specific to sustainable and competitive development. In this way new research horizons open directed towards measuring and assessing competitiveness in terms of sustainability. The research is expected to bring major contributions to a better understanding of the concept of sustainability in the academic, entrepreneurial and decision-making environment in Romania. At the same time, this research will contribute to increase the involvement of entrepreneurial forces and those of policy decision in identifying and exploiting regional competitive advantage sources.

2. The synergy between competitiveness and sustainability - a requirement of nowadays economies

The approach of sustainable development topic is regarded in different circumstances, firstly depending on research domain and interest. The sustainable development concept is widespread and diversified treated and benefits by over 60 definitions and many different approaches. According to specialty literature, we propose to use the term of sustainability associated to sustainable development concept. In addition, by present paper we propose to approach this concept mostly in practice utility perspective; we start from results of studies and researches, inclusively applicative, from developed countries, which demonstrates that the sustainability or sustainable development have real practical connections with business environment and economic world, generally. More, we aim to demonstrate that is possible to create and implement *sustainability dashboards* or *sustainability balances* in order to sustain the socio-economic competitiveness growth of an enterprise, micro-region, area, locality etc. The research of this paper is placed in the context in which the regional development policy, the industrial policy and the competitiveness are the main topics on the work agenda of the most developed international economies. Also, the competitiveness notion often is used in different conjunctures and represent a decisive target of many socio-economic actions, but sometimes is missing the consistency between theory and practice. According to the most recent specialty studies (Hackler, 2012; Stumpp, 2013), for achieving the aim of assuring the economic competitiveness of an enterprise, region or economy, it's necessary to identify the practices designed to protect and even prevent the functional socio-economic systems against disruptive or destructive factors (Graymore et al, 2008).

The approach of sustainability issue slipped most of the times towards the scope of ecology and environment protection factors, the purely economic and social aspects remaining in the background. Therefore we consider that a conceptual and content clarification is necessary. The confusion has been maintained by a lack of a system of sustainable development indicators actives in a concrete way, reunited in a system that finds its real utility (Bossel, 1999; Harris, 2000; Sandrine, 2003).

In Romania, the shaping steps of a sustainable development policy that aim to enhance the regional competitiveness did not pursue to univocally carry out a sustainability dashboard that by its implementation in the entrepreneurial environment and as well in the decision-making local public administration institutions, contribute to the growth of the regional socio-economic competitiveness. There are some studies concerning the sustainability dashboards (International Institute for Sustainable Development), as well as some segmentation approaches on the resilient practices (Quick, 2008; et al.). However,

their unilateral analysis didn't succeed to individualize the instruments that satisfy the requests of a competitive and sustainable development. The appreciation of the level of socio-economic competitiveness and sustainability of a region is a necessity and a common interest of all stakeholders involved in the local economy's development process. The topic area of specialty studies in the socio-economic field aim at the problems of the sectoral competition, the role of support policies and spreading the prosperity at regional level, by enhanced competitiveness' effects (Cojanu et al., 2009; Cojanu, 2010; GEA, 2007). It is about placing the industrial policy, the competitiveness and the cohesion under the same umbrella, thus resulting a field that begins getting a distinct identity in the research and recommendations of economic policy.

3. New and modern tools for sustainability evaluation

The approach of some topics as the sustainability dashboard or a sustainability balance is a relative new research area or less known in our country. The autochthonous specialty literature proves that this subject remained mainly at theoretic level, with a few practical connotations. Instead, the literature and practice specific of business environment from developed countries (Canada, USA, Italy, Germany, France, Switzerland etc.) demonstrate that the sustainability can be measured by specific tools, and based on different result of various sustainability analysis forms, it can be taken the decisions and measures which aims, inter alia, ensuring a superior level of competitiveness. The tools that evaluate the sustainability are based, in all cases, on the sustainable development indicators. However, this set of indicators is different established and appreciated according to approach modality of sustainability research - both theoretically and practically. The creation and demonstration of a sustainability tools utility that enables the sustainability level analysis, based on indicators, represents one of the aims of topical socio-economic researches.

The instruments for sustainability measurements bring a real contribution to competitiveness increase, to create new resilient practices models and to identify and to analyse, in view of the efficient use, in the entrepreneurial environment, of a sustainable development indicators system conjugated to the real necessities. The instruments application on the regions, concretely, with values of indicators constituted in database, will permit the improvement of image and perception about need of competitiveness and sustainability, but especially will offer a real point of view about actual stage of development, in favour of assuring the sustainability and elaborating the plan of measures in support to the competitive and sustainable development.

The basic tool that we approach in this paper is the sustainability dashboard presented in various forms, depending on information source and adaptation needs; these can being:

- software create on the basis of objectives aimed by beneficiary of informatics programme and on the predefined indicators by socio-economic entities implied in the sustainability analysis; in Romania does not exist, until now, such an autochthonous informatics programme, but it can be used models just developed in other countries;
- "package" of tables and histograms or other graphic representation s obtained on basis of indicators grouping for sustainability analysis of an area or of an organisation.

According to specific definitions of management information systems, a sustainability dashboard is a tool easy to read, often on single page, real-time user interface; it is shown as a graphical representation of the current status and trends of an organisation or as a key-synthesis of performances indicators, able to determine the

decisions that must take according to identified state and proposed objectives (McFadden, 2012). Moreover, the sustainability dashboard is the software presented as a panel type tool designed to inform the decision makers, the mass-media and the large public about the evolution and sustainability perspectives of an organisation, region, nation etc.

Irrespective of approach and presentation form, the dashboard of sustainability represent an interactive global image designed to orient the organisations and communities towards socio-cultural, economic and financial progress. To analyse the wider regions and communities is preferred to use an interactive map of sustainability so be possible to compare easier the micro-regions, areas or localities. In the Figure no. 1 and Figure no. 2 are presented some suggestive images of various forms of a sustainability dashboard.

Figure no. 1 Summary overview representation of Policy Performance Index (PPI) based on objectives and indicators of sustainability

Figure no. 2 Graphic representation based on items and indicators of sustainability

Source: Geisler, 2011. Navigating from Green 2 Sustainable with the New Sustainability Dashboard

We propose to present a simple dashboard of sustainability, respectively a generalized model that can be adapted by each organization, community or region - interested in such approach or to improve the rhythm of their progress and competitiveness. The base of dashboard is represented by indicators for which we find data and information in various reports and official statistics. Also, an essential element consists in an approach from the sustainability assessment perspective based on three pillars: economic, social and environmental. So, the indicators will be selected and grouped into three mentioned pillars (Table no. 1).

Table no. 1. Pillars and indicators to create a dashboard of sustainability

Sustainability sequence	Specific indicators for analysis	Description useful for data analysis and interpretation
I. Economic Pillar		
Growth & Urban design	- city funding for aesthetic projects; - investments in infrastructure - proximity of homes to amenities	Urban design promotes liveability clusters homes, and encourages compact neighbourhoods.
Transportation	- car ownership - mode of travel to work - active transportation - transit accessibility	Designing communities for walking, cycling, and transit provides health and environmental benefits.
Economy	- availability of employment - businesses by sector - employees by sector etc.	A healthy economy provides employment, produce creativity, and sustain nature.
Food & farming	- proximity to farmers markets - community gardens - available farm - pocket markets	A sustainable food system supports farmers and considers how food is grown, processed and distributed.
II. Social-cultural Pillar		
Housing	- core housing need - homelessness / social housing - multi-family housing - rental market	Access to adequate housing is a basic need and has significant influence over quality of life. It is critical to the well-being.
Arts, culture & events	- cultural businesses - cultural spaces - employment in arts and culture - protected heritage sites	The arts and culture sector provides activities that enable residents to learn new skills and contribute to their community.
Health & safety	- availability of doctors - healthy food choices in city - low birth weight babies	Safety is about reducing violence and crime, as well as promoting community well-being.
Education & learning	- early childhood development - high school graduation - other (very numerous)	Higher levels of education lead to increased employment rates, job satisfaction and salaries.
III. Environmental Pillar		
Water & waste management	- water consumption - management plans - community waste	Sustainability depends on reducing consumption and improving management practices.
Ecosystems	- environmental programs - park land and trees planted - green infrastructure network	Ecosystems support human life by providing countless invaluable resources and services.
Energy systems	- age of buildings - green certification for buildings - GHG emissions	Reducing energy consumption can help to mitigate climate change by reducing greenhouse gases.

Source: personal processing based on specialty literature study

This dashboard can be associated with balance of sustainability and permit to form an overview image, certainly not unilateral, of an organization or community evolution; in this approach we started from ascertainment that the financial balance is suggestive and faithful only partially for a real image of analysed organisation or community, mostly in the conjuncture of sustainable development requirement. The main arguments that we have emerged from previous conducted studies are:

- the sustainability or sustainable development does not mean progress only in economic area, but to take simultaneous into consideration the social conditions (the population being the support of economic actions) and of these environmental (the environmental resources and factors being co-dependences by economic growth and development rhythm);
- the competitiveness analysis of an economy, region, organisation etc. is incomplete with consideration only of economic and financial competitiveness results (the level of social development and the quality and quantity of environmental resources are vectors for the global development and competitiveness).

In Table no. 1 is presented a summary and general model of sustainability indicators. According to research or practical analysis interest, their number and combination can be significantly modified. Then, will be identify the databases or is gather the needed information to represent the stage of socio-economic/environmental evolution in correlation on the same time horizon and in perspective for a common interest: ensuring the competitiveness in the sustainability conditions. Thus, we will call on to a set of indicators grouped on fields: Regional Competitiveness Index of the European Union (RCI) that measures the competitiveness of the firms and of the regions as well, in correlation with the life quality index. Built based on 11 pillars grouped on three levels: basic, efficiency and innovation, RCI underlines the polycentric tendencies of the urban areas (Dijkstra et al., 2011), the micro regions being a relevant target for the significance of these studies.

The competitiveness studies carried out until now require evaluations based on socio-economic indicators and make the false assumption that the economic activity is able to uniformly distribute the growth's benefits in the territory. Also, the importance of social, economic and cultural relations between economic actors, important sources of agglomeration economies, able to lead to the competitiveness growth is ignored.

Following the analysis of the current knowledge level of the sustainability's issues, we consider that the limitations of the current approaches, previously mentioned, entitles us to propose an adjustment system of the sustainability models used in the European countries to the current situation of Romania and to bring into the attention of the applicative scientific research a complex instrument called *sustainability dashboard* that could be applicable to all national economy's branches.

4. Conclusions

Concerning the limits of present research, we admit and understand the high degree of difficulty, both as topic area and as implementation methodology, for the following reasons: lack of a rich bibliographic document and lack of data bases and autochthonous specialty studies; lack of collaborative spirit from a segment of entrepreneurial and institutional entities, that will have to be convinced of the practical utility of the research's topic; identification of some IT tools that allow the correlation of sustainability indicators, established in a complex and multi-faced board, an aspect that will be compensated by proper efforts of research and identification of correlation levers; the heterogeneous character of available data at regional level and the difficulty of data collection for comparable periods of time, that allow profound analysis concerning the agglomeration

economies and localization in our country. Also, the complexity and difficulty of the topic is determined by the conceptual diversity of sustainability, by the novelty degree of topic in our socio-economic systems, but also by the variety and diversity of indicators that will be inserted in the sustainability dashboard. In addition to all the above mentioned, the lack, the insufficiency or the inconsistency of some practical data and information are also to be added, this difficulty being correlated to an informational source. The level of difficulty is amplified at the same time with the transposition of the analysis results into practice, in terms of accepting the proposed results and solutions by the socio-economic environment.

The conclusions of previous studies, considered to be a start point subject for future researches, shows that there are significant untapped resources to strengthen regional competitiveness. Another important aspect of the new research themes is that the dashboard of sustainability will provide an opportunity to recognize the actual position in an overall complex conjuncture. Then, we consider that we can start the process of individual and joint empowerment of the active companies through the analysis and control instrument called dashboard sustainability.

References

1. Boringer, C. and Jochem, P.E.P., 2007. Measuring the immeasurable - a survey of sustainability indices. *Ecological Economics*, 63, pp.1–8.
2. Cojanu, V., Botezatu, E. and Peleanu, I., 2009. *Formulation of operational concepts of a cohesion and competitiveness policies*, Collection of IER studies, no. 22, August 2009.
3. Dijkstra, L., Annoni, P. and Kozovska, K., 2011. *A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods and Findings*. Working Papers. European Union, Regional Policy.
4. McFadden, P., 2016. *What is Dashboard Reporting*". CEO of Excel Dashboard Widgets. [online]. Available at: <https://www.dcode.com.au/blog/dashboards-visualise-your-state-of-play>.
5. Geisler, N., 2011. Navigating from Green 2 Sustainable with the New Sustainability Dashboard. [online]. Available at: http://www.sustainablebrands.com/news_and_views/oct2011/navigating-green-2-sustainable-new-sustainability-dashboard.
6. Graymore, M., Sipe, N. and Rickson, R., 2008. Regional sustainability: How useful are current tools of sustainability assessment at the regional scale? *Ecological Economics*, 67.
7. Grayson, D. and Dodd, T., 2008. Small is sustainable (and Beautiful!). Encouraging European Smaller Enterprises to be Sustainable. *The Doughty Centre for Corporate Responsibility*.
8. Group of Applied Economics – GEA, 2007. *Manual for assessing regional competitiveness*. Bucharest. [online]. Available at: <http://www.adrmuntenia.ro/documente/manual-de-evaluare-a-competitivitatii-regionale.pdf>.
9. Hackler, D., 2012. Resiliency, Competitiveness, and Innovation in Arlington. *Virginia Government Finance Review*. February 2012.
10. Hardi, P. and Semple, P., 2000. The Dashboard of Sustainability: from a metaphor to an operational set of indices. *Fifth International Conference on Social Science Methodology*. Cologne, Germany.
11. Porter, M.E., 1998. Cluster and the new economics of competition. *Harvard Business Review*, 76(6).

12. Sandrine, S., 2003. Sustainability indicators. In: Neumayer, Eric ed. *Online Encyclopedia of Ecological Economics (OEEE)*. International Society for Ecological Economics (ISEE).
13. Scipioni, A., 2007. *Aggregated indexes to measure urban sustainability. The experience of Padua Municipality: a Quality of Life Observatory*. [online]. Available at: <http://www.iccr-international.org>.
14. Stumpp, E.M., 2013. New in town? On resilience and Resilient Cities. Elsevier Science Direct, Cities 32.
15. *** *Sustainability Dashboard*. [online]. Available at: http://dashboard.surrey.ca/#education/childhood_development.
16. *** *Dashboard Overview*. [online]. Available at: <http://www.sustainablecleveland.org/about/dashboard/>.
17. *** *Dashboard of Sustainability Software*. [online]. Available at: <http://www.ecoiq.com/magazine/reviews/reviews12.html#1>.

TABLOUL DE BORD AL SUSTENABILITĂȚII II: INSTRUMENT DE APRECIERE A COMPETITIVITĂȚII II MEDIULUI DE AFACERI

Lect. univ. dr. Mioara BORZA

Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România
Email: mioara@uaic.ro

Rezumat: *Aprecierea competitivității mediului de afaceri reprezintă o preocupare a teoreticienilor și, în egal măsură, a reprezentanților mediului economic global. De asemenea, preocuparea pentru identificarea rolului conceptului dezvoltării durabile în mediul de afaceri este susținută. Totuși, remarca că abordarea temei dezvoltării durabile a alunecat, adesea, către sfera ecologiei, aspectele economice și sociale rămânând în plan secundar. Considerăm că persistența confuziei a fost întreținută și de lipsa unui sistem de indicatori ai dezvoltării durabile, reuniți într-un ansamblu cu utilitate reală. În acest scop, lucrarea de față va aborda subiectul dezvoltării durabile din perspectiva practică a mediului de afaceri analizat în condiții de competitivitate complexă. Studiile de competitivitate realizate până în prezent au presupus evaluări bazate pe indicatori socio-economici, pornind de la ipoteza falsă că activitatea economică este capabilă să distribuie uniform, în teritoriu, beneficiile creșterii. Adesea, a fost ignorată importanța relațiilor sociale și culturale între actorii economici, capabile să conducă la creșterea competitivității. Indexul Competitivității Regionale a Uniunii Europene măsoară competitivitatea companiilor și regiunilor în corelare cu indicele calității vieții, iar „tabloul de bord al sustenabilității” susține importanța abordării dezvoltării durabile în termeni de competitivitate a mediului de afaceri, noțiunile de competitivitate și dezvoltare durabilă devenind complementare și interdependente.*

Cuvinte-cheie: *competitivitate, mediu de afaceri, indicatori, dezvoltare durabilă.*

Clasificare JEL: *M2, O1, Q01.*

1. Introducere

Prezenta lucrare este propusă în condițiile în care temele autohtone de cercetare cu referire la sustenabilitate nu au prezentat, până în momentul de față, un nivel de abordare practic detaliat, din cel puțin următoarele motive: literatură autohtonă pauperă în domeniu, conexiuni limitate cu sfera practică și antreprenorială, lipsa de înțelegere a profunzimii conceptelor, tratarea doar la nivel teoretic a problematicii sustenabilității în mediul de afaceri, confuzii conceptuale majore care pot să afecteze direct conexiunea cu realitatea practică, inclusiv cea a competitivității socio-economice. Abordarea dezvoltării durabile a alunecat, de cele mai multe ori, către sfera ecologiei și protecției factorilor de mediu, aspectele pur economice și sociale fiind tratate în plan secundar, fenomen susținut și de lipsa unui sistem de indicatori ai sustenabilității, concret și coerent, care să înlăture seacă utilitate reală în practica economică. Aadar, lipsa studiilor de profil și a instrumentelor de lucru implică interesul pentru tratarea acestui subiect, deoarece încă nu s-au identificat pârgurile de corelare cu practica. În acest sens, propunem aducerea în scenă cercetării științifice a instrumentului denumit *tablou de bord al sustenabilității* care se pretează să fie aplicabil în toate ramurile economiei naționale, fiind bazat pe un sistem complex de indicatori definitorii ai dezvoltării durabile.

Elemente de noutate aduse de prezenta lucrare constau în termeni noi care vor îmbogăți literatura de specialitate. Însă, cel mai nou element pe care ne propunem să-l perfecționăm și-l implementăm este tabloul agregat de sustenabilitate, care va permite să realizăm o analiză riguroasă a stadiului actual de dezvoltare și competitivitate a regiunilor analizate. Domeniul de cercetare al științelor socio-umane se va îmbogăți și cu noi termeni conceptuali pe care îi propunem spre introducere în literatura de specialitate și în cercetare: *sustenutopia* (termen propriu), *sustainentreprenurship* (termen modern, nou, din literatura de specialitate internațională), *bilanț de sustenabilitate* (instrument rezultat din cercetările proprii anterioare, ca urmare a adaptării modelelor practicate pe scară largă în majoritatea întreprinderilor din țările cu economii dezvoltate: Italia, Franța, Marea Britanie etc.),

tablou de bord al sustenabilității regionale. În același timp, apreciem ca favorabil impactul asupra mediului antreprenorial prin maniera nouă de abordare a relației dintre mediul de cercetare și antreprenariat, respectiv prin inserarea treptat în limbajul curent al entităților implicate în politicile de dezvoltare regională a noii terminologii specifice dezvoltării durabile și competitive. În acest fel, se deschid noi orizonturi de cercetare îndreptate către mărirea și aprecierea competitivității din perspectiva sustenabilității. Cercetarea este preconizată să aducă contribuții majore la mai bună alegere a conceptului de sustenabilitate în mediul academic, antreprenorial și decizional din România. În același timp, cercetarea va contribui la creșterea implicării forțelor antreprenoriale și a celor de decizie politică în identificarea și exploatarea surselor de avantaj competitiv regional.

2. Sinergia dintre competitivitate și sustenabilitate - o cerință a economiilor actuale

Abordarea subiectului dezvoltării durabile este privită în conjuncturi diferite, în primul rând în funcție de domeniul și interesul cercetării. Conceptul dezvoltării durabile este tratat pe scară largă și diversificat și beneficiază de peste 60 de definiții și numeroase tipuri de abordări. În acord cu literatura de specialitate, propunem utilizarea termenului de sustenabilitate asociat conceptului dezvoltării durabile. În plus, prin lucrarea de față propunem să tratăm acest concept cu precizie din perspectiva utilității practice; pornim de la rezultatele studiilor și cercetărilor, inclusiv aplicative, din țări dezvoltate, care demonstrează că sustenabilitatea sau dezvoltarea durabilă au reale conexiuni practice cu mediul de afaceri și cu lumea economică, în general. Mai mult, urmăm să demonstrăm că este posibil să se creeze și implementeze modele de *tablouri de bord ale sustenabilității* sau de *bilanuri de sustenabilitate* în vederea susținerii creșterii competitivității socio-economice a unei întreprinderi, microregiuni, zone, localități etc. Cercetarea din această lucrare se plasează în contextul în care politica de dezvoltare regională, politica industrială și competitivitatea ocupă un loc central pe agenda de lucru a celor mai avansate economii ale lumii. De asemenea, noțiunea de competitivitate este utilizată, adesea, în conjuncturi diferite și reprezintă o întindere decisivă a multor acțiuni socio-economice, însă uneori lipsesc consecvența și coerența între teorie și practică. În acord cu cele mai recente studii de specialitate (Hackler, 2012; Stumpp, 2013), pentru atingerea scopului de asigurare a competitivității economice a unei întreprinderi, regiuni sau economii, este necesară identificarea practicilor care au rolul de a proteja și a preveni sistemele socio-economice funcționale de factorii perturbatori sau distructivi (Graymore ș.a., 2008).

Abordarea problematicii sustenabilității a alunecat, de cele mai multe ori, către sfera ecologiei și protecției factorilor de mediu, aspectele pur economice și sociale rămânând în plan secundar. De aceea considerăm că se impune o clarificare conceptuală și de conținut. Confuzia a fost întreținută și de lipsa unui sistem de indicatori ai dezvoltării durabile activi în mod concret și coerent, reușiți într-un sistem care să înlăture utilitatea reală (Bossel, 1999; Harris, 2000; Sandrine, 2003).

În România, demersurile de conturare a unor politici de dezvoltare durabilă care să vizeze creșterea competitivității regionale nu au urmărit realizarea univocă a unui tablou de bord al sustenabilității, a cărei implementare în mediul antreprenorial, precum și în instituțiile cu rol decident la nivelul administrației publice locale, să contribuie la creșterea competitivității socio-economice la nivel regional. Există o serie de studii privind tablourile de bord ale sustenabilității (International Institute for Sustainable Development), precum și unele abordări segmentare privind practicile reziliente în condiții de competitivitate (Quick, 2008), dar a căror analiză unilaterală nu a reușit să individualizeze instrumente care să satisfacă cerințele unei dezvoltări eminamente durabile. Aprecierea nivelului competitivității socio-economice și a sustenabilității unei regiuni este o necesitate

și un interes comun al tuturor stakeholderilor implicați în procesul dezvoltării economiei locale. Aria tematică a studiilor de specialitate în domeniul socio-economic vizează, în primul rând, problemele competiției sectoriale, rolul politicilor de sprijin în răspândirea prosperității în plan regional, prin efectele creșterii competitive (Cojanu, 2009; Cojanu, 2010; GEA, 2007). Este vorba despre plasarea sub aceeași umbrelă a politicii industriale, competitivității și coeziunii, rezultând un domeniu care începe să capete o identitate distinctă în recomandările de politică economică.

3. Instrumente noi și moderne de evaluare a sustenabilității

Abordarea unor subiecte precum un tablou de bord sau un bilanț al sustenabilității reprezintă o arie de cercetare relativ nouă sau foarte puțin cunoscută în țara noastră. Literatura de specialitate autohtonă dovede că subiectul a rămas cu preponderență la stadiul teoretic și de înconotații practice limitate. În schimb, literatura și practica mediului de afaceri din țările dezvoltate (Canada, SUA, Italia, Germania, Franța, Elveția etc.) demonstrează că sustenabilitatea poate fi măsurată prin instrumente specifice, iar pe baza rezultatelor diverselor forme de analiză a sustenabilității se pot lua decizii importante care vizează, între altele, asigurarea unui nivel de competitivitate superior. Instrumentele de măsurare a sustenabilității au la bază, în toate cazurile, indicatorii dezvoltării durabile. Totuși, acest set de indicatori este stabilit și apreciat în mod diferit în funcție de modalitatea de abordare a cercetării sustenabilității - atât teoretic, cât și practic.

Crearea și demonstrarea utilității instrumentelor de apreciere a sustenabilității care să permită analiza, pe bază de indicatori, a nivelului de sustenabilitate pentru o zonă predefinită, reprezintă unul din scopurile cercetărilor socio-economice de actualitate. Instrumentele de măsurare a sustenabilității contribuie la creșterea competitivității, la crearea unor modele de practici reziliente, la identificarea și analiza, în vederea utilizării în mediul antreprenorial, a unui sistem de indicatori de dezvoltare durabilă conjugat nevoilor actuale reale. Aplicarea instrumentelor pe regiuni, în mod concret, cu valori ale indicatorilor constituite în baze de date, va permite îmbunătățirea imaginii și a percepției despre nevoia de competitivitate și sustenabilitate, dar, mai ales, va oferi un punct de vedere pragmatic cu privire la stadiul actual al dezvoltării, în favoarea asigurării sustenabilității și a elaborării unui plan de măsuri în sprijinul dezvoltării competitive și sustenabile.

Instrumentul de bază pe care îl abordăm în această lucrare este tabloul de bord al sustenabilității, care se prezintă sub diverse forme, în funcție de sursa de informare și necesitățile de adaptare, acesta putând fi:

- software creat pe baza obiectivelor urmărite de beneficiarul programului informatic și a indicatorilor predefiniți de entitățile socio-economice implicate în analiza de sustenabilitate; în România, nu există, deocamdată, un astfel de program informatic autohton, dar pot fi utilizate modele deja dezvoltate în alte țări;
- “pachet” de tabele și histograme sau alte reprezentări grafice obținute pe baza grupării indicatorilor pentru analiza de sustenabilitate a unei zone sau a unei organizații.

În acord cu definițiile specifice sistemelor de management al informației, un tablou de bord al sustenabilității este un instrument ușor de citit, adesea pe o singură pagină, cu o interfață intuitivă în timp util pentru utilizator; arată ca o prezentare grafică a stării curente și a trendurilor unei organizații sau ca o sinteză-cheie a indicatorilor de performanță capabil să determine deciziile care trebuie luate în acord cu starea identificată și obiectivele propuse (McFadden, 2012). Mai mult, tabloul de sustenabilitate este software-ul prezentat ca un instrument de tip panel destinat să informeze decidenții, mass-media și publicul larg

cu privire la evoluția și perspectivele de sustenabilitate ale unei organizații, regiuni, națiuni etc.

Indiferent de forma de abordare și prezentare, tabloul de bord al sustenabilității reprezintă o imagine interactivă globală destinată să orienteze organizațiile și comunitățile către progres socio-cultural și economico-financiar. Pentru analiza pe regiuni sau comunități mai extinse este de preferat utilizarea unei hărți interactive a sustenabilității, așa încât compararea pe microregiuni, zone sau locații să se realizeze mai ușor. În Figurile nr. 1 și 2 sunt redată unele imagini sugestive ale diferitelor forme grafice ale unui tablou de sustenabilitate.

Figura nr. 1 Reprezentare sumară de ansamblu a Indexului Politicii de Performanță (PPI) pe baza obiectivelor și indicatorilor de sustenabilitate

Figura nr. 2. Reprezentare grafică pe bază de itemi și indicatori ai sustenabilității
Sursa: Geisler, 2011. Navigating from Green 2 Sustainable with the New Sustainability Dashboard

Propunem spre prezentare un tablou de sustenabilitate simplu, respectiv un model generalizat care poate fi adaptat de fiecare organizație, comunitate sau regiune - interesate de o astfel de abordare ori de îmbunătățirea ritmului de progres și competitivitate. Baza tabloului o reprezintă indicatorii pentru care găsim date și informații în diverse rapoarte și statistici oficiale. De asemenea, un element esențial constă într-o abordare din perspectiva aprecierii sustenabilității pe trei piloni fundamentali: economic, social și ambiental. Deci, indicatorii vor fi selectați în grupa I pe cei trei piloni menționați (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1. Pilonii și indicatorii pentru crearea unui tablou de bord al sustenabilității

Secvența sustenabilității	Indicatori specifici de analiză	Descriere în vederea analizei și interpretării datelor
I. Pilon economic		
Creșterea și arhitectura urbană	- proiecte estetice finanțate - investiții în infrastructură - apropierea de zone de agrement	Arhitectura urbană promovează calitatea habitatului și încurajează compactarea cartierelor.
Transport	- de înțelesuri de autoturisme - modul de transport la serviciu - transportul activ - accesibilitatea la drumuri de tranzit	Încurajarea mersului pe jos și cu bicicletele și accesul la zonele de tranzit încurajează sănătatea umană și beneficiile de mediu.
Economie	- disponibilitatea de angajare - afaceri pe sectoare - angajați pe sectoare etc.	O economie sănătoasă asigură angajarea, produce creativitate și susține mediul înconjurător.
Agricultură și alimentație	- apropierea de piețele agricultorilor - grădini comunitare/individuale - ferme agricole active - piețe mici (de cartier)	O alimentație sănătoasă susține fermierii și apreciază modul în care sunt cultivate, prelucrate și distribuite produsele alimentare.
II. Pilon social-cultural		
Gospodării	- necesarul de locuințe de bază - persoane fără adăpost - locuințe sociale - piața închirierilor	Accesul la gospodării adecvate este o nevoie de bază și are influențe majore și critice asupra bunăstării și calității vieții.
Art, cultură și evenimente culturale	- afaceri culturale - spații culturale - angajări în sfera artei și culturii - sit-uri patrimoniale protejate	Sectorul artei și culturii susține activități care aduc cetățenilor noi deprinderi și care contribuie la bunăstarea comunității.
Sănătatea și securitate	- personalul medical - alegerea alimentației sănătoase - copiii născuți prematur	Securitatea presupune reducerea violențelor și promovarea armoniei și bunăstării comunităților.
Educație și învățământ	- dezvoltarea timpurie a copiilor - absolvenți de liceu - alți numeroși indicatori	Nivelul ridicat de educație crește rata de angajare, dar și satisfacția salarială și a muncii.
III. Pilon ambiental		
Managementul apei și deșeurilor	- consumul de apă - planuri de management - deșeuri comunitare	Sustenabilitatea este asigurată și de un consum redus, și îmbunătățirea practicilor manageriale.
Ecosisteme	- programe de mediu - parcuri și arbori plantați - rețea de infrastructură verde	Ecosistemele susțin viața umană prin furnizarea de servicii și resurse valoroase, de neprețuit.
Sisteme energetice	- vârsta clădirilor - certificate verzi pentru clădiri - emisii de gaze cu efect de seră	Reducerea consumului energetic conduce la atenuarea schimbărilor climatice și reducerea GES.

Sursa: prelucrare personală pe baza consultării literaturii de specialitate

Acest tablou poate fi asociat cu bilan ul de sustenabilitate i permite formarea unei imagini de ansamblu, nicidecum unilateral a evolu iei unei organiza ii sau comunit ii; în această abordare am pornit de la constatarea c bilan ul financiar contabil nu este sugestiv i fidel decât par ial pentru imaginea real pe care o are organiza ia sau comunitatea analizat , mai ales în conjunctura nevoii de dezvoltare durabil . Argumentele principale pe care le-am desprins din studiile anterior efectuate sunt:

- sustenabilitatea sau dezvoltarea durabil nu semnific doar evolu ie i progres în plan economic, ci luarea în considerare, simultan, a condi iilor sociale (popula ia fiind suportul i subiectul ac iunilor economice) i a celor ambientale (resursele i factorii de mediu fiind co-dependen i de ritmul de cre tere i dezvoltare economic);
- analiza de competitivitate a unei economii, regiuni, organiza ii etc. este incomplet cu luarea în considerare doar a rezultatelor de competitivitate economico-financiar (nivelul de dezvoltare social i calitatea ori cantitatea resurselor de mediu sunt vectori ai dezvolt rii i competitivit ii globale).

În Tabelul nr. 1 este prezentat un model sumar de ordin general de indicatori ai sustenabilit ii. În func ie de interesul de cercetare sau analiz practic , num rul i combinarea acestora se modific semnificativ. Apoi, se identific bazele de date sau se culeg informa iile necesare pentru a reprezenta stadiul evolu iei socio-economice i ambientale în corela ie pe acela i orizont de timp i în perspectiv pentru un interes comun: asigurarea competitiv itii în condi ii de sustenabilitate. Astfel, vom face apel la un set de indicatori grupa i pe domenii: Indexul Competitivității Regionale a Uniunii Europene (RCI) care m soar competitivitatea atât a firmelor, cât i a regiunilor, în corelare cu indicele calit ii vie ii. Construit pe baza a 11 piloni grupa i pe trei niveluri: basic, eficiență i inovare, RCI evidențiază tendințele policentrice ale zonelor urbane (Dijkstra, 2011), microregiunile fiind o țintă relevantă pentru amplitudinea și semnificația acestor studii.

Studiile de competitivitate realizate pân în prezent presupun evalu ri bazate pe indicatori socio-economici i pleac de la ipoteza - fals - c activitatea economic este capabil s distribuie uniform în teritoriu beneficiile cre terii. Se ignor , adesea, importan a rela iilor sociale, economice i culturale între actorii economici, surse importante de economii de aglomerare, capabile s conduc la cre terea competitivit ii.

Ca urmare a analizei nivelului actual de cunoaștere a problemicii sustenabilității, consider m c limitele abord rilor curente la care ne-am referit anterior ne îndrept esc s propunem un sistem de adaptare a modelelor de sustenabilitate utilizate în țările europene la situația actuală din România și aducerea în scena cercetării științifice aplicative a instrumentului complex denumit *tablou de bord al sustenabilit ii*, care se preteaz a fi aplicabil în toate ramurile economiei naționale.

4. Concluzii

În privința limitelor din prezenta cercetare, recunoaștem și înțelegem gradul ridicat de dificultate, atât ca arie tematic , cât i ca metodologie de implementare, din urm toarele considerente: lipsa unui material bibliografic abundent i lipsa bazelor de date i a studiilor de specialitate autohtone; lipsa de spirit colaborativ din partea unui segment de entit ii antreprenoriale și instituționale, segment care va trebui convins de utilitatea practic a subiectului cercetat; identificarea unor instrumente informatice care s permit corelarea indicatorilor de sustenabilitate, constituiți într-un bord complex și multifățetat, aspect care va fi compensat prin eforturi proprii de cercetare i identificare a pârghiilor de corelare; caracterul eterogen al datelor disponibile la nivel regional i dificultatea colect rii datelor pentru perioade de timp comparabile, care s permit analize de fine e privind economiile de aglomerare i localizarea în spa iul rii noastre. De asemenea, complexitatea i

dificultatea temei sunt determinate de diversitatea conceptual a sustenabilității, de gradul de nouitate a temei în sistemele socio-economice, dar și de varietatea și diversitatea indicatorilor care vor fi inserați în tabloul de bord al sustenabilității. La acestea se adaugă lipsa, insuficiența sau neconcordanța unor date și informații de ordin practic, această dificultate fiind direct corelată cu sursa de informare. Nivelul de dificultate se amplifică odată cu transpunerea rezultatelor analizei în practic, în sensul acceptării de către mediul socio-economic a rezultatelor și soluțiilor propuse.

Concluziile studiilor anterioare, subiect de start al cercetărilor viitoare, arată că există semnificative resurse nevalorificate de consolidare a competitivității regionale, capabile să înțeleagă dezvoltarea echilibrată. Un alt aspect important al noilor teme de cercetare este că tabloul de bord al sustenabilității va oferi oportunitatea de recunoaștere a poziției socio-economice reale într-o conjunctură complexă, de ansamblu. Apoi, considerăm că putem demara procesul de responsabilizare individuală și comună a întreprinderilor active prin intermediul instrumentului de analiză și control denumit tablou de bord al sustenabilității.

Bibliografie

1. Boringer, C. și Jochem, P.E.P., 2007. Measuring the immeasurable - a survey of sustainability indices. *Ecological Economics*, 63, pp.1–8.
2. Cojanu, V., Botezatu, E. și Peleanu, I., 2009. *Formulation of operational concepts of a cohesion and competitiveness policies*, Collection of IER studies, no. 22, August 2009.
3. Dijkstra, L., Annoni, P. și Kozovska, K., 2011. *A New Regional Competitiveness Index: Theory, Methods and Findings*. Working Papers. European Union, Regional Policy.
4. McFadden, P., 2016. *What is Dashboard Reporting*. CEO of Excel Dashboard Widgets. [online]. Disponibil la: <https://www.dcode.com.au/blog/dashboards-visualise-your-state-of-play>.
5. Geisler, N., 2011. Navigating from Green 2 Sustainable with the New Sustainability Dashboard. [online]. Disponibil la: http://www.sustainablebrands.com/news_and_views/oct2011/navigating-green-2-sustainable-new-sustainability-dashboard.
6. Graymore, M., Sipe, N. și Rickson, R., 2008. Regional sustainability: How useful are current tools of sustainability assessment at the regional scale? *Ecological Economics*, 67.
7. Grayson, D. și Dodd, T., 2008. Small is sustainable (and Beautiful!). Encouraging European Smaller Enterprises to be Sustainable. *The Doughty Centre for Corporate Responsibility*.
8. Group of Applied Economics – GEA, 2007. *Manual for assessing regional competitiveness*. Bucharest. [online]. Disponibil la: <http://www.adrmuntenia.ro/documente/manual-de-evaluare-a-competitivitatii-regionale.pdf>.
9. Hackler, D., 2012. Resiliency, Competitiveness, and Innovation in Arlington. *Virginia Government Finance Review*. February 2012.
10. Hardi, P. și Semple, P., 2000. The Dashboard of Sustainability: from a metaphor to an operational set of indices. *Fifth International Conference on Social Science Methodology*. Cologne: Germany.
11. Porter, M.E., 1998. Cluster and the new economics of competition. *Harvard Business Review*, 76(6).

12. Sandrine, S., 2003. Sustainability indicators. In: Neumayer, Eric ed. *Online Encyclopedia of Ecological Economics (OEEE)*. International Society for Ecological Economics (ISEE).
13. Scipioni, A., 2007. *Aggregated indexes to measure urban sustainability. The experience of Padua Municipality: a Quality of Life Observatory*. [online]. Disponibil la: <http://www.iccr-international.org>.
14. Stumpp, E.M., 2013. New in town? On resilience and Resilient Cities. Elsevier Science Direct, Cities 32.
15. *** *Sustainability Dashboard*. [online]. Disponibil la: http://dashboard.surrey.ca/#education/childhood_development.
16. *** *Dashboard Overview*. [online]. Disponibil la: <http://www.sustainablecleveland.org/about/dashboard/>.
17. *** *Dashboard of Sustainability Software*. [online]. Disponibil la: <http://www.ecoiq.com/magazine/reviews/reviews12.html#1>.

DIFFICULTIES IN LIMITING THE EXPANSION OF THE ROMANIAN PUBLIC SECTOR

Lecturer PhD Aura Emanuela DOMIL

Faculty of Economics and Business Administration,
West University of Timi oara, Romania
Email: aura.domil@e-uvt.ro

Abstract: Taking into consideration the dimension of economic public sector it can be considered as part of the economic system. One of the major and current problems is precisely the need to put a limit to the expansion of the budgetary sector, because in the last years we witness the progressive public sector expansion in the economy. In Romania the economic growth has been reflected more in public sector development at the expense of the undevelopment of the private sector. For that, there are difficulties in financing and supporting this oversized sector, based on income from household. We consider that appropriate measures must be taken in order to correct financial statements for public sector by optimizing expenses for missions and programs. Financial statements of public sector as essential tool in the programming, budgeting, management and reporting must support economic and financial objectives set by European institutions in order to maintain financial stability and administrative responsibility in EU.

Keywords: public sector, social responsibility, financial statements for public sector.

JEL Classification: M48, M41.

1. Public sector experience

The system of public institutions, which includes all entities belonging to the central and local Governmental administration, is designed to provide public goods in order to satisfy collective needs (Bostan, 2016).

After examining the functions of public sector economy, we need to take into consideration the dimension of this particular sector in the entire economic system environment.

In the last century, after World War II, and in Romania after the rise in to power of the communist party, we have witnessed the heavy growth of the public sector in the economy even in an overall frame of strengthening the competition, especially on the international markets.

Overgrowth of the public sector in the post-World War II period was due to the socialist centralized planned economy, which was characterized by the exercise by the public sector of an absolute monopoly over all economic activities: production, distribution of resources, movement of goods and services, employment and income redistribution, imports and exports.

A major contemporary problem concerns precisely into the need to limit the over sizing expansion of the public sector.

The German economist Adolf Wagner elaborated in the 19th century the law on increasing state activity. According to Wagner, when the economy of one country grows, the expansion of the public sector grows as well, but at a higher rate of that of the private sector.

The German economist and socialist theory highlights the need to limit the expansion of public finances of the local and central administration as well as the expansion of public economic entities due to the difficult growth of financing this sector, given that tax revenue comes from households budgets, and consequently, limiting the consumption and savings of the private sector.

In our contemporaneous economy the challenge is establishing the limit of this growth.

In the late nineteenth century and early twentieth century, the general thought was that an empirical limit may very well have been considered as a reference to the tax burden expressed as the percentage ratio with private income.

With the spread of John Maynard Keynes theory regarding fiscal policy as an instrument of support and development for the economy, failed to fulfil the balanced budget rule, the empirical limit of public sector activity growth and placed it progressively at a superior level. Keynes believed that proactive public sector and government actions are an important tool to determine the economic growth.

According to the British economist, public sector strategy must include the rise in the aggregate demand, but the oversized contemporary public sector limits the job creation process and limits the development of household's prosperity.

The British and Australian economist Colin Clark, precursor of the national accounting surveys stated in the mid 50s that the limit of the public sector was at 25 percent.

In the 90s the relation between public and private sector was situated at 50 percent for the most industrialized European countries, and at 35 percent for Japan and United States of America. It has been claimed the process of growth of public spending reached the level which was difficult to overcome.

In our days, taking into account the European countries, United States of America, Canada and Japan, the modern economic theories focuses mostly on an percentage of 40-45.

2. The financial management of the Regions

2.1. The budget of the regions

The methodological norms provide that the Regional Council approved by law each year, in the condition provided from the state in its own terms, the annual budget and the multi-annual budget.

Figure no. 1: Public sector in Romania

The provisory financial exercise can be authorized, in specific format, in terms specified by the state and with the effects foreseen by the regional legislators in their official status, and it cannot continue, however, more than one trimester.

The settings of the estimates of income and expenditure of the budget of the region can be inspired by the methods used by financial planning.

For this purpose the region adopts each year, along with the annual budget, a long term budget, in which provisions taken into account referenced in those of regional programming and in any case no longer than five years.

Every region can adopt, in connection with the needs arising from the development of regional taxation, its own financial law which contains the legal framework for the

reporting period contained in the long term budget planning. This consist of extended standards and norms meant to support financial impact with effects from the first year taken into account by the long term financial planning and regulated by regional and national laws and application norms.

Long term financial planning indicates, for each allocation of revenue and expenditure, over the relative share of the initial financial exercise, that concerning the next financial year.

The process of adoption of the multi annual budget or long term budget does not imply authorization to collect revenue, or implementing expenditure covered by it.

All the sums assigned to any given titles from the national to the regional which converge in the regional budget, without constrains regarding destination of the funds, except the case they correspond to the following allocations of administrative functions delegated.

2.2. The structure of regional budget

The yearly budget estimates of the region are prepared in terms of expertise and home and are divided into units of basic budget planning. The budget is decisive with regard to similar areas of activity, which make up the expertise of the regions.

Each unit of basic budget is explained in the following figure:

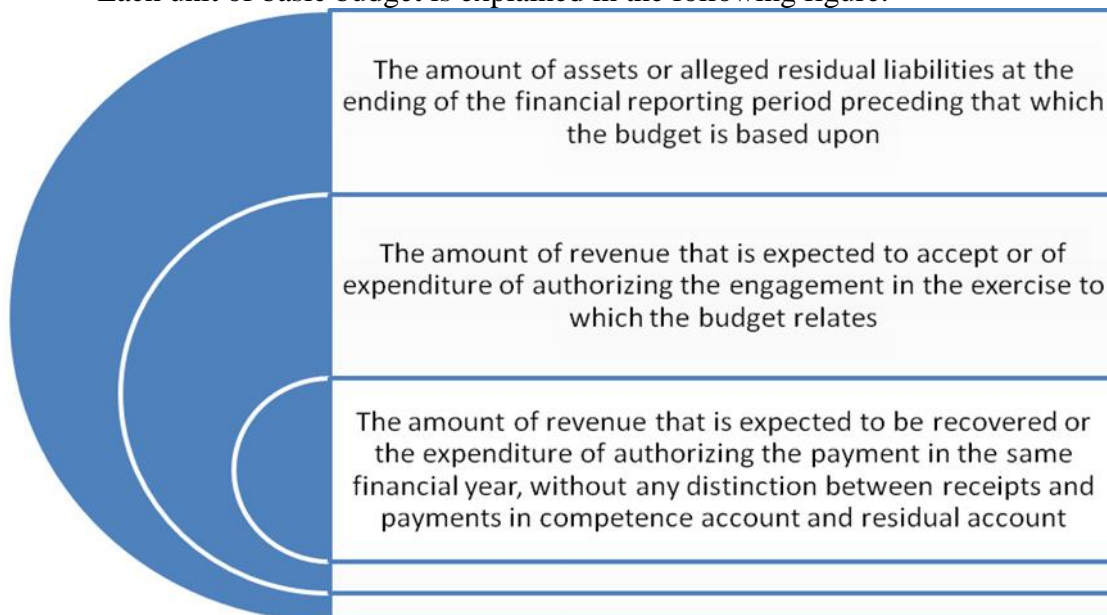

Figure no. 2: The structure of regional budget

Special accounting are divided into chapters is as all incoming and spending. For every region there is a analytic budget divided into chapters.

The competence expenditure appropriations are calculated only with respect to functional requirements and the objectives actually pursued over the period covered by the financial statements, to the exclusion of any quantification based on historical incremental expenditure.

2.3. The financial statements of local authorities

According to its definition, the balance sheet is an informative instrument but, in order to list such significant information related to the economic activity, the capital and financial position of a company, the data presented in the balance sheet must be thoroughly analysed (Grosu, 2014).

Regional law decide the terms and determine its responsibilities for the management of expenditure, in order to ensure appropriate controls of economic and financial nature in the context of each of combined operation of a service, of a sector as well as a programme or project of the region.

The regional regulations and norms standardizes the procedures of managing long term financial planning for the region, with those described by the norms and regulations applied by the national system as it regards the entry procedures and expenditure.

Regions, based on the rules of their respective statutes, ensure the autonomy of the regional accounting council, stops the internal regulatory powers attributed to the same board.

The long term financial planning is an essential tool for the planning, forecasting, management and reporting process of regional authorities.

Regional authorities decide the annual financial budget.

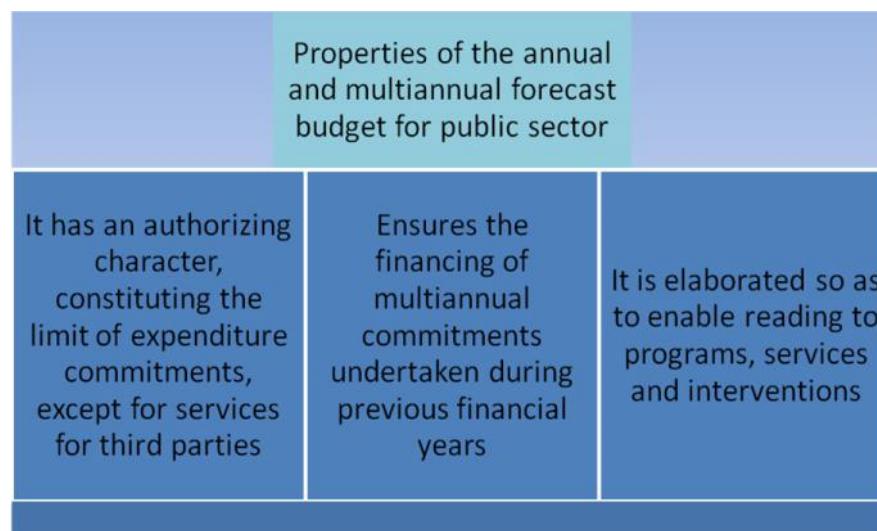

Figure no. 3. Properties of the annual and multiannual forecast budget

Capital expenditures may find their funding in the contraction of loans and the expenses with which finances the current expenditure.

3. Conclusions

Public and private domain and the administrative regional establishments were not always used in the public interest. The bugetary sector expansion was made without having any relevant cost-benefit studies. In Romania the economic growth has been reflected more in public sector development at the expense of the undevelopment of the private sector. For that, there are difficulties in financing and supporting this oversized sector, based on income from household. We consider that appropriate measures must be taken in order to correct financial statements for public sector by optimizing expenses for missions and programs. Financial statements of public sector as essential tool in the programming, budgeting, management and reporting must support economic and financial objectives set by European institutions in order to maintain financial stability and administrative responsibility in EU.

References

1. Bostan, I., 2016. The Legal Regulation of the Substitution of the Bugetary Credit Release Authority in Exceptional Conditions. *Broad Research in Accounting, Negotiation and Distribution*, 6 (6).

2. Grosu, V., Socoliuc, M., Bostan, I., Hlaciuc E., Moraru, M., Domil, A., Mates, D. and Artene, A., 2014. Improving the Structure of the Balance Sheet by Incorporating the Value of Intellectual Capital. *Journal of Society for Development of Teaching and Business Processes in New Net Environment in B&H, Technics, Tehnologies and Education Management*, 9 (2), pp.397-401.
3. Directive 2006/123/CE of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market.
4. OMFP 2021/2013, published in MO. 831/2013, For Amending and Supplementing Public Institutions Accounting.

NATIONAL ACCOUNTING REGULATIONS, REQUIREMENT OF CHANGES IN EUROPEAN DIRECTIVES

Associate Professor Dorina LUȚĂ

Faculty of Management, Marketing in Economic Affairs of Br ila,
"Constantin Brâncoveanu" University of Pite ti, Romania
Email: dorina_luta@yahoo.com

Associate Professor Laura P NOIU

Faculty of Management, Marketing in Economic Affairs of Br ila,
"Constantin Brâncoveanu" University of Pite ti, Romania
Email: laurapanoiu@yahoo.com

Abstract: *EU Member State normalizers have been required to bring into force the provisions of Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 regarding annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of companies. In this respect, in early 2015, Ordinance of the Public Finance Ministry (OPFM) no.1802/2014 came into force in Romania for the approval of accounting regulations on annual individual and consolidated financial statements. The main goals of the Directive aim at: lowering administrative costs, improving the comparability of annual financial statements at EU level, increasing the transparency on payments made to governments by entities operating in the extractive industry or in the primary forest exploitation sector. With such goals in mind, this paper shows how Ordinance of the Public Finance Ministry no.1802/2014 has taken the requirements of Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council and has adjusted them to the peculiarities of the business and financial environment in Romania.*

Keywords: *annual individual and consolidated financial statements, entities, public interest.*

JEL Classification: M41.

1. Introduction

Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 regarding annual consolidated financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of enterprises has repealed Directives 4 and 7 Directive. European Union Member States normalizers have been required to bring its provisions into force by 20 July 2015. In this respect, in early 2015 Ordinance of the Public Finance Ministry (OPFM) no.1802/2014 entered into force for the approval of *accounting regulations on annual individual and consolidated financial statements.*

2. Contents

The main goals of the Directive envisage:

- *lowering administrative costs* especially for small and medium-sized entities with potential benefits to the business environment and creating new jobs;
- *improving the comparability of annual financial statements* at EU level in order to encourage cross-border investment;
- *increasing the transparency on payments made to governments* by entities active in the extractive industry or the sector of primary forest exploitation.

Lowering administrative costs related to financial reporting

Directives are some recommendations and relate in particular to patterns of annual financial statements, evaluation bases, accounting principles, financial reporting requirements. Financial reporting involves costs. Many of such costs are fixed or do not proportionally vary with size, being more significant to micro-entities and small and medium enterprises.

Table no. 1. Quantitative Criteria to Classify Entities According to the New European Directive

	Micro-entities	Small entities	Medium entities	Large entities
New European Directive:	Entities that do not exceed at least two of the following three criteria upon balance sheet date: -balance sheet total: 350,000 Euro; -net turnover:700,000 Euro; -average number of employees during a financial year: 10.	Entities that do not exceed at least two of the following three criteria upon balance sheet date: - balance sheet total: 4,000,000 euro; - net turnover: 8,000,000 euro; - average number of employees during a financial year:50.	Entities that are not micro-entities or small entities and do not exceed at least two of the following three criteria upon balance sheet date: - balance sheet total: 20,000,000 euro; - net turnover: 40,000,000 euro; - average number of employees during a financial year: 250.	Entities that do exceed at least two of the following three criteria upon balance sheet date: - balance sheet total: 20,000,000 euro; - net turnover: 40,000,000 euro; - average number of employees during a financial year: 250.

The new Directive provides Member States a number of options meant to enable differentiated regulations for micro-entities, for small and medium-sized entities, and for large entities and groups.

Table no. 2. Entity Categories Reporting to OPFM 1802/2014

	Micro-entities	Small entities	Medium and large entities
OPFM 1802/2014	Entities that do not exceed at least two of the following three criteria: a) total assets: 350,000 EUR; b) net turnover: 700,000 EUR; c) average number of employees during a financial year: 10.	Entities that do not exceed at least two of the following three criteria: a) total assets: 4,000,000 EUR; b) net turnover: 8,000,000 EUR; c) average number of employees during a financial year: 50.	Entities that do exceed at least two of the following three criteria: a) total assets: 4,000,000 EUR; b) net turnover: 8,000,000 EUR; c) average number of employees during a financial year: 50.

Based on such goals, OPFM no.1802/2014 has taken the requirements of Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council, adjusting them to the specific economic and financial environment in Romania.

Due to the structure of the Romanian economy, size criteria have been taken with slightly different values and grouping the entities has taken into account the large number of medium-sized entities that have a high level in the Romanian jurisdiction. Thus, among the options provided in our country, normalizers have envisaged: *inclusion of medium and*

large entities within a single category of reporting entities, distinct from the other two categories, namely of micro-entities and small entities.

Improving the Comparability of Annual Financial Statements

Annual financial statements are intended to provide information to various external users, so that another goal pursued is to increase the comparability of financial statements of entities operating internationally. The new Directive does not specify what a complete set of financial statements must include, it is only said that annual financial statements are a whole and for all entities they comprise at least a balance sheet, a profit and loss account, and explanatory notes to financial statements. Directive 2013/34/EU states that Member States may require entities other than small entities to incorporate other statements in their annual financial statements. Moreover, they lay down the exemptions which Member States can provide to small and medium-sized entities.

By **OPFM no.1802/2014**, *medium and large entities* in Romania prepare: five-component annual financial statements; submit additional information in explanatory notes; annually prepare and publish a report on payments made to governments (extractive industry/exploitation of primary forests). *Public interest entities*: national companies/firms, totally state owned companies or majority state owned companies, and autonomous administrations are included in the category of medium and large entities, regardless of their net turnover, total assets or average number of employees during a financial year. *Small entities* prepare: three-component annual financial statements and *micro-entities* benefit from certain exemptions regarding financial reporting.

Table no. 3. Structure of Financial Statements in Reporting Entities According to OPFM 1802/2014

	Micro-entities	Small entities	Medium and large entities/Public interest entities
OPFM 1802/2014	<ul style="list-style-type: none"> • Abridged balance sheet; • Abridged profit and loss account; • Not required to draw up explanatory notes to annual financial statements; • Additional information required; • Accounting policies adopted. 	<ul style="list-style-type: none"> • Abridged balance sheet (similar to micro-entities); • Abridged profit and loss account; • Optionally, they can draw cash flow statements and equity changes statements; • Low requirements regarding information provided in explanatory notes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Balance sheet; • Profit and loss account; • Cash flow statements; • Equity changes statements; • Explanatory notes to annual financial statements; • Related parties; • Directors' reports.

In order to standardize the information provided, the **Directive** presents: *format of annual financial statements, general principles of financial reporting, evaluation rules.*

- Regarding the **format of annual financial statements**, two formats of a balance sheet, and of a profit and loss account are provided. Member States may require one or both structures for either of the two situations.
- Regarding the **general principles of financial reporting**, the new Directive lays down: *principle of ongoing performance; principle of method consistency; prudence principle; amounts recognized in a balance sheet and a profit and*

loss account are calculated on an accrual basis; intangibility principle; principle of distinct evaluation of assets and liabilities; netting principle; principle of substance over form; principle of materiality; items recognized in financial statements are evaluated in accordance with the principle of purchase price or production cost. Member States may exempt enterprises from applying the principle of substance over form. It is believed, however, that such choice would affect the quality of information reported and would be inconsistent with the federating goal of true and fair view.

- Regarding **evaluation**, the new Directive stipulates that items recognized in annual financial statements should be evaluated on the basis of historical cost in order to ensure the reliability of the information included in financial statements. However, Member States should be authorized to permit or require enterprises the re-evaluation of assets in order to provide more relevant information to users of financial statements.

According to **OPFM no.1802/2014**, companies must draw up their own accounting policies. In the pursuit of their goals, on issuing new rules, a number of accounting policies have been revised, rules have been introduced for better presentation of items in financial statements. Accounting policies may also change during a financial year – a change must be accompanied by restating the accounts affected. The new regulations leave it to entities that, according to the chosen accounting policies, evaluation and presentation rules, should decide the values of the items to be presented in financial statements. This takes into account the judgment of the accounting information producers who must choose the way they are to meet the accounting disclosure requirements.

The goal of financial statements is to provide information about an entity's financial status, financial performance and cash flows that are useful to a wide range of users. In order to meet the goal of financial statements, one envisages:

- **General provisions and principles:** *general publications; qualitative characteristics of financial information; general principles of financial reporting; accounting policies, correction of accounting errors, estimates and events subsequent to a balance sheet date;*
- **General evaluation rules:** *upon entry into an entity; upon inventory and presentation of balance sheet items; inventory and presentation of the balance sheet items; upon the date of coming out from an entity; alternative evaluation at fair value; net investment in foreign entities.*

General publications. A document containing financial statements must specify the name of a reporting entity and information on the Trade Register which keeps an entity's file, an entity's registration number in that Register; an entity's legal form, its registered address and, where applicable, whether an entity is in liquidation.

Qualitative characteristics of information called attributes that determine the usefulness of the information provided by financial statements are classified as fundamental qualitative characteristics and amplifying qualitative characteristics. In order for financial information to be useful, it must be relevant and show exactly what it intends to represent. The usefulness of financial information is enhanced if it is comparable, verifiable, timely and understandable. Prior to issuing the new regulations, the qualitative characteristics of information included in financial statements according to the general accounting framework used to be: *understandability, relevance, reliability and comparability.*

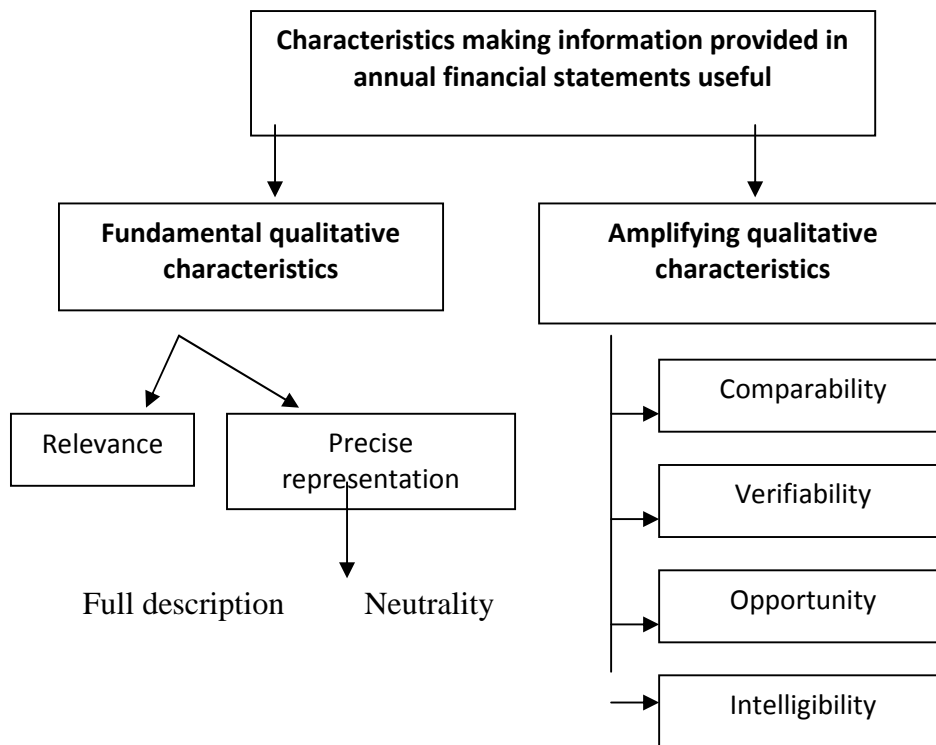

Figure no. 1. Qualitative Characteristics of Annual Financial Statements

Source: OPFM 1802/2014 for the approval of accounting regulations regarding annual individual and consolidated financial statements.

The *general principles of financial reporting* in our country by OPFM no.1802/2014 for the approval of accounting regulations regarding annual individual and consolidated financial statements draw up the following principles: *principle of ongoing performance, principle of method consistency, prudence principle, principle of accrual accounting, intangibility principle of distinct evaluation of assets and liabilities, netting principle, principle of accounting and presentation of items in a balance sheet and profit and loss account taking into consideration the substance of a transaction or undertaking concerned, principle of evaluation at purchase price or production cost, and materiality principle.*

According to the new regulations, it is found that:

- the principle of a financial year independence has been replaced by the accrual accounting principle;
- a new principle has been introduced: the principle of evaluation at purchase price or production cost. The items presented in financial statements shall, as a rule, be evaluated based on the principle of purchase price or production cost;
- registration based on **reported results** of correcting **significant** errors relating to previous financial years and on the change in accounting policies is not considered a breach of the intangibility principle;
- netting principle - the gross value of assets and liabilities that have been subject to compensation is shown in explanatory notes. In order to ensure the general principles of financial reporting in a manner consistent with the specifications of the Directive, certain accounting policies should be reconsidered.

Another option provided by normalizers in our country has envisaged: ***establishing the scope of entities that are required to statutorily audit individual financial statements and consolidated financial statements.***

By **OPFM no.1802/2014**, financial statement audit in Romania follows a continuity of the previous regulations, so the entities that had an obligation to statutorily audit financial statements shall have this obligation in the future, too: *medium and large entities* are required to audit financial statements; *small and micro-entities* have obligations to audit financial statements under the criteria set by the old rules.

The above may result in seeing that there has been the possibility of significantly reducing the number of entities required to submit a complete set of statutorily audited financial statements.

Increasing the Transparency on Payments Made to Governments

In order to ensure greater transparency of payments made to governments, large companies and public interest entities active in the extractive industry or the exploitation of primary forests should disclose significant payments made to the governments in the countries where they operate. Therefore, special requirements have been laid down on the reporting of payments to governments by the extractive industry operating entities: exploration, prospecting, discovery, exploitation and extraction of minerals, oil, natural gas or other materials.

3. Conclusions

This paper has attempted to show significant elements of Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council compared with national accounting regulations by OPFM no.1802/2014. The new Directive does not bring about any fundamental changes in the patterns of financial reporting. The main contribution of this Directive is standardizing size criteria according to which entities and groups are classified as small, medium and large, requirements concerning the simplifications granted to certain categories of entities, and additional information requirements imposed on others. Accounting normalizers in EU Member States have had ***an important role to what extent they have integrated*** accounting policies in national regulations designed to meet financial reporting requirements. It is appreciated that OPFM no.1802/2014 in its current form is a consistent product that meets the requirements of the new Directive.

References

1. Bunea, ., *Reglement ri contabile na ionale conforme cu Directivele Europene la ora tranzi iei* (National Accounting Regulations Compliant with European Directives at the Time of Transition), Curierul Na ional, 2014-2015 collection.
2. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 regarding annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of enterprises, amending Directive 2006/43/EEC of the European Parliament and of the Council and repealing Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC of the European Council (text with EEA relevance), published in JO L 182, 29.6.2013.
3. Order of Public Finance Minister no. 1802/2014 for the approval of accounting regulations regarding annual individual and consolidated financial statements, published in Official Gazette no.963 of 30 December 2014.

REGLEMENT RILE CONTABILE NAȚIONALE, CERINȚELE ALE MODIFICĂRIILOR DIRECTIVELOR EUROPENE

Conf. univ. dr. Dorina LU

Facultatea de Management, Marketing în Afaceri Economice Rm. Vâlcea,
Universitatea "Constantin Brâncoveanu" din Pitești
Email: dorina_luta@yahoo.com

Conf. univ. dr. Laura P. NOIU

Facultatea de Management, Marketing în Afaceri Economice Rm. Vâlcea,
Universitatea "Constantin Brâncoveanu" din Pitești
Email: laurapanoiu@yahoo.com

Rezumat: Normalizatorii din statele membre ale Uniunii Europene au avut obligația de a asigura intrarea în vigoare a prevederilor Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare anuale individuale și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi. În acest sens, la începutul anului 2015, în România a intrat în vigoare OMFP nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglement rilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate. Principalele obiective ale directivei vizează: reducerea costurilor administrative, îmbunătățirea comparabilității situațiilor financiare anuale la nivelul Uniunii Europene, creșterea transparenței privind plățile efectuate către guvernele entităților ce activează în industria extractivă sau în sectorul exploatarea resurselor primare. Având în vedere aceste obiective, articolul de față prezintă modul în care OMFP nr. 1802/2014 a preluat cerințele Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului, adaptându-le la particularitățile mediului economic și financiar din România.

Cuvinte-cheie: situațiile financiare anuale individuale, consolidate, entități, interes public.

Clasificare JEL: M41.

1. Introducere

Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, a abrogat Directiva a IV-a și Directiva a VII-a. Normalizatorii din statele membre ale Uniunii Europene au avut obligația de a asigura intrarea în vigoare a prevederilor acesteia până la 20 iulie 2015. În acest sens, la începutul anului 2015 a intrat în vigoare OMFP nr. 1802/2014 pentru aprobarea **Reglement rilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate**.

2. Aspecte privind conținutul directivei

Principalele obiective ale directivei vizează:

- *reducerea costurilor administrative*, în special pentru entitățile mici și mijlocii, cu posibile beneficii aduse mediului de afaceri și crearea de locuri de muncă;
- *îmbunătățirea comparabilității situațiilor financiare anuale* la nivelul Uniunii Europene, în scopul încurajării investițiilor transfrontaliere;
- *creșterea transparenței privind plățile efectuate către guvernele entităților ce activează în industria extractivă sau în sectorul exploatarea resurselor primare;*
- *reducerea costurilor administrative legate de raportarea financiară*.

Directivele au caracter de recomandare și privesc, în special, modele de situații financiare anuale, baze de evaluare, principii contabile, cerințe de raportare financiară. Raportările financiare implică costuri. Multe dintre aceste costuri sunt fixe sau nu variază proporțional cu mărimea, fiind mult mai semnificative pentru microentitățile și entitățile mici și mijlocii.

Tabelul nr. 1. Criterii cantitative de încadrare a entităților, potrivit Noii Directive Europene

	Microentități	Entități mici	Entități mijlocii	Entități mari
Noua Directivă Europeană	Entități care, la data bilanului, nu depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: -totalul bilanului: 350.000 euro; -cifra de afaceri net :700.000 euro; -numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 10.	Entități care, la data bilanului, nu depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: -totalul bilanului: 4.000.000 euro; -cifra de afaceri net : 8.000.000 euro; -numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 50.	Entități care nu sunt microentități sau entități mici și care, la data bilanului, nu depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: -totalul bilanului: 20.000.000 euro; -cifra de afaceri net : 40.000.000 euro; -numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 250.	Entități care, la data bilanului, depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: -totalul bilanului: 20.000.000 euro; -cifra de afaceri net : 40.000.000 euro; -numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 250.

Noua Directivă oferă statelor membre o serie de opțiuni care să permit reglementări diferențiate pentru microentități, pentru entități mici și mijlocii și pentru entități mari și grupuri.

Tabelul nr. 2. Categoriile de entități și raportoare, conform OMFP 1802/2014

	Microentitățile	Entitățile mici	Entitățile mijlocii și mari
OMFP 1802/2014	Entități care nu depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: a) totalul activelor: 350 000 EUR; b) cifra de afaceri net : 700 000 EUR; c) numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 10.	Entități care nu depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: a) totalul activelor: 4000 000 EUR; b) cifra de afaceri net : 8 000 000 EUR; c) numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 50.	Entități care depășesc limitele a cel puțin două dintre următoarele trei criterii: a) totalul activelor: 4 000 000 EUR; b) cifra de afaceri net : 8 000 000 EUR; c) numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 50.

Pornind de la aceste obiective, OMFP nr. 1802/2014 a preluat cerințele Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului, adaptându-le la particularitățile mediului economic și financiar din România.

Având în vedere structura economiei românești, criteriile de mărime au fost preluate cu valori ușor diferite, iar gruparea entităților a ținut cont de numărul ridicat de entități mijlocii care au o talie mare în jurisdicția română. Astfel, o parte dintre opțiunile prevăzute normalizatorii din țara noastră au vizat: **inclusiunea entităților mijlocii și a celor**

mari într-o singură categorie de entități și raportoare, separat de celelalte două categorii, microentități și entități mici.

Îmbunătățirea comparabilității situațiilor financiare anuale

Situațiile financiare anuale au rolul de a furniza informații diferiților utilizatori externi, astfel că, un alt obiectiv urmărit este acela de creștere a comparabilității situațiilor financiare ale entităților care desfășoară activități internaționale. Noua Directivă nu specifică ce trebuie să conțină un set complet de situații financiare, aflându-se doar că situațiile financiare anuale constituie un întreg, pentru toate entitățile, cuprind cel puțin bilanțul, contul de profit și pierdere și notele explicative la situațiile financiare. Directiva 2013/34/UE menționează că statele membre pot prevedea obligația entităților, altele decât entitățile mici, de a încorpora alte situații în situațiile financiare anuale. De asemenea, sunt prevăzute scutirile pe care statele membre le pot oferi entităților mici și mijlocii.

Prin OMFP nr. 1802/2014, în România *entitățile mijlocii și mari* întocmesc: situații financiare anuale cu cinci componente; prezintă informații suplimentare în notele explicative; întocmesc și publică anual un raport asupra planurilor de guvernare (industria extractivă / exploatarea petrolului și gazele). *Entitățile de interes public*: societățile/companiile naționale, societățile cu capital integral sau majoritar de stat și regiile autonome sunt incluse în categoria entităților mijlocii și mari, indiferent de cifra de afaceri netă, totalul activelor sau numărul mediu de salariați în cursul exercițiului financiar. *Entitățile mici* întocmesc: situații financiare anuale cu trei componente, iar *microentitățile beneficiază de anumite scutiri* privind raportarea financiară.

Tabelul nr. 3. Structura situațiilor financiare pentru entități și raportoare, potrivit OMFP 1802/2014

	Microentitățile	Entitățile mici	Entitățile mijlocii și mari/ Entitățile de interes public
OMFP 1802/2014	<ul style="list-style-type: none"> • Bilan prescurtat; • Cont prescurtat de profit și pierdere; • Nu au obligația elaborării notelor explicative la situațiile financiare anuale; • Informații suplimentare cerute prevăzute; • Politicile contabile adoptate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilan prescurtat (ca microentitățile); • Cont prescurtat de profit și pierdere; • Opțional, pot întocmi situația fluxurilor de trezorerie și situația modificărilor capitalului propriu; • Cerințe reduse privind prezentarea de informații în notele explicative. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bilan; • Cont de profit și pierdere; • Situația fluxurilor de trezorerie; • Situația modificărilor capitalului propriu; • Note explicative la situațiile financiare anuale; • Prileguate; • Raportul administratorilor.

În scopul uniformizării informațiilor furnizate, **Directiva** prezintă: *formatul situațiilor financiare anuale, principiile generale de raportare financiară, regulile de evaluare*.

• Referitor la **formatul situațiilor financiare anuale**, se prevăd câte două formate pentru bilanș și pentru contul de profit și pierdere. Statele membre pot selecta una sau ambele structuri, pentru fiecare din cele două situații.

• Referitor la **principiile generale de raportare financiară**, Noua Directivă reține: *principiul continuității activității; principiul permanenței metodelor; principiul prudenței; sumele recunoscute în bilanș și în contul de profit și pierdere se calculează pe baza*

contabilități de angajamente; principiul intangibilității; principiul evaluării separate a elementelor de active și de datorii; principiul necompensării; principiul prevalenței economice asupra juridicului; principiul pragului de semnificație; elementele recunoscute în situațiile financiare se evaluează în conformitate cu principiul prețului de achiziție sau al costului de producție. Statele membre au posibilitatea de a scuti întreprinderile de la aplicarea principiului prevalenței economice asupra juridicului. Considerăm, înșă, că utilizarea acestei opțiuni ar afecta calitatea informației raportate și ar contraveni obiectivului federator al imaginii fidèle.

• Referitor la **evaluare**, noua Directivă stipulează că elementele recunoscute în situațiile financiare anuale ar trebui evaluate pe baza principiului costului istoric pentru a asigura fiabilitatea informațiilor conținute în situațiile financiare. Cu toate acestea, statele membre ar trebui să fie autorizate să permită sau să impună întreprinderilor reevaluarea activelor imobilizate pentru a putea furniza informații mai relevante utilizatorilor situațiilor financiare.

Potrivit **OMFP NR. 1802/2014**, întreprinderile trebuie să-și elaboreze propria politică contabilă. În urmărirea obiectivelor, cu ocazia emiterii noilor norme, au fost revizuite o serie de politici contabile, au fost introduse reguli pentru o mai bună prezentare a elementelor în situațiile financiare. Politicile contabile se pot modifica și pe parcursul exercițiului financiar - modificarea trebuie însă să dea retratarea conturilor afectate. Prin noile reglementări se lasă la latitudinea entităților ca, în funcție de politicile contabile alese, de regulile de evaluare și de prezentare, să determine valorile la care elementele se vor prezenta în situațiile financiare. Astfel, se are în vedere raționamentul profesional al producătorilor de informații contabile, care trebuie să aleagă modalitatea în care vor răspunde cerințelor de prezentare a informațiilor contabile.

Obiectivul situațiilor financiare este de a furniza informații despre poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități, utile unei categorii largi de utilizatori. Pentru a răspunde obiectivului situațiilor financiare, se au în vedere:

• **Dispoziții și principii generale:** *publicările cu caracter general; caracteristicile calitative ale informațiilor financiare; principiile generale de raportare financiară; politicile contabile, corectarea erorilor contabile, estimările și evenimentele ulterioare datei bilanțului;*

• **Reguli generale de evaluare:** *la data intrării în entitate; la inventar și prezentarea elementelor în bilanț; la data ieșirii din entitate; evaluarea alternativă la valoarea justă; investiții nete în entitate și străine.*

Publicările cu caracter general. Documentul care conține situațiile financiare trebuie să precizeze denumirea entității raportoare, precum și informații referitoare la: registrul comerțului la care este înscris dosarul entității, împreună cu numărul de înmatriculare al entității în registrul în cauză; forma juridică a entității, adresa sediului social și, după caz, faptul că entitatea este în lichidare.

Caracteristicile calitative ale informațiilor, denumite și atribute, care determină utilitatea informațiilor oferite de situațiile financiare sunt clasificate în caracteristici calitative fundamentale și caracteristici calitative amplificatoare. Pentru ca informațiile financiare să fie utile, ele trebuie să fie relevante și să reprezinte exact ceea ce s-a propus să reprezinte. Utilitatea informațiilor financiare este amplificată dacă acestea sunt comparabile, verificabile, oportune și inteligibile. Anterior emiterii noilor reglementări, caracteristicile calitative ale informațiilor înscrise în situațiile financiare, potrivit Cadrului general contabil, erau: *inteligibilitatea, relevanța, credibilitatea și comparabilitatea.*

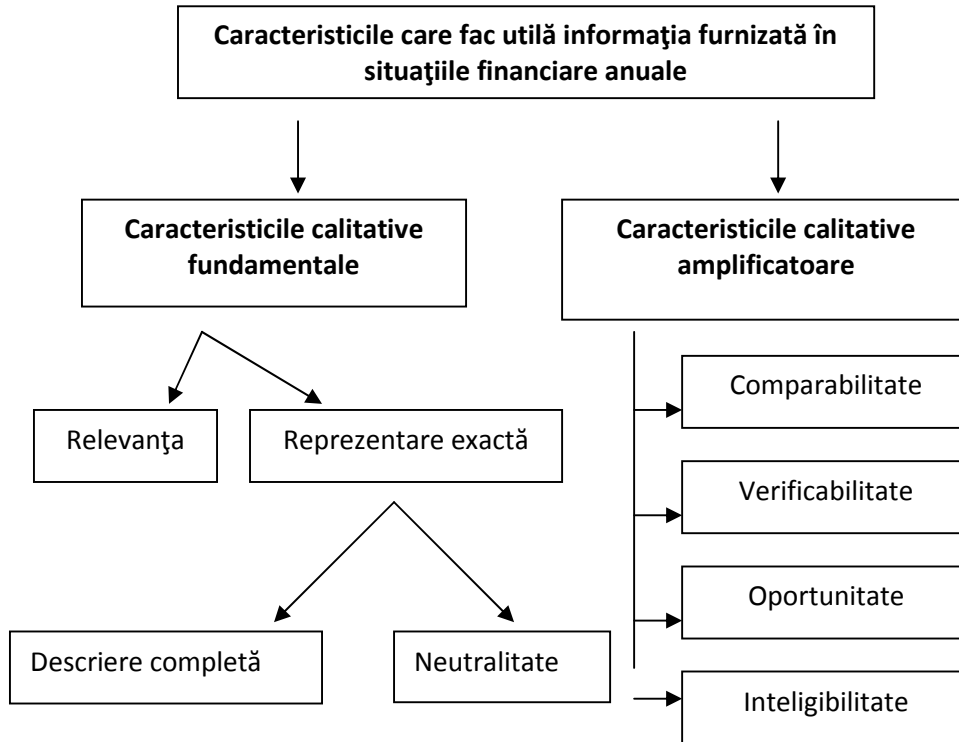

Figura nr. 1. Caracteristicile calitative ale situațiilor financiare anuale

Sursa: OMFP 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate.

Principiile generale de raportare financiară în țara noastră, prin ordinul M.F.P. nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare consolidate, sunt: *principiul continuității activității, principiul permanenței metodelor, principiul prudenței, principiul contabilizării de angajamente, principiul intangibilității, principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii, principiul necompensării, principiul contabilizării în prezent al elementelor din bilanș și din contul de profit și pierdere înănd seama de fondul economic al tranzacției sau al angajamentului în cauză, principiul evaluării la cost de achiziție sau cost de producție și principiul pragului de semnificație.*

Potrivit noilor reglementări, constatăm că:

- principiul independenței exercițiului a fost înlocuit de principiul contabilizării de angajamente;
- a fost introdus un principiu nou: principiul evaluării la cost de achiziție sau cost de producție. Elementele prezentate în situațiile financiare se evaluează, de regulă, pe baza principiului costului de achiziție sau al costului de producție;
- înregistrarea, pe seama **rezultatului reportat**, a corectării erorilor **semnificative** aferente exercițiilor financiare precedente, precum și a modificării politicilor contabile **nu** se consideră încălcarea principiului intangibilității;
- principiul necompensării - valoarea brută a creanțelor și datoriilor care au făcut obiectul compensării se prezintă în notele explicative. Pentru a asigura aplicarea principiilor generale de raportare financiară de o manieră coerentă cu precizările Directivei trebuie reconsiderate anumite politici contabile.

O altă opțiune prevăzută de normalizatorii din țara noastră a vizat **stabilirea ariei de cuprindere a entităților care au obligația de a audita statutar situațiile financiare individuale și situațiile financiare consolidate.**

Prin **OMFP NR. 1802/2014**, în România, auditul situațiilor financiare urmărește o continuitate a reglement rilor anterioare deci entit iile care aveau obliga ia s auditeze statutar situa iile financiare vor avea i în viitor această obliga ie: *entit ile mijlocii si mari* au obliga ia de auditare a situa iilor financiare; *entit ile mici i microentit ile* au obliga ii de auditare a situa iilor financiare conform criteriilor prev zute de vechile reglement ri.

Din cele prezentate se poate constata c ar fi existat posibilitatea reducerii semnificative a num rului entit ilor care aveau obliga ia de a prezenta un set complet de situa ii financiare individuale supuse auditului statutar.

Cre terea transparen ei privind pl ile efectuate c tre guverne

Pentru a asigura o mai mare transparen a pl ilor efectuate c tre guverne, întreprinderile mari i entit ile de interes public care î i desf oar activitatea în industria extractiv sau în sectorul exploata rii p durilor primare ar trebui s prezinte pl ile semnificative efectuate c tre guvernele rilor în care î i desf oar activitatea. În acest sens, au fost introduse cerin e speciale privind raportarea pl ilor c tre guverne de c tre entit ile care activeaz în industria extractiv : explorarea, prospectarea, descoperirea, exploatarea i extrac ia z c mintelor de minerale, petrol, gaze naturale sau alte materiale.

3. Concluzii

În prezentul articol, am încercat s prezent m elemente semnificative ale Directivei 2013/34/UE a Parlamentului European i a Consiliului, comparativ cu reglement rile contabile na ionale, prin OMFP nr. 1802/2014. Noua directiv nu aduce modific ri fundamentale în modelele de raportare financiar . Principalul aport al directivei este uniformizarea criteriilor de m rime în func ie de care entit ile i grupurile sunt clasificare ca fiind mici, mijlocii i mari, prescrip iile privind simplific rile acordate anumitor categorii de entit i i cerin ele suplimentare de informa ii impuse altora. Normalizatorii contabili din statele membre U.E. **au avut un rol important, în m sura în care au integrat**, în reglement rile na ionale, politici contabile menite s r spund cerin elor de raportare financiar . Apreciem c OMFP nr. 1802/2014, în forma în care se afl , este un produs consistent, care r spunde cerin elor noii directive.

Bibliografie

1. Bunea, ., *Reglement ri contabile na ionale conforme cu Directivele Europene la ora tranzi iei*, Curierul Na ional, colec ia 2014-2015.
2. Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European i a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situa iile financiare anuale, situa iile financiare consolidate i rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European i a Consiliului i de abrogare a Directivelor 78/660/CEE i 83/349/CEE ale Consiliului (Text cu relevan pentru SEE), publicat în JO L 182, 29.6.2013.
3. Ordinul Ministrului Finan elor Publice nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglement rilor contabile privind situa iile financiare anuale individuale i situa iile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial nr. 963 din 30 decembrie 2014.

THE ART OF "CREATIVE ACCOUNTING" IN THE CURRENT ECONOMIC CONTEXT

Associate Professor Florentina MOISESCU

Faculty of Economics and Business Administration,
“Dunrea de Jos” University of Galati, Romania

Email: florym2003@yahoo.com

Abstract: *In Romania, the current economic and financial crisis has led to a fast disappearance of a significant number of Romanian companies, fact that has led the Romanian entrepreneurs to a series of desperate measures such as creative accounting. This study aims to highlight the expansion of creative accounting in the current economic context and the implications of its use. What apparently seems to be a "lifeboat" in the "rough waters of the crisis" actually proves, most of the times, to be just a compromise, with short term gain being chosen instead of long-term financial viability. Primarily, the purpose of this study is to emphasize the fragility of the "border" that exists between creative accounting and fraud and how easily it is for someone to break it. Secondly, it aims to answer the question that arises more often in the minds of entrepreneurs: "Is creative accounting an optimal solution to overcome the financial crisis?"*

Keywords: *creative accounting, financial crisis, financial scandal, fraud.*

JEL Classification: *M4.*

1. Introduction

The concept of "creative accounting" has been used for a long time in the United Kingdom and was taken up in several papers under the name of "imaginative accounting" or "accounting of intent" (Alexander and Britton, 2004). As its name suggests, creative accounting is an art ("the art of faking a balance sheet", "the art of calculating benefits", "the art of presenting a balance sheet", "the art of creating provisions") as it involves a complex process of creation and innovation in the part of the accountants. They take advantage of the possibility of interpreting legal documents and the existence of numerous options to solve various accounting problems and manage to draw the desired accounting result.

British researcher J. Argenti is addressing the concept of creative accounting for the first time in literature in 1973, setting a direct connection between it and the incompetence of managers. It is because of this that there has been a decline of business, which in Argenti's view is also a foreboding hint of crisis, giving the impression of foreseeing the current economic situation. E. Salustro and B. Lebrun believe that the "creative accounting" phenomenon has developed especially during crisis. As a consequence, managers are tempted to resort to ingenious methods that are often questionable, in order to improve the state of the accounts" (Delesalle, 2000).

The full definition is considered to given by Naser. He states that creative accounting is the process by which, given the existence of gaps in rules, figures are being manipulated. Exploiting this given flexibility, one may choose the evaluation and disclosure methods that enable the transformation of synthesis documents from what they should be to what managers want. Naser also considers creative accounting to be the process by which transactions are structured in such a way that will allow one to obtain the desired accounting result (Naser, 1993).

Since accounting plays an essential role in the success or failure of any business, creative accounting always plays a key role in financial scandals, reflecting the extreme ways in which figures can be manipulated to mislead or even defraud.

A positive approach of creative accounting (Shah and Butt, 2011) considers that: "If used correctly, it can be of great benefit to the user; but if it is mishandled or goes into the hands of the wrong person, it can cause much harm. Creative Accounting has helped more

companies to get out of a crisis than land them into a crisis. The weapon is almost always innocent; the fault whenever it emerges lies with the user".

2. Scope, objectives and research methodology

Through the present study, using both quantitative and qualitative research methods, we aim to highlight the expansion of creative accounting in the actual economic context and seek to answer one of the questions that arises more and more frequently in the minds of entrepreneurs "Is creative accounting an optimal solution to overcome the financial crisis?".

With this in mind, we have initiated a scientific research among companies nationwide. The main method used to collect material for this empirical study is quantitative and involves the usage of questionnaires aimed at two categories of respondents: managers and accountants from Romania. The sample was multilayered, so that from each city a number of companies were selected depending on local development level. It was tried to select them from various fields, in order to make the sample more representative for today's business environment. Processing and interpretation of the collected data has been achieved using statistical functions in Microsoft Office Excel 2007.

The questionnaire intends to reveal the opinions on using creative accounting in the current economic situation, if the dressing up of the financial statements is absolutely necessary and if it represents an optimal solution to overcome financial crisis. We have also highlighted the results obtained by societies which apply different accounting methods through quantitative methods. For this purpose, a study will be performed using comparative analysis.

3. Empirical study on the role of creative accounting in local businesses' life

Crisis periods are very difficult for companies. On the background of fund diminishing and increasingly harsh conditions, companies will try to take advantage more and more of the existing legislative loopholes which allow them to obtain the funds and the economic benefits they want. For some economic agents, resorting to creative accounting techniques tends to become the only chance to save themselves from the "rough waters of the crisis".

Unlike the studies conducted so far on this issue, this paper aims to differentiate itself through originality in terms of purpose, namely to identify the role and place of creative accounting in the economic life of companies in the current economic context.

The target group comprises of managers and professional accountants as they have the main role in the organizing and conducting of the financial statements' process. We have selected a number of 150 companies nationwide, sent them an electronic questionnaire and requested an answer. All responses were anonymous and used only for statistical analysis. Out of all validated questionnaires, 67% were completed by professional accountants and 33% by the managers from the selected companies. From the total respondents, about 79% admitted having used creative accounting, mostly after the beginning of the global economic crisis (91%).

Regarding the aims with which creative accounting techniques were used, the choices made by the target group are:

- obtaining a financial credit;
- attracting new investors;
- small tax dividends payment;
- maintaining company reputation;
- others.

The main question of the questionnaire focused on professional accountants' and managers' opinion regarding the statement: "Creative accounting is an optimal solution to overcome the financial crisis?". Out of all respondents, 60% had an affirmative response.

4. Creative accounting and the major financial scandals

Financial engineering has been applied more and more strongly since the beginning of the economic crisis, being used not only in large and developed countries but also in small and developing countries. Both big and small companies have resorted to these types of economic tricks. Propagation of the economic crisis from the U.S. to the other countries of the world was possible due to the global financial and economic interdependence.

The collapse of the Lehman Brothers on 15 September 2008 is considered the largest bankruptcy in U.S. history and it is seen as the generator of the economic crisis that followed. In 2007 Lehman Brothers was considered 1st in the top of the most popular companies in the financial sector, says Fortune Magazine. Using creative accounting, the company has "camouflaged" \$ 50 billion sales, which were in fact loans. People involved were managers at Lehman's and auditors from Ernst & Young who sold toxic assets to Cayman Island banks, considering they could recover them later and leaving the impression that Lehman had a 50 billion dollars bigger capital.

Another example is the scandal of "Bernard L. Madoff Investment Securities LLC", an investment company on Wall Street, founded by Bernie Madoff, which used the largest Ponzi scheme ever, deceiving investors with 64.8 billion dollars. People involved were Bernie Madoff, David Friehling (Madoff's accountant) and Frank DiPascalli. Using various financial tricks, investors were paid with money from their own investments and not from their profits.

Creative accounting was also seen in the Saytam scandal (B nil , 2012), an IT service and accounting company in India, which falsifying the balance sheet, reported a false revenue increase by 50 billion rupees (equivalent to \$ 1.5 billion).

In 2009, Lee Farkas, the former chairman of Taylor Bean & Whitaker Mortgage Corp., caused the collapse of TBW and Colonial Bank by frauding it up to \$ 2.9 billion (Arnold, 2009). The company's huge losses were possible using accounting tricks carried out on Colonial's Bank accounts by selling mortgage credit packages that were inexistent, in decline, or previously sold to other recipients.

In Romania, dressing up the financial statements led to the beginning of national scandals (Lupasteanu and Ispas, 2012), involving the Economy Ministry's structures. Relevant is the BRD-GSG case, when using financial engineering that surpassed the law and involving a large number of important people, nonperforming, unfavorable loans were able to be distributed. The plan was exposed by the Romanian government and the guilty people brought to justice. A number of companies were founded or taken over by Michael Stan and Daniel Ruse and associated to their relatives or friends' names. The next step was to "dress up" these companies by fictitious capital raising, giving the impression of a successful business and the possibility to obtain loans fast. The 22 million euro fraud was possible due to the ingenious way in which the group members declared their data to the Financial Administration. They made up the impression that their data was authentic when the bank personnel checked it. These are just a few examples of the numerous scandals that rocked the financial world in the last years. They were mainly possible because of the "contribution" of creative accounting.

5. Using creative accounting

It is very important to understand that although creative accounting respects the law but not its spirit, it should not be mistaken for fraud. Accounting fraud is characterized by

bad faith acts by which it violates the law, having a negative character and usually occurs when creative accounting practices are aggressively applied on long periods of time and are based on significant amounts of money. Therefore, it can be said that creative accounting practices are not “harmful” per se, but can gain negative value through the goals and intentions they are used for (Table no. 1).

Table no. 1. Using creative accounting

FOR	AGAINST
<ul style="list-style-type: none"> - "Dressing up" the accounting result to obtain external financing in order to ensure the continuity of business, thus avoiding bankruptcy which would imply a series of significant costs for the society and the economy: loss of business, increasing unemployment, null budget contributions, putting at risk the business partners -Helps economic agents to adapt and keep up with the economic, legal and social progress 	<ul style="list-style-type: none"> - Creative accounting is used to obtain bank loans or attract new investors when the company finds its self in imminent decline. This may be associated with a major disaster as it will not do anything else than delay an inevitable end and cause significant damage to attracted creditors / investors - Changing financial statements by managers when their salary is determined according to the company's performance will cause the misinforming of those who use financial – accounting information - “Dressing up” financial statements in order to favor a particular class of users of financial – accounting information and harming another category of users, taking advantage of existing legislative loopholes - Forging accounting records in order to "cover" the incompetence of managers - Tricking banking institutions by starting fictitious companies in order to obtain credits - Modeling financial statements in order to attract funds, especially nonrefundable funds

Although it seems hard to believe, between correct and creative accounting there is only one step.

6. Conclusions

Creative accounting in the current economic climate is regarded by the economic agents as a temporary solution to the crisis, which many times leads to fraud and inevitably to bankruptcy.

Although to the development of financial tricks take part professional accountants, it is important to remember that these are tools meant to support the management, especially the nonperforming one. This is not something reprehensible as long as they are not aggressively applied on long periods of time, regarding significant amounts of money, thus transforming themselves into fraud. It is also important not to pursue the misleading of the financial statement users and make sure not to forge documents. In consequence we can say that the practices of creative accounting are not bad per se, but can gain negative value through the goals and intentions they are used for.

From one point of view, creative accounting can be a sustainable alternative to overcome the critical moments and to benefit from the material benefits meant to ensure

the continuity of the economic agent. In this way bankruptcy is avoided and no longer attracts a number of significant costs to society and economy: loss of business, increasing unemployment, null budget contributions, putting at jeopardy the business partners who are involved.

We suggest as an alternative to using creative accounting in order to avoid the "swallowing" of the economic agent by the "crisis", the redirection of resources towards other activities. It is wrong to imagine that, as long as the crisis exists, there is no chance of success in business. On the contrary, being the art of speculating the right moment, business, for those who understand it, becomes an opportunity for gaining significant amounts of money during crisis.

References

1. Alexander, D. and Britton, A., 2004. *Financial reporting*. Seventh Edition. London: Thomson Learning.
2. Arnold, P.J., 2009. Global financial crisis: The challenge to accounting research. *Accounting, Organizations and Society*, 34(6), pp.803-809.
3. Bnil, S.M., 2012. *Top10 scandaluri de contabilitate în marile companii americane*. Available at: <http://www.manager.ro/>
4. Delesalle, F.E. and Delesalle, E., 2000. *La comptabilité et les dix commandements*. Paris: FID Édition.
5. Lupasteanu, C. and Ispas, L., 2012. *Dosarul fraudelor bancare. Cosmetizarea societăților pentru a le face eligibile pentru băncile fraudate*. Available at: www.revista22.ro.
6. Naser, K., 1993. *Creative Financial Accounting: Its Nature and Use*, Hemel Hempstead: Prentice Hall, London.
7. Shah, S.Z.A. and Butt, S., 2011. Creative Accounting: A Tool to Help Companies in a Crisis or a Practice to Land Them into Crises. *International Conference on Business and Economic Research*, IACSIT Press, Singapore, 16, p.96.

ARTA “CONTABILITĂȚII CREATIVE” ÎN CONTEXTUL ECONOMIC ACTUAL

Conf. univ. dr. Florentina MOISESCU

Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
Universitatea “Dunărea de Jos” din Galați, România

Email: florym2003@yahoo.com

Rezumat: În România, actuala criză economico-financiară a dus la dispariția cu repeziune a unui însemnat număr de firme românești, fapt care i-a condus pe antreprenorii români la o serie de măsuri disperate, printre care se numără și contabilitatea creativă. Acest studiu își propune să evidențieze expansiunea contabilității creative în contextul crizei economice actuale, precum și implicațiile utilizării sale. Ceea ce aparent pare a fi “o barcă de salvare” din “apele învolburate ale crizei” se dovedește de fapt, de cele mai multe ori, a fi doar un compromis, fiind ales că tîgul pe termen scurt în detrimentul viabilității financiare pe termen lung. Scopul acestui studiu este, pe de o parte, de a sublinia finele “granitei” care există între contabilitatea creativă și fraudă și cât de ușor se poate încalca aceasta, iar pe de altă parte de a răspunde la întrebarea care se naște tot mai adesea în mintea antreprenorilor “Este contabilitatea creativă o soluție optimă pentru a depăși criza financiară?”.

Cuvinte-cheie: contabilitate creativă, criza financiară, scandal financiar, fraudă.

Clasificare JEL: M4.

1. Introducere

Conceptul de contabilitate creativă își are originea în traducerea expresiei “creative accounting” utilizat de mult timp în Marea Britanie, fiind preluat, în mai multe lucrări de specialitate, sub denumirea de „contabilitate imaginativă” sau “contabilitate de intenție”(Alexander și Britton, 2004).

După cum sugerează și numele său, contabilitatea creativă este o artă (“arta de a truca un bilanș”; “arta de a calcula beneficiile”, “arta de a prezenta un bilanș”; “arta de a crea provizioane”) întrucât presupune un proces complex de creație și inovație din partea profesionistului contabil care, profitând de posibilitatea interpretării actelor normative și de existența numeroaselor opțiuni în rezolvarea diferitelor probleme contabile, reușește să “creioneze” rezultatul contabil dorit.

Cercetătorul britanic J. Argenti este cel care abordează, pentru prima dată în literatură, în anul 1973, noțiunea de contabilitate creativă, stabilind o conexiune directă între aceasta și incompetența managerilor care, de cele mai multe ori, conduce la declinul afacerilor, constituind, în opinia sa, un indiciu prevestitor de criză, anticipând, parțial, situația economică actuală. Salustro și Lebrun consideră că fenomenul de contabilitate creativă s-a dezvoltat, în special, în perioadele de criză. Ca urmare, managerii sunt tentați să recurgă la procedee ingenioase, adesea discutabile, pentru a ameliora prezentarea conturilor (Delesalle, 2000).

Cea mai completă definiție este considerată cea dată de Naser, potrivit căruia contabilitatea creativă este: procesul prin care, dată fiind existența unor breșe în reguli, se manipulează cifrele contabile și, profitând de flexibilitate, se alege acele practici de măsurare și divulgare ce permit transformarea documentelor de sinteză din ceea ce ele ar trebui să fie în ceea ce managerii doresc; și, totodată, procesul prin care tranzacțiile sunt structurate de asemenea manieră încât să permit obținerea rezultatului contabil dorit (Naser, 2003).

Întrucât contabilitatea ocupă un loc esențial în succesul sau eșecul oricărei afaceri, contabilitatea creativă joacă întotdeauna un rol-cheie în scandalurile financiare, reflectând modurile extreme în care cifrele pot fi manipulate pentru a induce în eroare sau chiar pentru a fraudă.

O abordare pozitivă a contabilității creative (Shah și Butt, 2011) consideră că: “Dacă este utilizat corect, aceasta poate fi de mare ajutor pentru utilizator, dar, în cazul în care este manevrat greșit sau ajunge în mâinile persoanei nepotrivite, aceasta poate provoca mai mult rău. Contabilitate creativă mai mult a ajutat companiile să iasă din criză decât să le debarce într-o criză. Arma este, aproape întotdeauna, nevinovat; vina, ori de câte ori se constată, revine utilizatorului.”

2. Scop, obiective și metodologia cercetării

Prin prezentul studiu, utilizând metode de cercetare atât cantitative, cât și calitative, ne propunem să evidențiem expansiunea contabilității creative în contextul economic actual, urmărind să răspundem la una din întrebările care se naște tot mai des în mintea antreprenorilor: “Este contabilitatea creativă o soluție optimă pentru a depăși criza financiară?”.

În acest scop, am demarat o cercetare științifică în rândul firmelor la nivel național. Principala metodă utilizată la colectarea materialului pentru acest studiu empiric este de tip cantitativ și a constat în aplicarea de chestionare, care au vizat două categorii de respondenți: administratori și contabili din România. Eșantionul a fost unul multistratificat, astfel că, din fiecare oraș, a fost selectat un anumit număr de firme, în funcție de gradul de dezvoltare local, și s-a încercat selectarea acestora din domenii cât mai diverse pentru ca eșantionul să fie cât mai reprezentativ pentru mediul de afaceri actual. Prelucrarea și interpretarea datelor astfel colectate a fost realizată prin intermediul funcțiilor statistice ale pachetului Microsoft Office Excel 2007.

Chestionarul dorește să afle opinia despre utilizarea contabilității creative în situația economică actuală, dacă cosmetizarea situațiilor financiare este absolut necesară și reprezintă o soluție optimă pentru a depăși criza financiară. Tot prin intermediul metodelor cantitative am evidențiat rezultatele obținute de societăți atunci când aplică tratamente contabile diferite, în cazul amortizărilor. În acest scop, vom realiza un studiu de caz folosind analiza comparativă.

3. Studiu privind rolul contabilității creative în viaa agenților economici autohtoni

Perioadele de criză constituie probe de încercare grele pentru societăți. Pe fondul diminuării fondurilor proprii și a condițiilor tot mai vitrege pe care le întâmpină, acestea vor căuta să profite tot mai mult de porțile legislative existente, care să le permită obținerea fondurilor și avantajelor economice următoare. Pentru unii agenți economici, apelarea la tehnicile contabilității creative tinde să devină singura şansă de a se salva din “apele învolburate ale crizei”.

Spre deosebire de studiile efectuate până în prezent, pe această temă, prezenta lucrare își propune să se diferențieze printr-un plus de originalitate în ceea ce privește scopul următor, și anume acela de a identifica rolul și locul ocupat de contabilitatea creativă în viaa agenților economici, în contextul economic actual.

Grupul întreprinderilor a constituit managerii și profesioniștii contabili întrucât de în rolul principal în organizarea și desfășurarea procesului de întocmire a situațiilor financiare, scop în care am selectat 150 de firme de la nivel național, cărora le-am transmis un chestionar în format electronic, vizând un răspuns din partea acestora. Toate răspunsurile au fost anonime, fiind utilizate doar pentru analiza statistică. Din totalul chestionarelor validate, 67% au fost completate de profesioniști contabili și 33% de către managerii firmelor contactate. Din totalul respondenților, aproximativ 79% au recunoscut că au utilizat contabilitatea creativă, cu preponderență după declanșarea crizei economice mondiale (91%).

În ceea ce privește scopurile în care au fost utilizate tehnicile contabilității creative, opțiunile exprimate de grupul-întrebare sunt:

- în vederea obținerii unui credit comercial;
- în vederea atragerii de noi investitori;
- plata unor taxe și a unor dividende mai mici;
- pstrarea reputației firmei;
- altele.

Întrebarea centrală a chestionarului a vizat părerea profesioniștilor contabili și a managerilor în ceea ce privește afirmația: “Contabilitatea creativă este o soluție optimă pentru a depăși criza financiară?”. Dintre acestea, 60% au răspuns afirmativ.

4. Contabilitatea creativă și marile scandaluri financiare

Ingenieria financiară a fost și este aplicată mai insistent de la declanșarea crizei economice, utilizată fiind, deopotrivă, în statele mari și dezvoltate, precum și în țările mici sau în curs de dezvoltare. La aceste artificii economice apelează atât marile concerne mondiale, cât și firmele mici. Propagarea crizei economice din S.U.A. către celelalte state ale lumii a fost posibilă datorită interdependenței economice și financiare mondiale.

Prabuirea Lehman Brothers, la 15 septembrie 2008, se consideră a fi cel mai mare faliment din istoria S.U.A., precum și generatorul crizei economice ce a urmat, deși în 2007, Lehman Brothers a ocupat locul 1 în clasamentul celor mai populare companii din domeniul financiar, întocmit de Fortune Magazine. Utilizând contabilitatea creativă, această companie "a camuflat" în vânzări 50 miliarde de dolari, care reprezentau, de fapt, împrumuturi. Persoanele implicate au fost managerii de la Lehman și auditorii de la Ernst & Young, care au vândut activele toxice către băncile din Insula Cayman, considerând că le pot recupera mai târziu, lăsând impresia că Lehman dispune de un capital mai mare cu 50 miliarde de dolari.

Un alt exemplu îl constituie scandalul de la Bernard L. Madoff Investment Securities LLC, o companie de investiții de pe Wall Street, fondată de Bernie Madoff, care s-a folosit de cea mai mare schemă Ponzi din toate timpurile, în elându-i pe investitori cu 64,8 miliarde de dolari. Persoanele implicate au fost Bernie Madoff, David Friehling (contabilul lui Madoff) și Frank DiPascalli. Folosind diverse inginerii financiare, investitorii erau plătiți cu bani din propria investiție, nu din profituri.

Contabilitatea creativă și-a spus cuvântul și în scandalul Saytam (Bănilă, 2012), o companie de servicii IT și contabilitate din India, care, falsificând bilanțul contabil, a raportat o creștere falsă a veniturilor cu 50 miliarde de rupii (echivalentul a 1,5 miliarde de dolari).

În anul 2009, Lee Farkas, fostul președinte al Taylor Bean & Whitaker Mortgage Corp., a provocat prabuirea TBW și a Colonial Bank prin fraudarea cu 2,9 miliarde de dolari (Arnold, 2009). Pierderile imense ale companiei au fost posibile prin artificii de contabilitate efectuate prin conturile Colonial Bank, prin vânzarea către investitori a pachetelor de credite ipotecare inexistente, în declin, sau care fuseseră vândute anterior altor beneficiari.

Cosmetizarea situațiilor financiare în România a condus la declanșarea unor scandaluri naționale (Lupasteanu și Ispas, 2012), vizând structuri ale ministerului economiei, relevant în acest sens fiind cazul BRD-GSG, în care, utilizând inginerii financiare ce au depășit limita legalității și prin implicarea unui număr important de persoane, s-a “reuit” acordarea de credite neperformante, dezavantajoase, planul fiind dejucat de către structurile statului român, vinovații fiind deferiți justiției. O serie de societăți erau înființate sau preluate de tandemul Mihai Stan - Daniel Ruse, pe numele rudelor sau prietenilor, următorul pas fiind cosmetizarea acestor societăți prin majorarea

fictiv a capitalului social, creionând imaginea unei afaceri de succes, în vederea obinerii rapide a unor credite. Fraudarea cu 22 milioane de euro a fost posibil datorită ingeniozității membrilor grupului de a declara datele prelucrate la administrația financiară, pentru a crea impresia de autenticitate a datelor în momentul verificărilor efectuate de către personalul băncii.

Acestea sunt doar câteva exemple din numeroasele scandaluri care au zguduit lumea financiară în ultimii ani și au fost posibile, în principal, datorită “contribuției” contabilității creative.

4. Utilizarea contabilității creative: pro și contra

Este foarte important să fie înțeles faptul că, deși contabilitatea creativă respectă legea, însă nu și spiritul ei, cu toate acestea, ea nu trebuie confundată cu fraudarea contabilă. Aceasta din urmă este caracterizată de acte de rea-credință prin care se încalcă legea, având un caracter negativ. De regulă, apare atunci când practicile contabilității creative sunt aplicate agresiv pe perioade lungi de timp și având la bază sume importante. În consecință, putem afirma că practicile contabilității creative nu sunt, în sine, “nocive”, ci ele capătă “accente” negative prin prisma scopurilor și intențiilor în care sunt utilizate (Tabelul nr. 1).

Tabelul nr.1. Utilizarea contabilității creative

Argumente PRO	Argumente CONTRA
<ul style="list-style-type: none"> - “Cosmetizarea” rezultatului contabil cu scopul de a obține finanțare externă, în vederea asigurării continuității activității, evitând, astfel, falimentul, care ar atrage după sine o serie de costuri semnificative pentru societate și economie: dispariția firmei, creșterea numărului de șomeri, contribuții nule la buget, posibilitatea punerii în pericol și a partenerilor de afaceri - Ajut agenților economici să se adapteze și să însoțească evoluțiile economice, juridice și sociale 	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea contabilității creative în scopul obinerii de credite bancare sau atragerii de noi investitori, atunci când societatea se află într-un declin iminent poate fi asociată cu un dezastru de proporții deoarece nu va face nimic altceva decât să amâne sfârșitul inevitabil și să provoace pagube însemnate și creditorilor/investitorilor atrași - Modificarea situațiilor financiare de către manageri, atunci când salariul lor este stabilit în funcție de performanța firmei, va provoca o dezinformare a utilizatorilor informațiilor financiare – contabile - Cosmetizarea situațiilor, în vederea favorizării unei anumite categorii de utilizatori ai informațiilor financiare – contabile și aducerea de prejudicii altei categorii de utilizatori, profitând de portele legislative existente - Falsificarea documentelor contabile în vederea “acoperirii” incompetenței managerilor - Păcălirea instituțiilor bancare prin înființarea de firme fictive, “cosmetizate”, pentru obținerea de credite - Modelarea situațiilor financiare în vederea îndeplinirii criteriilor necesare atragerii de fonduri, în special nerambursabile

De i pare greu de crezut, între contabilitatea corect i cea creativ nu st decât un pas.

5. Concluzii

Contabilitatea creativ constituie, pentru agen ii economici, în contextul economic actual, doar o solu ie temporar de ie ire din impas, fiind o m sur care, de cele mai multe ori, tinde s devin fraud i care îi conduce, inevitabil, la faliment.

De i la elaborarea ingineriilor financiare concur , în mare parte, profesioni tii contabili, de re inut este c acestea sunt instrumente menite s sprijine managementul, cu prec dere cel neperformant, nefiind un lucru condamabil, în m sura în care ele nu se aplic agresiv pe perioade lungi de timp, vizând sume importante, transformându-se, astfel, în fraude i nu se urm re te inducerea în eroare a utilizatorilor situa iilor financiare, iar documentele nu sunt falsificate. În consecin , putem afirma c practicile contabilit ii creative nu sunt, în sine, “nocive”, ci ele cap t “accente” negative prin prisma scopurilor i inten iilor pentru care sunt utilizate.

Dintr-un anumit punct de vedere, contabilitatea creativ poate fi o alternativ pertinent pentru a putea dep i momentele critice i de a beneficia de avantaje materiale menite s asigure continuitatea activit ii agentului economic, evitând, astfel, falimentul care ar atrage dup sine o serie de costuri semnificative pentru societate i economie: dispari ia firmei, cre terea num rului de omeri, contribu ii zero la buget, posibilitatea punerii în pericol i a partenerilor de afaceri implica i.

Propunem ca alternativ la utilizarea contabilit ii creative, în scopul evit rii „înghi irii” agentului economic de „criz ”, o redirec ionare a resurselor c tre alte activit i. Este gre it s ne închipuim c , atât timp cât este criz , nu exist nicio ans de succes în afaceri. Dimpotriv , pentru cei care au arta de a specula momentul favorabil în sânge, criza devine un prilej prielnic pentru a ob ine câ tiguri însemnate.

Bibliografie

1. Alexander, D. i Britton, A., 2004. *Financial reporting*. Seventh Edition. London: Thomson Learning.
2. Arnold, P.J., 2009. Global financial crisis: The challenge to accounting research. *Accounting, Organizations and Society*, 34(6), pp.803-809.
3. B nil , S.M., 2012. *Top10 scandaluri de contabilitate în marile companii americane*. Available at: <http://www.manager.ro/>
4. Delesalle, F.E. i Delesalle, E., 2000. *La comptabilité et les dix commandements*. Paris: FID Édition.
5. Lupasteanu, C. i Ispas, L., 2012. *Dosarul fraudelor bancare. Cosmetizarea societ ților pentru ale face eligibile pentru băncile fraudate*. Available at: www.revista22.ro.
6. Naser, K., 1993. *Creative Financial Accounting: Its Nature and Use*, Hemel Hempstead: Prentice Hall, London.
7. Shah, S.Z.A. i Butt, S., 2011. Creative Accounting: A Tool to Help Companies in a Crisis or a Practice to Land Them into Crises. *International Conference on Business and Economic Research*, IACSIT Press, Singapore, 16, p.96.

THE STATE SOCIAL INSURANCE BUDGET ANALYSIS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Scientific Researcher PhD Student Ecaterina GARABAJI

National Institute for Economic Research,
Academy of Sciences of Moldova, Republic of Moldova
Email: adimi_86@mail.ru

Abstract: Actuality of article consists in performing complex analysis of state social insurance budget for the years 2005-2014. The aim of this work is to elucidate the real situation in terms of financing social protection system which is part of the national public budget of Republic of Moldova and determination of its interdependence with demographic trends, namely aging.

Keywords: social protection, pressure, social insurance, state social insurance budget, accumulated income, incurred expenses.

JEL Classification: H6, I38.

1. Introduction

Modern market economy creates an adequate system of social protection, the most important element of which is the social insurance.

Formation of a new model of social protection should ensure continuity in social policy and the principles of solidarity and social justice.

Social insurance objectives are: establishment of cash funds, which cover expenses for financial support for people unable to work or not participating in the labor process; reducing the gap in the level of welfare of employed and unemployed citizens of society.

Considering the great importance of social insurance, its impact on social processes in many countries creates the system of state social insurance compulsory, allowing a significant concentration of resources in special funds and thus ensuring reliable social protection of population of the country.

Pressures on annual budgets of social insurance are mostly caused by population aging phenomenon. Budgets no longer cope with the high level of expenditure involved by the payment of pensions and other social insurance rights. It is about their level and the longer duration in which the pensions must be paid to those entitled. The financial consequences of demographic trends are already worrying.

The financing of social protection is realized through the state social insurance budget (SSIB) which is part of the national public budget, with autonomous status and is one of the important elements of the national financial system. SSIB is managed by the National Social Insurance through the State Treasury of the Ministry of Finance. Special purpose funds which form SSIB are as follows:

- Pension Fund;
- Fund for protection of families with children;
- Fund for insurance against industrial injury and professional disease;
- Benefits fund;
- Unemployment fund;
- Fund for health rehabilitation;
- Expenditures for the organization and functioning of public social insurance system, which are established up to 5% annually relative to total annual expenditures provided by SSIB Law.

The funds accumulate resources for social insurance budget, which later are used to cover the expenditures specific to each fund (Annual social report, 2008, p.29-30).

2. The role of incomes and expenditures of the state social insurance budget in the administration of social protection system

The incomes and expenditures of the state social insurance budget play a significant role in the administration of social protection system, and the collection of social insurance contributions, reflects the degree of credibility in the system by the contributors and the degree of financial stability of the system.

In total structure of overall incomes the share of incomes of SSIB for the period 2005-2014 varies between 25% - 28%.

Table no. 1 reflects the execution of the state social insurance budget. The incomes of SSIB in 2014 were stated at 12038.5 million lei and the expenditures at 12029.2 million lei.

Table no. 1. Evolution of the state social insurance budget in 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Incomes</i>	3696,0	4347,7	5157,2	6362,8	7581,7	8416,0	9088,9	9721,5	10589,9	12028,8
<i>Expenditures</i>	3697,7	4378,1	5244,6	6315,1	7607,2	8629,3	9213,5	9755,1	10716,2	12019,5
<i>Surplus / Deficit</i>	-1,7	-30,4	-87,4	47,7	-25,5	-213,3	-124,6	-33,6	-126,3	9,3

Source: Ministry of Finance of Republic of Moldova

As can be seen from the table, since 2005 the insurance system is facing a budget deficit, which increased from 1.7 mil.lei to 87.4 mil.lei in 2007. In 2008, after three years of deficit, SSIB are recorded a surplus of 47.7 million. Since 2009 begins the next deficient stage, which lasted five years. In 2014 it is recorded the surplus of 9.3 mil. lei.

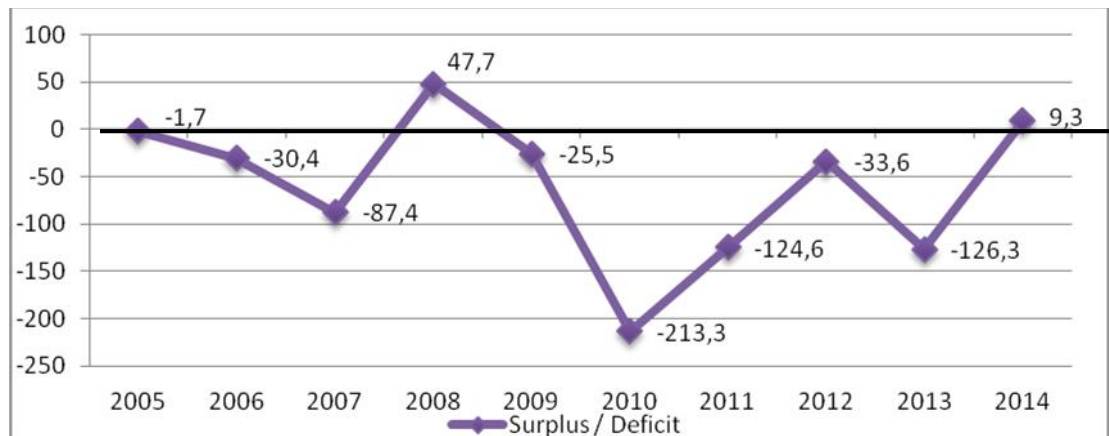

Figure no. 1. Evolution of surplus / deficit of the state social insurance budget, mil.lei

Source: Ministry of Finance of Republic of Moldova

The incomes of the state social insurance budget are formed by:

- mandatory state social insurance contributions (constituted of accumulations on bank accounts and the amount of allowances paid to workplace in the account of calculated contributions);
- transfers from the state budget to the social insurance budget;
- other incomes.

During the years 2005-2014 is attested an increase of 3.3 times of nominal SSIB incomes, from 3696 mil. lei in 2005 to 12038.5 mil. lei in 2014.

Table no. 2. Incomes accumulated to the state social insurance budget during the 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mandatory state social insurance contributions	2949,1	3660,8	4332,7	5429,9	5595,2	5985,3	6562,6	7150,0	7756,2	8362,6
Transfers from the state budget to the social insurance budget	717,8	661,8	791,7	902,2	1968,5	2426,3	2522,8	2567,3	2828,1	3660,2
Other incomes	29,1	25,1	32,8	30,7	18,0	4,4	3,5	4,2	5,6	6,0
Incomes, total	3696,0	4347,7	5157,2	6362,8	7581,7	8416,0	9088,9	9721,5	10589,9	12028,8

Source: Ministry of Finance of Republic of Moldova

For the studied period (2005-2014) the biggest share in the income structure have the contributions of mandatory state social insurance, the lowest recurred the other incomes (Figure no. 2).

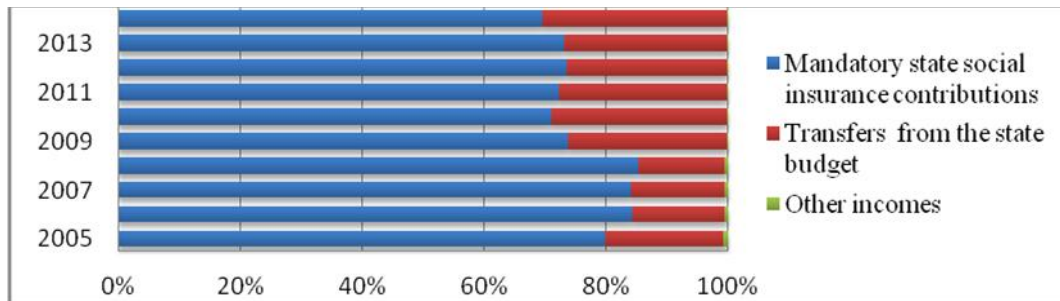

Figure no. 2. Structure of incomes of SSIB during the 2005-2014, %

Source: Ministry of Finance of Republic of Moldova

The Gross domestic product (GDP) achieved in recent years recorded significant increases from year to year, being the basis for achieving SSIB executions previously presented. To remember is that although the expenditures of SSIB have increased in the period considered, their share in GDP remained relatively constant for 2013-2014, constituting 10.7% in 2013 and 10.8% in 2014 which confirms that although there have been some significant increases in pension, they were supported by achieved economic growth.

Table no. 3. Expenditures of the state social insurance budget in GDP during the 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
GDP (current prices), mil.lei	37652,0	44754,4	53430,0	62922,0	60430,0	71885,5	82348,7	88227,8	100510,5	111757,4 *
Expenditures, mil. lei	3697,7	4378,1	5244,6	6315,1	7607,2	8629,3	9213,5	9755,1	10716,2	12019,5
Expenditures against GDP, %	9,8	9,8	9,8	10,0	12,6	12,0	11,2	11,1	10,7	10,8

Note: * Semifinal data, <http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191&> visited 27.10.2015

Source: Ministry of Finance of Republic of Moldova

Comparing the growth rates of SSIB with this of GDP there has been attested a pronounced and dominant social policy in general government expenditures, with the growth rates of expenditures of SSIB that exceeded this of GDP (Figure no. 3).

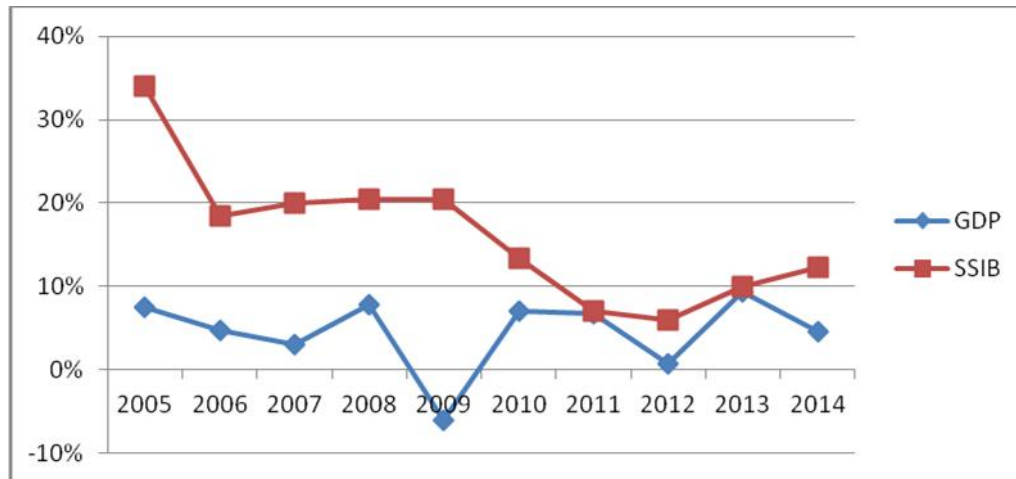

Figure no. 3. The growth rates of the GDP and SSIB, %

Source: Ministry of Finance of Republic of Moldova

Throughout the all investigated period the largest share of expenditures financed by SSIB (Table no. 4) recurred to social insurance pensions, constituting over 83% of total expenditures. After following the social allocations that gather the Fund for protection of families with children, Fund for insurance against industrial injury and professional disease, Benefits fund and unemployment fund and constitute over 10%. The lowest percentage is at the chapters other social insurance benefits and expenditures for organization and functioning of the public social insurance system. The total level of expenditures financed by SSIB in 2014 has increased 3 times compared to 2005.

Table no. 4. Expenditures financed from the state social insurance budget, 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pensions	2694615,0	3125881,4	3751594,4	4535952,4	5438842,3	5863719,3	6344910,6	6978250,0	7535599,4	8071483,7
Allowance	326404,4	422336,6	515754,0	670757,9	828267,7	986323,1	1046852,7	1076760,3	1162319,1	1211676,6
Other social insurance benefits	61597,2	86255,2	93698,4	85945,6	73597,9	13769,0	10164,2	20270,2	18852,7	28622,3
Expenditures for organization and functioning of the public social insurance system	91631,9	104290,9	123742,3	143228,1	196554,4	160092,0	174434,0	184769,4	214500,5	228978,3
Total	3174248,5	3738764,1	4484789,1	5435884,0	6537262,3	7023903,4	7576361,5	8260049,9	8931271,7	9540760,9

Source: Annual social report, years 2006-2014

In 2014, in total expenditures effectuated of SSIB resources, the largest share of total expenditures for additional financial support to some beneficiaries of pensions and social allocations, constituting 33% and the lowest for banking and postal services - 1%. Effective expenditures for social benefits in 2014 have increased with 3.2 times compared to 2006.

Table no. 5. Structure of expenditures covered from the state budget, during the 2006-2014

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pensions	67380,7	98730,4	124214,1	130442,7	132759	148102,6	158606,7	171187,8	157231,7
Allowances	161730,1	192553,6	221386,7	241967,4	244164,2	250511,3	276448,7	355965,6	334117,5
Benefits	121925,2	117970,7	148362,4	163587,1	179631,2	206522,9	216731,4	261235,3	255501,6
Compensations	253424,5	321642,5	364417,5	415608,7	642923,3	637229,8	229881,6	83832,5	58961,9
Monetary support	4665,2	5861,8	6748,0	117126,8	285056,3	329686,8	462374,5	313526,0	275155,6
Banking and postal services	6140,4	6737,0	6800,7	9065,9	12494,4	13883,7	12685,8	12070,8	19654,0
Other payments	117,5	-	539,0	13516,6	44606,6	84763,9	142801,7	207828,7	216193,6
State financial support	-	-	-	-	-	-	-	373546,9	648580,9
Total	615383,6	743496,0	872468,4	1091315,2	1541635	1670701	1499530,4	1779193,6	1965396,8

Source: Annual social report, years 2006-2014

3. Conclusions

The increased financial pressure on the state social insurance budget requires to be undertaken some effective measures to mitigate it. One of the timely measures is reform of the pension system of Republic of Moldova. The main steps to be taken to reform this system would be increasing the retirement age and consolidation of the private pension funds.

References

1. *Annual social report 2006*, Chi in u, 2007, p. 39.
2. *Annual social report 2007*, Chi in u, 2008, p. 33.
3. *Annual social report 2008*, Chi in u, 2009, p. 31.
4. *Annual social report 2009*, Chi in u, 2010, p. 70.
5. *Annual social report 2010*, Chi in u, 2011, p. 64.
6. *Annual social report 2011*, Chi in u, 2012, p. 71.
7. *Annual social report 2012*, Chi in u, 2013, p. 73.
8. *Annual social report 2013*, Chi in u, 2014, p. 69.
9. *Annual social report 2014*, Chi in u, 2015, p. 40.
10. *Raport privind executarea bugetului asiguratilor sociale de stat*. Available at: <http://www.mf.gov.md/reports>
11. *Evoluția bugetului asiguratilor sociale de stat în anii 2001-2014*. Available at: http://www.mf.gov.md/reports/evolutia_bpn
12. *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova*. Available at: <http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191&>

ANALIZA BUGETULUI ASIGURĂRIILOR SOCIALE DE STAT AL REPUBLICII MOLDOVA

Drd. Ecaterina GARABAJII, CS

Institutul Național de Cercetări Economice,
Academia de Științe a Moldovei, Republica Moldova

Email: adimi_86@mail.ru

Rezumat: Actualitatea articolului constă în efectuarea analizei complexe a Bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anii 2005-2014. Drept scop al lucrării fiind elucidarea situației reale în ceea ce privește finanțarea sistemului de protecție socială care este parte integrantă a bugetului public național al Republicii Moldova și stabilirea interdependenței acestuia cu tendințele demografice, și anume îmbătrânirea.

Cuvinte-cheie: protecția socială, presiune, asigurare socială, bugetul asigurărilor sociale de stat, venituri acumulate, cheltuieli efectuate.

Clasificare JEL: H6, I38.

1. Introducere

Economia modernă de piață creează un sistem adecvat de protecție socială, cel mai important element al acesteia fiind asigurarea socială.

Formarea unui nou model de protecție socială ar trebui să asigure continuitatea în politica socială și respectarea principiilor de solidaritate și echitate socială.

Obiectivele asigurării sociale sunt:

- constituirea de fonduri bănești din care se acoperă cheltuielile pentru susținerea financiară a persoanelor inapte de muncă sau care nu participă în procesul muncii;
- reducerea discrepanței în nivelul bunăstării a cetățenilor angajați în câmpul muncii și neangajați.

Luând în considerare deosebită importanța asigurărilor sociale, a impactului lor asupra proceselor sociale, în multe țări se creează sistemul de asigurări sociale de stat obligatorii, permițând o concentrare semnificativă a resurselor în fonduri speciale și, astfel, asigurând protecția socială fiabilă a populației țării.

Presiunile asupra bugetelor anuale de asigurări sociale sunt, în mare parte, generate de fenomenul îmbătrânirii populației. Bugetele nu mai fac față nivelului ridicat de cheltuieli pe care le implică plata pensiilor și alte drepturi de asigurări sociale. Este vorba atât de nivelul acestora, cât și de durata mult mai mare în care pensiile trebuie plătite celor în drept. Consecințele financiare ale tendințelor demografice sunt deja îngrijorătoare.

Finanțarea sistemului de protecție socială se realizează prin intermediul Bugetului asigurărilor sociale de stat (BASS), care este parte integrantă a bugetului public național, cu statut autonom, și reprezintă unul din elementele importante ale sistemului financiar național. BASS este gestionat de către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin intermediul Trezoreriei de Stat a Ministerului Finanțelor. Fondurile cu destinație specială din care este format BASS sunt:

1. Fondul de pensii;
2. Fondul de protecție a familiilor cu copii;
3. Fondul de asigurare împotriva accidentelor de muncă și bolilor profesionale;
4. Fondul de indemnizații;
5. Fondul de omaj;
6. Fondul de recuperare a sănătății;

7. Cheltuieli de organizare i func ionare a sistemului public de asigur ri sociale, care se stabilesc în propor ie de pân la 5% anual, raportate la cheltuielile anuale totale, prev zute prin Legea BASS.

Prin fondurile enumerate sunt acumulate resursele financiare virate în bugetul asigur rilor sociale, care, ulterior, se utilizeaz pentru finan area cheltuielilor specifice fiec rui fond.

2. Rolul veniturilor i cheltuielilor BASS în administrarea sistemului de protec ie social

Veniturile i cheltuielile BASS joac un rol semnificativ în cadrul administr rii sistemului de protec ie social , iar nivelul de colectare a contribu iilor de asigur ri sociale reflect gradul de credibilitate fa de sistem a contribuabililor i gradul de stabilitate financiar a sistemului.

În structura total a veniturilor globale, ponderea veniturilor BASS pentru perioada anilor 2005-2014 variaz între 25% - 28%.

Tabelul nr. 1 reflect executarea bugetului asigur rilor de stat. În anul 2014, veniturile BASS au fost precizate la nivel de 12038,5 mil. lei i cheltuielile la nivel de 12029,2 mil. lei.

Tabelul nr. 1. Evolu ia bugetului asigur rilor sociale de stat în anii 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Venituri</i>	3696,0	4347,7	5157,2	6362,8	7581,7	8416,0	9088,9	9721,5	10589,9	12028,8
<i>Cheltuieli</i>	3697,7	4378,1	5244,6	6315,1	7607,2	8629,3	9213,5	9755,1	10716,2	12019,5
<i>Excedent / Deficit</i>	-1,7	-30,4	-87,4	47,7	-25,5	-213,3	-124,6	-33,6	-126,3	9,3

Sursa : Ministerul Finan elor al Republicii Moldova
http://www.mf.gov.md/reports/evolutia_bpn

Dup cum se observ din tabel, începând cu anul 2005, sistemul de asigur ri se confrunt cu un deficit bugetar, care a crescut de la 1,7 mil. lei pân la 87,4 mil. lei în anul 2007. Dup trei ani de deficit, în anul 2008 BASS a înregistrat un excedent de 47,7 mil.lei. Din anul 2009 începe urm toarea etap deficitar , care a durat cinci ani. În anul 2014 s-a înregistrat un excedent de 9,3 mil. lei.

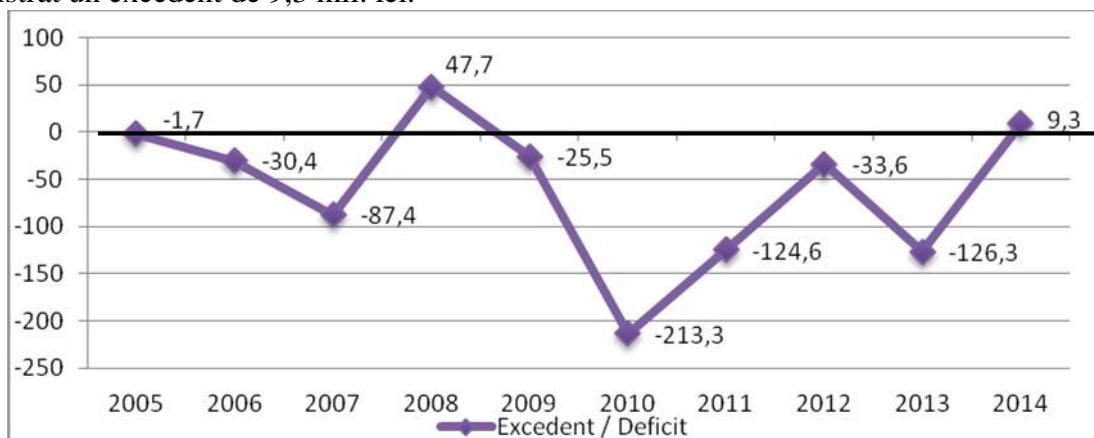

Figura nr. 1. Evolu ia excedentului / deficitului bugetului asigur rilor sociale de stat, mil.lei

Sursa: Ministerul Finan elor al Republicii Moldova

Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat se formează din:

- contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii (constituite din acumularile pe conturi bancare și suma indemnizațiilor plătite la locul de lucru, în contul contribuțiilor calculate);
- transferuri de la bugetul de stat;
- alte venituri.

Pe parcursul anilor 2005-2014 se atestă o creștere de 3,3 ori a veniturilor nominale a BASS, de la 3696 mil. lei în anul 2005, la 12038,5 mil. lei în anul 2014.

Tabelul nr. 2. Veniturile acumulate la bugetul asigurărilor sociale de stat pe anii 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	2949,1	3660,8	4332,7	5429,9	5595,2	5985,3	6562,6	7150,0	7756,2	8362,6
Transferuri de la bugetul de stat	717,8	661,8	791,7	902,2	1968,5	2426,3	2522,8	2567,3	2828,1	3660,2
Alte venituri atrase	29,1	25,1	32,8	30,7	18,0	4,4	3,5	4,2	5,6	6,0
Venituri, total	3696,0	4347,7	5157,2	6362,8	7581,7	8416,0	9088,9	9721,5	10589,9	12028,8

Sursa: Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova
http://www.mf.gov.md/reports/evolutia_bpn

Pentru perioada cercetată (2005-2014), ponderea majoritară în structura veniturilor a revenit contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, cea mai mică revenind altor venituri atrase (Figura nr. 2).

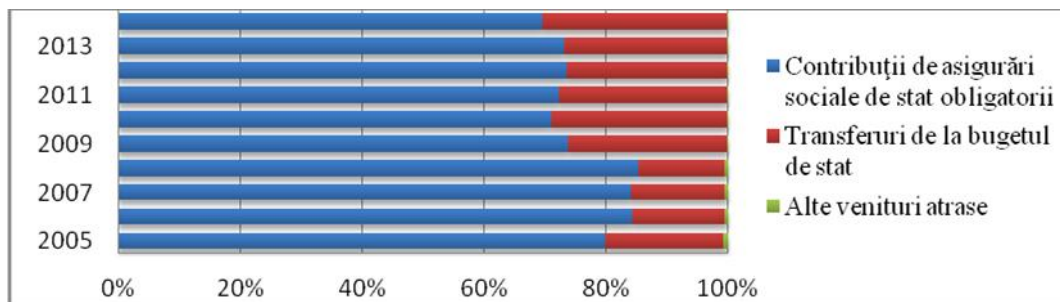

Figura nr. 2. Structura veniturilor ale BASS pentru anii 2005-2014, %
Sursa: Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

Produsul intern brut (PIB) realizat în ultimii ani înregistrează importante creșteri de la un an la altul, fiind baza realizării execuțiilor BASS prezentate anterior. De reținut este că, deși cheltuielile BASS au crescut în intervalul de timp analizat, ponderea acestora în PIB s-a menținut relativ constantă în perioada 2013-2014, constituind respectiv 10,7 % în anul 2013 și 10,8% în anul 2014, ceea ce confirmă faptul că, deși au fost realizate unele creșteri semnificative la pensii, acestea au fost susținute de creșterea economică realizată.

Tabelul nr. 3. Cheltuielile bugetului asigurilor sociale de stat în PIB pe anii 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PIB (în preuri curente), mil. lei	37652,0	44754,4	53430,0	62922,0	60430,0	71885,5	82348,7	88227,8	100510,5	111757,4*
Cheltuieli, mil. lei	3697,7	4378,1	5244,6	6315,1	7607,2	8629,3	9213,5	9755,1	10716,2	12019,5
Cheltuieli fa de PIB, %	9,8	9,8	9,8	10,0	12,6	12,0	11,2	11,1	10,7	10,8

Nota: * date semidefinite, <http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191> & accesat 27.10.2015

Sursa: Ministerul Finan elor al Republicii Moldova

La compararea ritmurilor de cre tere ale BASS cu cel ale PIB-ului se atest o politic social pronun at i dominant în cheltuielile publice generale, cu ritmurile de cre tere a cheltuielilor BASS care dep eau cele ale PIB-ului (Figura nr. 3).

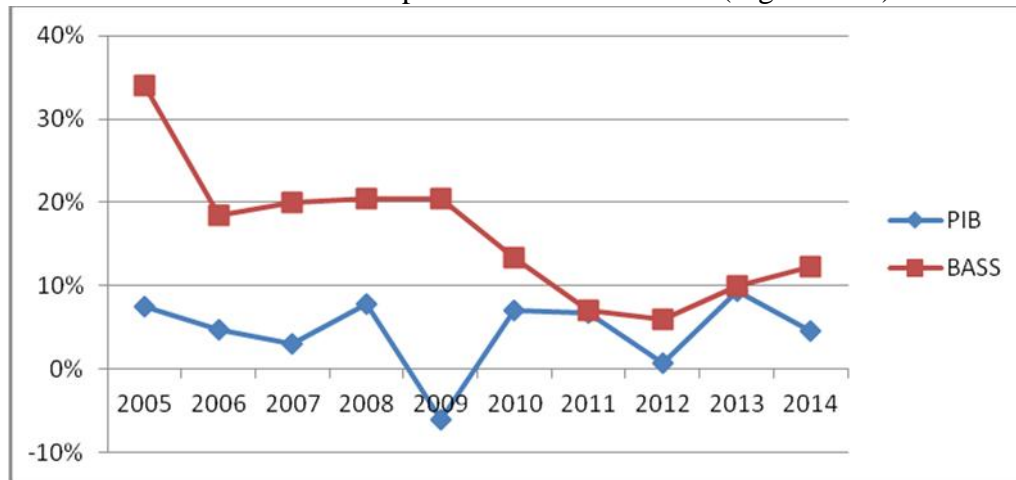

Figura nr. 3. Ritmurile de cre tere ale PIB i BASS, %

Sursa: Ministerul Finan elor al Republicii Moldova

Pe întreaga perioad cercetat , cea mai mare pondere a cheltuielilor finan ate din BASS (Tabelul nr. 4) revenea pensiilor de asigur ri sociale, constituind, din totalul cheltuielilor, peste 83%. Apoi, indemniza iile de asigur ri sociale care întrunesc fondul de protec ie a familiilor cu copii, fondul de asigurare împotriva accidentelor de munc i boli profesionale, fondul de indemniza ii i fondul de omaj reprezint peste 10%. Cel mai mic procentaj se înregistreaz la capitolele alte presta ii de asigur ri sociale i cheltuielile de organizare i func ionare a sistemului public de asigur ri sociale. Nivelul total al cheltuielilor finan ate din BASS în anul 2014 a crescut de 3 ori în compara ie cu anul 2005.

Tabelul nr. 4. Cheltuielile finan ate din bugetul asigur rilor sociale de stat în anii 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pensii de asigur ri sociale	2694615,0	3125881,4	3751594,4	4535952,4	5438842,3	5863719,3	6344910,6	6978250,0	7535599,4	8071483,7
Indemniza ii de asigur ri sociale	326404,4	422336,6	515754,0	670757,9	828267,7	986323,1	1046852,7	1076760,3	1162319,1	1211676,6
Alte presta ii de asigur ri sociale	61597,2	86255,2	93698,4	85945,6	73597,9	13769,0	10164,2	20270,2	18852,7	28622,3
Cheltuieli de organizare i func ionare a sistemului public de asigur ri sociale	91631,9	104290,9	123742,3	143228,1	196554,4	160092,0	174434,0	184769,4	214500,5	228978,3
Total	3174248,5	3738764,1	4484789,1	5435884,0	6537262,3	7023903,4	7576361,5	8260049,9	8931271,7	9540760,9

Sursa: Raport social anual, anii 2006-2014

În anul 2014, în totalul cheltuielilor efectuate din mijloacele BASS, ponderea cea mai mare revine cheltuielilor pentru sus inerea financiar suplimentar a unor beneficiari de pensii i de aloca ii sociale, constituind 33%, iar cea mai mic pentru servicii bancare i po tale – 1%. Cheltuielile efective pentru presta iile sociale, în anul 2014, au crescut de 3,2 ori, comparativ cu anul 2006.

Tabelul nr. 5. Cheltuielile efectuate din mijloacele bugetului de stat în anii 2006-2014

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pensii	67380,7	98730,4	124214,1	130442,7	132759	148102,6	158606,7	171187,8	157231,7
Aloca ii	161730,1	192553,6	221386,7	241967,4	244164,2	250511,3	276448,7	355965,6	334117,5
Indemniza ii	121925,2	117970,7	148362,4	163587,1	179631,2	206522,9	216731,4	261235,3	255501,6
Compensa ii	253424,5	321642,5	364417,5	415608,7	642923,3	637229,8	229881,6	83832,5	58961,9
Ajutoarele b ne ti	4665,2	5861,8	6748,0	117126,8	285056,3	329686,8	462374,5	313526,0	275155,6
Servicii bancare i po tale	6140,4	6737,0	6800,7	9065,9	12494,4	13883,7	12685,8	12070,8	19654,0
Alte pl i	117,5	-	539,0	13516,6	44606,6	84763,9	142801,7	207828,7	216193,6
Supportul financiar de stat	-	-	-	-	-	-	-	373546,9	648580,9
Total	615383,6	743496,0	872468,4	1091315,2	1541635	1670701	1499530,4	1779193,6	1965396,8

Sursa: Raport social anual, anii 2007-2014

3. Concluzii

Tensiunea financiar sporit asupra Bugetului asigur rilor sociale de stat necesit întreprinderea unor m suri eficiente de diminuare a acesteia. Una din cele mai oportune m suri este reformarea sistemului de pensionare a Republicii Moldova. Principalele etape ce trebuie parcurse în reformarea acestui sistem ar fi majorarea vârstei de pensionare i consolidarea fondurilor private de pensii.

Bibliografie

1. *Annual social report 2006*, Chi in u, 2007, p. 39.
2. *Annual social report 2007*, Chi in u, 2008, p. 33.
3. *Annual social report 2008*, Chi in u, 2009, p. 31.
4. *Annual social report 2009*, Chi in u, 2010, p. 70.
5. *Annual social report 2010*, Chi in u, 2011, p. 64.
6. *Annual social report 2011*, Chi in u, 2012, p. 71.
7. *Annual social report 2012*, Chi in u, 2013, p. 73.
8. *Annual social report 2013*, Chi in u, 2014, p. 69.
9. *Annual social report 2014*, Chi in u, 2015, p. 40.

10. *Raport privind executarea bugetului asigurarilor sociale de stat*. Available at:
<http://www.mf.gov.md/reports>
11. *Evoluția bugetului asigurarilor sociale de stat în anii 2001-2014*. Available at:
http://www.mf.gov.md/reports/evolutia_bpn
12. *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova*. Available at:
<http://www.statistica.md/category.php?l=ro&idc=191&>

THE REGIONAL DEVELOPMENT– ESSENTIAL STRATEGIC BASE IN FUNDING PROGRAMS

Scientific Researcher PhD Georgiana CHI IGA

”Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center,
Romanian Academy, Romania

Email: georgiana_chitiga@yahoo.com

Research Assistant PhD Student Silvia Elena ISACHI

”Victor Slăvescu” Financial and Monetary Research Center,
Romanian Academy, Romania

Abstract: *In order to regain the lost years and to become known in the European Union as a prosperous, educated and appreciated nation, the European integration of our country should be a process able to contribute to the economic and social development. In the present conditions, in which the Romanian economy still fights with serious structural problems, we need coherent and unitary strategies that have as main purpose the programming, prioritization and surveillance of regional development politics. The regional development represents an essential component of the process of reformation in our country and it has the purpose the diminution of economic and social disequilibrium accumulated, to provide and remove new disequilibrium and the support of durable development of all the regions of our country. Access to financial resources through european cohesion policy is one of the main economic benefits. Conceived as a politics of solidarity at European level, regional politic is based on financial solidarity that is on the redistribution of a part of the communitarian budget, realized with the contribution of the member states by the region, countries and social groups less prosperous.*

Keywords: *regional development, strategies, financial resources, their absorption, premises of the optimal use.*

JEL Classification: *O1, R11.*

1. Regional development strategies

In the context of an enlarged Europe, the new members, characterized by sensitive low levels of development than those existent in the rest of the European Union, need a higher rhythm of sustained durable growth than average, in order to ameliorate the regional and national gap.

The regional development policy takes into consideration the complementarily relations existent between the sectoral policies, between them and the cohesion and spatial planning ones, as well as the need to improve the institutional capacity.

The fundamental objective of the regional policy concerns a balanced territorial development of the country in the conditions of a regional competition growth. As a result of the previous analysis it was detected, the fact that the disparities have different causes: a result of the disadvantages imposed by the geographical distance or the recent economical and social changes – or both.

These discrepancies come from structural deficiencies between the key factors of competitiveness – insufficient physical and human endowment, insufficient innovative capacity, or of the support granted to enterprises and low level of environmental capital. Although the European economy is conceived as an integrated whole, the remarkable production, productivity, and occupation disparity between regions should not be ignored.

Based on solidarity and cohesion principles, we consider that one of the most recent priorities is bringing the new member states' life standards close to those EU average.

We consider that these cannot be done without a strategic prioritization of the intervention domains of cohesion policy funds that must be used for the promotion of sustainable growth, for competitiveness and employment.

In this regard, the European structural funds (instruments of solidarity of the European Union) are of key-importance for the new member states, helping them to strengthen competitiveness, to develop a strategic approach, and to pay special attention to ensuring maximum coherence between the structural funds and the national policies.

Our country's ability to benefit from the advantages provided by the European Union member status depends on the successful way in which it uses the development possibilities obtained through available funds absorption.

Our country is facing the most important development opportunity, its growing integration, in a more globalized economy; the future of our country is that of a dynamic, competitive and innovative economy, functioning in the economic, social and political structures of the European Union and of global economy.

Following the above mentioned researches, we can address that, in these conditions, our country can benefit from a favorable perspective, both financially and economically, as well as economic development, increase living standards and modernization. So, all the investments in the infrastructure domains:

- in the modernization of the communication ways, roads, highways;
- in the introduction and extension of the drinking water supply network;
- the investments made in improving drinking water quality, in environmental protection, all these will contribute to the economical development of the country.

In agreement with the European economic and social cohesion policy, our country must increase a regional development policy having as general objectives the following:

- the identification of structural deficiencies for each region, one that should not have a destructive effect on competitiveness and growth potential and prioritizing overcome these deficiencies;
- the issuance of a long term development strategy for each region, according to competitive advantages and disadvantages, that should be the base of the investment projects;
- conferral special attention to environmental issues when it comes to the act of ensuring the investment decisions on sustainable growth;
- avoiding excessive investment concentration, in those areas where the impact on the economical activity could be a short term risk and would be the disadvantage of long term balanced development;
- the contribution to the fortification of the administrative capacity for elaboration, implementation and administration of regional development programs.

2. Priorities and financial resources

Our country benefited and benefits from important European Union funds in 2014-2020.

If it is correctly appreciated and utilized, this opportunity can contribute to the economic and social growth of our country and to reclaiming the gap between us and the other EU member states.

The opportunity offered to our country is constrained by restrictions and requires significant effort, mostly from the authorities' part; concerning the elaboration in advance of the programming and implementation documents, endowing with competent human resources, afferent problem solving for state aid, etc. It should not be forgotten that the success of the implementation depends, firstly, on the potential beneficiaries and their capacity to elaborate and implement quality projects.

Taking into consideration the current conditions of the Romanian economy that is confronting serious structural problems, we need coherent and unitary strategies having as

main objectives the programming, prioritization and monitoring of the regional development policies.

Our country needs:

- structural programs used to retrieve the gap between the member states of the European Union, as well as for a sustainable development;
- the adoption of a coherent policy involving the formation and improvement of public servants;
- a communication that would increase the flow of documents and information, and decrease the groundwork and decision making processes, and also to diminish budget expenditures;
- a suitable consultation and an efficient evaluation of feasibility and decision-making impact;
- the modernization of public management internal procedures by the improvement of decision-making circuits, and execution, encouraging decentralization is decision-making;
- the improvement of communication, of the information exchange, and documents' flow - both on the horizontal and the vertical, in the interior of an institution, and external organizations, by the usage of modern means of communication: phone, fax, via email, letters, reports, etc.;
- technical specialists' training and their involvement in external financing programs.

The benefits must be evaluated through the lenses of non-monetary effects:

- the change in the economic behavior is currently based on moral hazard;
- the growth of technological, economical and commercial competitiveness;
- the improvement of the business environment in respect of predictability and incertitude risk lowering.

Romania must continue its sustained reform effort with the purpose of creating an institutional framework appropriate for the use of transfers coming from the European Union. Additional budgetary resources must be prioritized by:

- channeling a large group of employees in the institutions dealing with european resources activity;
- the promotion of educational programs what would help the broader business environment and its population to easily and correctly benefit from the procedures by which these transfers can be mobilized and utilized.

In addition, a certain reform of the national budget must be promoted as to allow an integration of the planning, prioritizing, and spending process, both for the internal and the european resources. In this context the definition of an effective strategy of grant transfers, from a sectoral and regional point of view it is also required.

In our opinion, community funds absorption is an objective of the post-acceding strategy, bearing in mind the significant contribution these funds have to catching up with the level of development of other European Union member states. The access to these financial resources through the european cohesion policy is one of the main economic benefits.

The resources taken into account for financing the investment objectives are:

- European Union contribution from structural instruments – (European Regional Development Fund (ERDF), European Social Fund (EFS), Cohesion Fund), for „convergence” and „european territorial cooperation” objectives, the public national co-financing (the state budget, the local budget, external credits, other public sources), and the afferent private one;

- structural funds of the European Union for agriculture, rural development and fisheries (European Agricultural Fund for Rural Development and European Fund for Fisheries and Maritime Affairs), and national public co-financing (state budget, local budgets, external credits, other public sources), and the private afferent one;

The goal is to :

- establish a clear link with the Europe Strategy 2020;
- improve coordination;
- to ensure a coherent implementation;
- to facilitate the widest possible access to these funds for potential beneficiaries.

- national public and local allocations exclusively made for investment-development programs, having similar objectives as those financed by community funds – above mentioned;

- external credits for investments provided by international financial institutions for the support of objectives similar to those financed by community funds, above mentioned (ex. International Monetary Fund, European Investment Bank, European Bank for Reconstruction and Development, World Bank, etc.).

As a result of the above mentioned ideas, we can state that in order to become a net beneficiary of community funds, our country must ensure a higher level of their absorption. The funds we receive from the European Union have potential character, whereas the community budget contribution is certain, and it is an assumed obligation as a member state.

Complementary with community funds, the budgetary resources of the state, as well as the future ones contracted from the private environment, will be committed to priority development areas.

The premises for an optimal use of these resources are:

- a real informing process of all categories of potential clients and beneficiaries of financed european funds projects. The information campaigns must offer detailed informations about created possibilities, application, and to reach its recipients by adapted means of communication;

- a priority ensuring of the administrative capacity of all institutions taking part in the management and implementation of community funds, so that it can run its activity at the highest, most efficient and transparent standards. A special accent must fall on the formation of a sufficient number of specialists in community funds managements, one that could cover the whole Romanian public administration specter;

- the support of project promoters as to establish a mature projects portfolio, which can be financed as soon as the operational programs are approved.

Perpetual renewal of this reserve of projects constitutes a guarantee of a growing absorption degree of community funds.

Furthermore, the usage of community financial resources involves risk-taking and complying with the following principles:

- efficiency – in this case, the use of funds is made according to the established strategic directions of development;

- subsidiarity – funds management is considered necessary at a level closer to that of local and regional needs, for the zonal specific and local priorities.

In addition, it is very important to attract complementary financial resources by the evolution of public-private partnerships in the main domains of development, according to the local specific:

- the partnership - the management community funds implementation and must be carried out with the help of all society's segments – from national public, regional, and local authorities, to economic, social, and civil society partners etc.;

- additionality – structural instrument's contributions does not replace the structural public costs or the equivalents of a member state;

- a national deepening of the European integration process places our country between the boundaries of a dynamic deepening of the whole European integration process.

The enhancement of the real convergence process with the European space by valuing the endogenous potential depends on the efficient application of the model by all institutions with responsibilities in promoting and managing a socio-economic development.

This objective will be reached by differentiate regional funds allocation, based on the development degree, namely, inversely proportional to GDP/ resident. The regional strategy will prioritize the left behind regions that use regional and local resources, whereas the other sectoral strategies do not have a spatial approach, but have a regional impact.

Implementing this priority will ensure reduction of inter-regional disparities, as well as disparities within regions, between the urban and the rural areas, between the urban centers and the adjacent areas, and within the cities – between the most and the least attractive investment areas, through a better use of regional synergies, including the rural-urban one.

Operational Regional Program 2014-2020, succeeds ORP 2007-2013, it addresses 8 development regions of our country – (Regional Development Agencies) and they are synthesized in the National Strategy for Regional Development 2014-2020: North-east, South-east, South Muntenia, South-West Oltenia, West, North-West, Centre and Bucharest-Ilfov.

This ORP 2014-2020 contains a comparative analysis of the development areas, detailed analysis on economic and social growth, and a regional SWOT analysis, for highlighting both the evolution and the current situation of the regions. All these analyses carry forth a growing process of the economic and social development disparities between the regions. The different level of development between the most developed region (Bucharest–Ilfov) and the least developed one (North-East region), in terms of GDP/resident. At the same time, a growth of the disparities can be observed between the West half of the country (North-West, Center, and West - with positive economic evolutions and a growing level of various indicators of economic and social development, and the East half of the country (North-East, South–East, South, and South-West - a less developed one).

As a result of the emergence and the dynamic of these processes, highlighted by economic and social analyses, a global objective of Operational Regional Program was established – supporting the least developed regions within the more or less prosperous ones, through making good use of their specific resources, insufficiently used by now, with the purpose of accelerating the economic growth of the areas. Territorial disparities, regarding economic and social development, are in growing process when comes to country-level, even though in certain cases the rhythm of change was so fast that is difficult to identify the structural models. Therefore, the purpose of Operational Regional Program is to support, as much as possible, a balanced growth for all the regions of the country, not just by redistributing the public resources, but also assuring a minimum level in business, social and human resources infrastructure, for all the areas, as to allow economic development. In this respect, we consider that adequate preconditions should be

ensured, and that it would not be underdevelopment dangers through certain mechanisms that would fortify each other (fiscal policies and employment market). It is obvious that the Operational Regional Program cannot boost by itself the regional development, neither to play the balancing role if it acts in isolation from the structural interventions in the transportation, economic competitiveness, environment, rural development and human resources domains - things included in other operational programs, setting the preconditions for the success of the Operational Regional Program 2014-2020.

It has a purpose to support the geographically distributed growing process, giving it a more pointed local dimension and allowing certain areas of the country to value the specific resources based on the local needs and potential; the diversity of developing paths for certain areas of the country can be set based on their own resource history and strong points. That is to say, the Operational Regional Program supports local development by a 'bottom-up' approach, complementary to approaching national-sectoral structural development, bottom-up referred to in the majority of the Operational Programs. The Operational Regional Program 2014-2020 will also support local interventions in areas with a high growing level, in order to face the general growing problems, like congestion, in order to avoid certain decoupling situations regarding the small scale economic development and to ensure a durable growth by aiding long-term strategic interventions.

Oriented financial allocations are contracted at a regional level, based on the local development degree, underdeveloped regions being prioritized through a reversed financial allocation mechanism in inverse ratio to GDP/resident, adjusted to the density of population, so that the undeveloped regions proportionally receive bigger financial allocations in the case of main prioritized axes at a national level and in accordance to the development strategies accepted at a regional level by the local authorities through Regional Development Councils. These funds will be used for the financing of certain projects with major impact on local development and that will stimulate:

- rehabilitation and modernization of local transport infrastructure in order to improve accessibility, educational and health infrastructure, to ensure the formation of human capital;
- straightening the supporting structures of the businesses in order to attract investors, supporting the birth of micro-enterprises, to allow local market to reach self-sustaining, valuing the local touristic potential, of cultural and natural heritage, through sustaining touristic infrastructure and entrepreneurial initiative in this;
- measures for supporting the urban centers, to stimulate developing opportunities in neighboring areas and, in this way, contributing to the creations of regional economic ties, that are currently missing from most of Romanian's regions.

3. Conclusions

In our opinion, an important role in absorption of European structural and cohesion funds is played by the local authorities, with the role of developing the planning capacity, the implementation and evaluation of local development activities, with the purpose of offering coherence and concentration in adopting the strategic programs of economical growth at the level of each administrative and territorial unit.

The community funds must be administered and directed in a manner that to allow close gaps between regions. In addition, a national budget reform must be promoted as to allow the integration of the planning, prioritization and spending process, both for internal and European resources. In this context, an effective strategy of grant transfer is required, for both the sectoral and the regional perspectives. In case our country will not succeed the implementation of these administrative reforms, there is the risk of an uncompleted

resource spending and of integrating high opportunity costs, both from the social and the economic point of view.

We consider that is important to have high structural funds absorption, because this means, in a correct manner - that projects can be run in various domains:

- from education to environment;
- from infrastructure to economy – projects meaning not only development, but also opportunities, jobs, and advantages for the benefactors.

References

1. Albu, C., Andreescu, E., Velciu, R., R dulescu, L., Stanculescu, E., Popa, N. and S l gean, D., 2006. *Regional Policy*. Bucure ti: Editura Centrului de Informare i Documentare Economic .
2. Bachtler, J., 2002. *Reflections on the Reform of the Structural Funds*. RSA International Conference: Evaluation and EU Regional Policy, Aix en Provence.
3. Banciu, I., 2006. *Structural and Cohesion Funds*. Revista Economie i administra ie local , 4(124).
4. Barna, R.C., 2007. *Regional Development in Europe*. Cluj-Napoca: Ed. Funda iei pentru Studii Europene.
5. Dr gan, G., 2013. *Romania and Management of Structural Instruments*. Bucure ti: „Colec ia de studii IER”, nr. 5.
6. Fren , G., 2012. *Regional and Local Development in the Context of Global Economic Restructuring*. Bucure ti: Institutul de Prognoz Economic .
7. Ionescu, V.R., 2014. *Community and Regional Development Strategies*. Gala i: Editura Funda iei Academice „Danubius”.
8. Iuhas, V., 2004. *Regional Economic Development – Economic and Social Implications*. Deva: Editura Emia.
9. Mosteanu, N.R., 2012. *Financing of the Regional Development in Romania*. Bucure ti: Editura Economic .
10. Stimson, R., 2012. *Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy*. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
11. *** ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding
12. *** www.fonduri-ue.ro/

DEZVOLTAREA REGIONAL – BAZ STRATEGIC ESEN IAL ÎN PROGRAMELE DE FINAN ARE

CS Dr. Georgiana CHI IGA

Centrul de Cercet ri Financiare i Monetare "Victor Sl vescu",
Academia Român , România

Email: georgiana_chitiga@yahoo.com

Asistent cercetare Drd. Silvia Elena ISACHI

Centrul de Cercet ri Financiare i Monetare "Victor Sl vescu",
Academia Român , România

Rezumat: În scopul recâ tig rii anilor pierdu i i pentru a deveni recunoscut în Uniunea European ca o na iune prosper i educat , integrarea european a rii noastre ar trebui s fie un proces capabil s contribuie la dezvoltarea economic i social . În condi iile actuale, în care economia României înc se confrunt cu serioase probleme structurale, avem nevoie de strategii coerente i unitare, strategii care s aib ca obiectiv primordial, programarea, prioritizarea i supravegherea politicilor de dezvoltare regional . Dezvoltarea regional reprezint o component esen ial a procesului de reformare în ara noastr i are scopul de a diminua dezechilibrele economice i sociale acumulate, de a prevedea i înl tura noi dezechilibre i asigurarea sprijinirii dezvolt rii durabile a tuturor regiunilor rii. Accesul la resursele financiare, prin politica european de coeziune, reprezint unul dintre principalele beneficii economice. Conceput ca o politic de solidaritate la nivel european, politica regional se bazeaz pe solidaritate financiar , altfel spus, pe redistribuirea unei p r i din bugetul comunitar realizat prin contribu ia statelor membre, c tre regiuni, ri i grupuri sociale mai pu în prospere.

Cuvinte-cheie: dezvoltare regional , strategii, resurse financiare, absorb ia lor, premisele utiliz rii optime.

Clasificare JEL: O1, R11.

1. Strategii de dezvoltare regional

În contextul unei Europe extinse, noii membri, caracteriza i prin nivele de dezvoltare sensibil sc zute fa de statele existente în Uniunea European , au nevoie de un ritm sus inut de cre tere durabil , pentru a se putea îmbun t i decalajele care persist , atât la nivel regional, cât i na ional.

Politica de dezvoltare regional ia în considerare rela iile de complementaritate care exist între politicile sectoriale, între acestea i cele de coeziune i planificare spa ial , precum i necesitatea de a îmbun t i capacitatea institu ional .

Obiectivul fundamental al politicii regionale vizeaz dezvoltarea teritorial echilibrat a rii, în condi iile cre terii competitivit ii regiunilor. Din analizele efectuate, s-a constatat faptul c disparit ile au cauze diferite, acestea rezultând, fie din dezavantaje impuse de distan a geografic sau din schimb rile economice i sociale recente, fie din ambele motive.

Aceste decalaje provin din deficien ele structurale dintre factorii-cheie ai competitivit ii – dotarea inadecvat cu capital fizic i uman, insuficien a capacit ii de inovare, a sprijinului acordat întreprinderilor i nivelului sc zut de capital de mediu. De i economia european este perceput ca un tot unitar, nu trebuie neglijate decalajele marcante din produc ie, productivitate i ocupare, care persist între regiuni.

Având la baz principiile solidarit ii i coeziunii, consider m c una dintre priorit ile actuale majore este ridicarea standardelor de via din noile state membre, cât mai aproape de media U.E.

Putem, astfel, aprecia c toate acestea nu se pot realiza decât printr-o prioritizare strategic a domeniilor de interven ie a fondurilor politicii de coeziune, care trebuie utilizate în scopul promov rii cre terii durabile, a competitivit ii i ocup rii for ei de munc .

În acest sens, fondurile structurale europene (instrumente de solidaritate ale Uniunii Europene) sunt de o importanță majoră pentru noile state membre, ajutându-le să se consolideze competitivitatea, să abordeze o abordare strategică și să acorde o atenție deosebită asigurării unui maxim de coerență între fondurile structurale și politicile naționale.

Capacitatea noastră de a beneficia de avantajele oferite de calitatea de membru a Uniunii Europene depinde de succesul cu care utilizăm posibilitățile de dezvoltare oferite prin absorbția fondurilor disponibile.

Țara noastră se situează în fața celei mai importante oportunități de dezvoltare, a integrării sale crescânde, într-o economie tot mai globalizată; viitorul țării noastre este acela a unei economii dinamice, competitive și inovative, care funcționează în structurile economice, sociale și politice ale Uniunii Europene și ale economiei globale.

În urma cercetărilor efectuate, putem afirma că, în aceste condiții, țara noastră va putea beneficia de o perspectivă avantajoasă, atât din punct de vedere financiar, cât și ca dezvoltare economică, de creșterea nivelului de trai și de modernizare. Astfel, toate investițiile realizate în domeniul infrastructurii:

- în modernizarea căilor de comunicații, drumurilor, autostrăzilor;
- în introducerea și extinderea rețelei de alimentare cu apă potabilă;
- investițiile realizate în domeniul îmbunătățirii calității apei potabile, în domeniul protecției mediului înconjurător, vor contribui, cu siguranță, la dezvoltarea economiei țării.

În consens cu politica europeană de coeziune economică și socială, țara noastră se impune să promoveze o politică de dezvoltare regională care să aibă ca obiectiv general:

- identificarea deficiențelor structurale din fiecare regiune, care să nu aibă un efect negativ asupra competitivității și potențialului de creștere, de asemenea, prioritizarea în lupta împotriva acestor deficiențe;
- emiterea unei strategii de dezvoltare pe termen lung pentru fiecare regiune, în conformitate atât cu avantajele sale comparative, cât și cu dezavantajele sale, care să se constituie a fi suportul proiectelor de investiții;
- conferirea unei atenții deosebite considerațiilor de mediu în deciziile de investiții, pentru asigurarea creșterii durabile;
- eludarea concentrării exagerate a investițiilor, acolo unde impactul asupra activității economice ar putea fi mai ridicat doar pe termen scurt și care ar putea fi în detrimentul dezvoltării echilibrate pe termen lung;
- aportul la creșterea capacității administrative pentru elaborarea, implementarea și administrarea programelor de dezvoltare la nivel regional.

2. Priorități și resurse financiare

Țara noastră a beneficiat și beneficiază de importante fonduri europene alocate de către Uniunea Europeană în 2014-2010.

În condițiile unei aprecieri și utilizări corecte, această oportunitate va contribui la dezvoltarea economico-socială a țării noastre și la recuperarea decalajului față de celelalte state membre ale U.E.

Această ocazie favorabilă oferită țării noastre este supusă unor restricții și necesită un efort semnificativ, în special din partea autorităților implicate, în ceea ce privește elaborarea în timp corespunzător a documentelor de programare și a celor de implementare, asigurarea cu resurse umane competente, soluționarea problemelor de ajutor de stat aferente etc. Nu trebuie omis faptul că reușita implementării depinde, în primul rând, de posibilității beneficiarilor și de capacitatea acestora de a elabora și implementa proiecte corespunzătoare de calitate ridicată.

În prezent, economia românească se confruntă cu probleme structurale majore, ceea ce necesită strategii coerente și unitare care să aibă ca obiectiv primordial - programarea, prioritizarea și urmărirea politicilor de dezvoltare regională.

Se impune ca în România:

- să se implementeze programe structurale pentru recuperarea decalajului existent față de țările membre ale Uniunii Europene, cât și atingerea unei dezvoltări durabile în viitor;

- să se asigure adoptarea unei politici coerente de formare și perfecționare a funcționarilor publici;

- existența unei baze de comunicații care să fluidizeze circulația documentelor și informațiilor, să reducă perioada de fundamentare și luarea deciziilor și să se asigure diminuarea cheltuielilor bugetare;

- să se realizeze consultarea corespunzătoare și evaluarea eficientă a fezabilității și impactului deciziilor luate;

- să se asigure modernizarea procedurilor interne de management public, prin îmbunătățirea circuitelor de luare a deciziei și de execuție, încurajând descentralizarea în luarea deciziei;

- optimizarea comunicării, a schimbului de informații, a fluxului documentelor, atât pe orizontal, cât și pe vertical, atât în interiorul instituțiilor, cât și cu organizațiile din exterior, prin utilizarea metodelor moderne de comunicare: telefon, fax, prin intermediul e-mail-ului, scrisori, rapoarte etc.;

- perfecționarea specialiștilor din aparatul tehnic și implicarea acestora în programele de finanțare externă.

Beneficiile trebuie evaluate și în planul efectelor non-monetare:

- schimbarea comportamentului economic, care în prezent se bazează, în mare măsură, pe hazard moral;

- îmbunătățirea competitivității economice, tehnologice și comerciale;

- corectarea mediului de afaceri sub aspectul previzibilității și reducerii riscului de incertitudine.

În România se impune continuarea unui efort susținut de reformă, având scopul creșterii și asigurării aceluia cadru instituțional adecvat utilizării transferurilor de la Uniunea Europeană. Resursele bugetare suplimentare trebuie prioritizate prin:

- alocarea unui număr majorat de personal în instituțiile care au ca activitate derularea programelor europene de finanțare;

- susținerea proceselor de educare și pregătire profesională care să ajute mediul de afaceri și populația să dispună cu ușurință și corect de procedurile prin care aceste transferuri pot fi optim mobilizate și utilizate.

În plus, trebuie promovată și acea reformă a bugetului național care să asigure o integrare a procesului de planificare, prioritarizare și cheltuire, atât a resurselor interne, cât și a celor europene. În aceste condiții, se impune ca o necesitate definirea unei strategii eficiente de utilizare a transferurilor nerambursabile, din punct de vedere sectorial și din punct de vedere regional.

Astfel, considerăm că absorbția fondurilor comunitare se constituie a fi un obiectiv în sine al strategiei post-aderare, înădăncându-se în semnătura pe care aceste fonduri o au la recuperarea decalajelor existente între statele membre ale Uniunii Europene. Accesul la aceste resurse financiare, prin politica europeană de coeziune, reprezintă unul dintre principalele beneficii economice.

Resursele avute în vedere pentru finanțarea obiectivelor de investiții sunt:

- contribuția Uniunii Europene din instrumentele structurale: Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER), Fondul Social European (FSE), Fondul de Coeziune,

pentru obiectivul-convergen și obiectivul-cooperare teritorial european și cofinanțarea națională publică (buget de stat, bugetele locale, creditele externe, alte surse publice) și cea privată aferentă;

- fondurile de tip structural ale Uniunii Europene pentru agricultură, dezvoltare rurală și pescuit: Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (FEPAM) și cofinanțarea națională publică (buget de stat, bugetele locale, creditele externe, alte surse publice) și cea privată aferentă.

Scopul este de:

- a stabili o legislație clară cu Strategia Europa 2020;
- a îmbunătăți coordonarea;
- a garanta o punere în aplicare coerentă;
- a facilita cât mai mult accesul la aceste fonduri pentru beneficiarii potențiali.

- alocațiile exclusiv din surse publice naționale și locale pentru programe de investiții pentru dezvoltare, având obiective similare celor finanțate din fondurile comunitare;

- creditele externe pentru investiții acordate de instituțiile financiare internaționale pentru susținerea unor obiective similare celor finanțate din fondurile comunitare (ex. Fondul Monetar Internațional, Banca Europeană de Investiții, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Mondială etc.).

Pentru a deveni beneficiar net al fondurilor comunitare, țara noastră trebuie să asigure un grad de absorbție eficient cât mai ridicat al acestora. Fondurile pe care le vom primi de la Uniunea Europeană sunt potențiale, pe când contribuția la bugetul comunitar este certă și reprezintă o obligație asumată ca stat membru.

În completarea fondurilor comunitare, resursele bugetare ale statului și cele care vor fi atrase din mediul privat vor fi angajate pe direcțiile prioritare de dezvoltare.

Premisele utilizării optime ale acestor resurse financiare sunt:

- informarea reală a tuturor categoriilor de potențiali solicitanți și beneficiari ai proiectelor finanțate din fondurile europene. Campaniile de informare trebuie să asigure informații complete despre posibilitățile create, modul de aplicare și să ajungă la destinatari prin mijloace de comunicare adaptate;

- asigurarea, cu prioritate, a capacității administrative a tuturor instituțiilor implicate în gestionarea și implementarea fondurilor comunitare, pentru ca acestea să își poată desfășura activitatea la standarde ridicate, în mod eficient și transparent. Un accent deosebit trebuie pus pe asigurarea pregătirii unui număr optim de specialiști în gestiunea fondurilor comunitare, care să fie suficient întregului spectru al administrației publice românești;

- sprijinirea inițiatorilor de proiecte pentru stabilirea unui portofoliu de proiecte mature, care să poată fi finanțate imediat după aprobarea programelor operaționale.

Reînnoirea continuă a acestei rezerve de proiecte constituie o garanție a creșterii gradului de absorbție a fondurilor comunitare.

De asemenea, utilizarea resurselor financiare comunitare presupune asumarea și respectarea următoarelor principii:

- asigurarea eficienței – se impune ca utilizarea fondurilor să se realizeze în funcție de direcțiile strategice de dezvoltare stabilite;

- subsidiaritatea – ca o necesitate, e necesară gestionarea fondurilor la un nivel în funcție de nevoile locale, naționale și regionale, în funcție de specificul zonal și prioritățile locale și naționale.

În plus, este deosebit de însemnat atragerea resurselor financiare complementare fondurilor comunitare, prin dezvoltarea parteneriatelor dintre public - privat în domeniile prioritare de dezvoltare:

- parteneriatul – gestionarea și implementarea fondurilor comunitare trebuie realizate cu implicarea tuturor segmentelor societății, de la autorități publice naționale, regionale și locale, la parteneri economici și sociali, societate civilă etc.;

- adăugarea contribuțiilor din instrumentele structurale nu înlocuiesc cheltuielile publice structurale sau echivalente ale unui stat membru;

- adâncirea, la nivel național, a procesului de integrare european înscrisă în dinamica aprofundării procesului de integrare europeană.

Accelerarea procesului de convergență reală cu spațiul european, prin valorificarea potențialului endogen, va depinde de eficiența punerii în aplicare de către instituțiile cu obligații în promovarea și gestionarea dezvoltării socio-economice durabile.

Obiectivul va putea fi atins, printre altele, printr-o alocare a fondurilor, diferențiată pe regiuni, în funcție de gradul de dezvoltare, și anume, invers proporțional cu PIB/locuitor. Strategia regională va da prioritate regiunilor rase în urmărire, care utilizează resurse regionale și locale, în timp ce celelalte strategii sectoriale nu au o abordare spațială, dar au, evident, impact regional.

Implementarea acestei priorități va asigura micșorarea disparităților inter-regionale, precum și a disparităților din interiorul regiunilor, între mediul urban și rural, între centrele urbane și arealele adiacente, iar, în cadrul orașelor, între zonele atractive pentru investitori și cele neatractive, printr-o mai bună utilizare a sinergiilor regionale, inclusiv urban-rural.

Programul Operațional Regional 2014-2020 succede POR 2007-2013, are în vedere 8 regiuni de dezvoltare ale țării noastre (Agențiile pentru Dezvoltare Regională), sintetizate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014-2020: Nord-Est, Sud-Est, Sud-Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Vest, Nord-Vest, Centru și București-Ilfov.

Acest POR 2014-2020 face o analiză comparativă a regiunilor de dezvoltare, analize detaliate asupra dezvoltării economice și sociale a regiunilor și o analiză SWOT regională, pentru evidențierea atât a evoluției, cât și a situației actuale a regiunilor. Toate aceste cercetări evidențiază un proces de creștere a disparităților de dezvoltare economică și socială între regiuni, cât și diferențele de dezvoltare dintre cea mai dezvoltată regiune (București-Ilfov) și cea mai puțin dezvoltată (regiunea Nord-Est), în termeni de PIB/locuitor. S-a identificat o creștere a disparităților între regiunile situate în jumătatea vestică a țării (Nord-Vest, Centru și Vest - cu evoluții economice pozitive și un nivel în creștere a numeroșilor indicatori ai dezvoltării economice și sociale) și cele situate în jumătatea estică a țării (Nord-Est, Sud-Est, Sud și Sud-Vest - mai puțin dezvoltate).

Urmarea apariției și dinamicii acestor procese, puse în evidență de analizele economice și sociale, s-a stabilit ca obiectiv global al POR sprijinirea regiunilor rase în urmărire din punct de vedere al dezvoltării, iar în cadrul regiunilor, sprijinirea zonelor mai slab dezvoltate, prin valorificarea resurselor lor specifice, insuficient exploatate până în prezent, în vederea accelerării creșterii economice a acestor areale. Disparitățile teritoriale, în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială, sunt într-un proces de creștere la nivelul întregii țări, deși, în câteva cazuri, ritmul schimbării a fost atât de rapid încât este dificil de identificat modele structurale. De aceea, scopul Programului Operațional Regional este să sprijine, pe cât posibil, o creștere echilibrată a tuturor zonelor țării, nu atât prin redistribuirea resurselor publice, cât, mai ales, prin asigurarea, pentru toate zonele, a unui nivel minim de infrastructură de afaceri, socială și capital uman, care să permită creșterea economică. Opinia noastră, în acest sens, este aceea că trebuie să se asigure că există precondiții adecvate și că nu s-au creat pericole de subdezvoltare, prin anumite mecanisme care se întresc unele pe altele (politică fiscală și piața muncii). Este evident faptul că Programul Operațional Regional nu poate, singur, să impulsioneze dezvoltarea regională, nici să joace rol de echilibrare, dacă acționează izolat de intervențiile structurale în domeniul transportului, competitivității economice, mediului, dezvoltării rurale și a

resurselor umane, care sunt incluse în alte programe opera ionale i care constituie, într-un fel, precondi ii pentru succesul Programului Opera ional Regional 2014-2020.

Acest Program Opera ional Regional î i propune s sprijine acest proces de cre tere distribuit geografic, asigurându-i o dimensiune local mai accentuat si care va permite diferitelor zone ale rii s - i valorifice resursele specifice, pe baza nevoilor locale i a poten ialului local, iar diversitatea c ilor de dezvoltare a diferitelor zone ale rii poate avea loc pe baza propriilor lor resurse i a punctelor lor forte. Putem spune c Programul Opera ional Regional sprijin dezvoltarea local , pe o abordare de jos în sus, complementar cu abordarea dezvolt rii structurale na ional sectoriale, de sus în jos, prev zut în majoritatea Programelor Opera ionale. POR 2014-2020 va sprijini, de asemenea, interven iile locale în zonele cu un nivel ridicat de cre tere, pentru a face fa problemelor generate de cre tere, cum ar fi congestionarea, pentru a evita anumite situa ii de decuplare de la dezvoltarea economic la scar mic i de a asigura durabilitatea cre terii, prin sprijinirea interven iilor strategice pe termen lung.

La nivel regional, aloc rile financiare orientative sunt realizate pe baza gradului de dezvoltare local , dându-se prioritate regiunilor subdezvoltate, printr-un mecanism de alocare financiar invers propor ional cu m rimea PIB/locuitor, ajustat cu densitatea popula iei, astfel încât regiunile mai pu in dezvoltate beneficiaz , propor ional, de aloc ri financiare mai mari, prin Consiliile pentru Dezvoltare Regional , în cadrul axelor prioritare agreate la nivel na ional i în concordan cu strategiile de dezvoltare agreate la nivel regional. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru finan area unor proiecte cu impact major asupra dezvolt rii locale i care vor stimula:

- cre terea, reabilitarea i modernizarea infrastructurii locale de transport pentru a îmbun t i accesibilitatea, infrastructura educa ional i de s n tate, pentru a asigura formarea capitalului uman;

- înt rirea structurilor de sprijinire a afacerilor pentru atragerea investitorilor, sprijinirea cre rii de microîntreprinderi, pentru a permite pie ei locale s ating autosus inerea, valorificarea poten ialului turistic local, a patrimoniului cultural i natural, prin sprijinirea dezvolt rii infrastructurii turistice i a ini iativelor antreprenoriale în acest domeniu;

- m suri specifice pentru sprijinirea centrelor urbane, pentru a stimula oportunit ile de dezvoltare în arealele învecinate, contribuind, astfel, la crearea de leg turi economice regionale, care lipsesc, în prezent, în majoritatea regiunilor României.

3. Concluzii

Ca o concluzie, putem afirma c un rol deosebit în absorb ia fondurilor structurale i de coeziune europene îl de in autorit ile locale, acestea având rolul de a dezvolta capacitatea de planificare, implementare i evaluare a ac iunilor de dezvoltare local , cu rolul i scopul de a asigura coeren i concentrare în adoptarea programelor strategice, pentru dezvoltarea economic la nivelul fiecărei unit ii administrativ-teritoriale.

Fondurile comunitare trebuie astfel gestionate i direc ionate încât s permit apropierea decalajelor între regiuni. În plus, trebuie urm rit o reform a bugetului na ional care s permit o integrare a procesului de planificare, prioritizare i cheltuire, atât a resurselor interne, cât i a celor europene. În acest context, se impune i definirea unei strategii eficiente de utilizare a transferurilor nerambursabile, atât din punct de vedere sectorial, cât i regional. În condi iile în care România nu va asigura implementarea cu succes a acestor reforme administrative, exist riscul de-a ne confrunta cu posibilitatea de a nu cheltui în totalitate aceste resurse i de a înregistra costuri de oportunitate ridicate, atât din punct de vedere social, cât i economic.

Este benefic sã avem o ratã de absorbire cât mai ridicatã a fondurilor comunitare, deoarece acest lucru înseamnã, în mod concret, proiecte care sunt realizate în cele mai diverse domenii:

- de la educație la mediu;
- de la economie la infrastructurã, proiecte care nu înseamnã numai dezvoltare, ci și oportunitãți, locuri de muncã și avantaje pentru beneficiarii acestora.

Bibliografie

1. Albu, C., Andreescu, E., Velciu, R., Rãdulescu, L., Stanculescu, E., Popa, N. and Șeliegan, D., 2006. *Regional Policy*. București: Editura Centrului de Informare și Documentare Economică.
2. Bachtler, J., 2002. *Reflections on the Reform of the Structural Funds*. RSA International Conference: Evaluation and EU Regional Policy, Aix en Provence.
3. Banciu, I., 2006. *Structural and Cohesion Funds*. Revista Economie și administrație locală, 4(124).
4. Barna, R.C., 2007. *Regional Development in Europe*. Cluj-Napoca: Ed. Fundației pentru Studii Europene.
5. Drăgan, G., 2013. *Romania and Management of Structural Instruments*. București: „Colecția de studii IER”, nr. 5.
6. Frenț, G., 2012. *Regional and Local Development in the Context of Global Economic Restructuring*. București: Institutul de Prognostic Economic.
7. Ionescu, V.R., 2014. *Community and Regional Development Strategies*. Galați: Editura Fundației Academice „Danubius”.
8. Iuhas, V., 2004. *Regional Economic Development – Economic and Social Implications*. Deva: Editura Emia.
9. Mosteanu, N.R., 2012. *Financing of the Regional Development in Romania*. București: Editura Economică.
10. Stimson, R., 2012. *Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy*. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
11. *** ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding
12. *** www.fonduri-ue.ro/

LOCAL FISCAL INSTRUMENTS FOR “GREEN CITIES” – CASE OF ROMANIA

Lecturer PhD Elena RUSU (CIGU)

”Alexandru Ioan Cuza” University of Iasi, Romania
Email: elenacigu@yahoo.com

Associate Professor PhD Florin OPREA

”Alexandru Ioan Cuza” University of Iasi, Romania
Email: foprea@uaic.ro

***Abstract:** One of the great challenges that local authorities have to face in the current period of time is climate change and that environmental protection, the responsibility of creation or strengthening green cities appearing in the forefront. In this context, the success of policies based on regulations can be sustained and substantially enhanced by appropriate use of local fiscal instruments such as taxes, fees or expenditures. From this point of view, our paper suggests some alternative design, implementation and use of these fiscal tools so that they can manifest realistic as active levers to influence the activities and behaviors of actors involved to develop and strengthen green cities.*

***Keywords:** local fiscal instruments, green cities, local policies, financial instruments.*

***JEL Classification:** H7, H71, H79.*

1. Introduction

Continued concern over climate change as a component of sustainable development (environment, social and economic) calls into question the ability of local public authorities to develop fiscal instrument for green sustainable cities. In this context, own local revenues (local taxes and fees) have great potential to be seen as main fiscal instruments for green cities. Along with these, there are other several sources which may be considered as important for achieving the desideratum of the greener cities such as: public-private partnership, bonds, loans, etc. The challenge in mobilizing these local instruments at the local level (administrative-territorial units) is to design them in a green way for “green sustainable cities”.

This paper presents an overview of local fiscal instruments for Romanian municipalities as “green sustainable cities”. In this regard, the first section is dedicated to the experience of financial instruments of green cities in selected EU countries, the second section is dedicated to the practice in Romania, taking into account that Romania has less experience in implementing and using financial instruments for green cities. The third section supposes some alternative design, implementation and use of the fiscal tools for desideratum of green cities.

2. Towards existing financial instruments for “Green Cities” in the EU

The design of local revenue sources for administrative-territorial units/municipalities can stimulate the development of green sustainable cities. A range of financial instruments can help to achieve this goal through local taxes and fees such as congestion charges, transportation fees and variable parking fees that reduce car traffic, property taxes that stimulate density, and fees that stimulate responsible water consumption. These may be considered the greening of cities financial instruments.

A green focus on urban finance could mean from private actors through public-private partnerships (PPPs), loans, bonds and carbon markets. Local governments should create incentives for them to invest in sustainable infrastructure related to new development and to get them involved in partnerships (Merk, et al., 2012).

Congestion charges introduced in 2003 in London, have reduced carbon dioxide emissions of up to 19.5% (Beevers and Carslaw, 2005). Other effects were reductions of

emissions (NO_x, PM₁₀) and car traffic. London use the revenue from congestion charges to finance urban public transport.

Table no. 1. Impacts of selected urban congestion charges in EU

Country	Legal framework (since)	Reduction CO ₂ emissions (in %)	Period of effect	Other effects
London (UK)	2003	19.5%	2002-2003	-reductions of emissions (NO _x , PM ₁₀), -reduction of car traffic
Milan (IT)	2008	9%	2008	-reductions of emissions (PM ₁₀ , NO _x) -reduction of traffic volumes
Stockholm (SE)	2006	13%	January 2006 - July 2006	-reductions of emissions (NO _x , CO, PM ₁₀), -reduction of traffic volumes

Source: Merk, et al., 2012, after OECD (2010); OECD, 2013

In the United Kingdom, there is the practice of tax deduction for owners (individuals or legal entities, residential owners) for energy-saving work. The mechanism requires that building owners who pay income tax can apply for a tax exemption on investment for thermal insulation, solid wall and floor insulation, insulation against the current, isolating hot water systems. The deduction is limited to a maximum of £ 1.500 on rented accommodation. Legal persons have the right to request a higher deduction for certain types of heat or installing efficient equipment. The VAT is reduced by 5% for improvement, renovation and maintenance of houses.

The UK government plans to introduce Owners Scheme Green Building Fund to reform the current Fond Wear and Tear (WTA) and the allocation of subsidies will be conditional on the energy performance of the building. The UK government takes into account the possibility that the WTA to be extended to unfinished properties and qualification for the WTA revised version to be linked to the energy performance certificate.

In France (Romania Green Building Council, 2009), local governments implement a range of discounts on local taxes. In this context, households may receive a tax reduction of 50% based on Council tax reduction scheme for investments in the acquisition and installation of photovoltaic panels. The VAT is reduced by 5.5% for improvement, renovation and maintenance of houses finished at least 2 years.

Through the financial instruments used, Green loans for renovations have a special role, with a zero interest rate and maximum loan amount of up to 30,000 EUR per household, reimbursement of the loan being made in 10-15 years. The aim is to encourage energy efficiency in buildings and thermal energy production from renewable sources. Eligibility to obtain such a loan is not subject to income levels, but borrowers must prove that the plans are to conduct a comprehensive review and after implementation work there is a high energy level of performance requested by the program (replacement of doors and windows, thermal insulation of walls, thermal insulation of roof, installation of more efficient heating systems, installation of a water heater system or housing heater system using renewable energy. Green loans can be combined with a reduction of duties of up to 50%.

If companies make investments in equipment used for energy efficiency and renewable energy facilities, for equipment purchased or produced before 1 January 2011, there is guaranteed accelerated amortization. In addition, companies can deduct the cost of equipment in the first fiscal year.

Another financial instrument are considered, in France, specialized companies financing through leasing of property, factories and equipment, or rental of equipment and materials for energy generation and environmental protection. They can cooperate with public authorities in concessions and public procurement.

In Italy (Romania Green Building Council, 2009), local governments carry out tax cuts for improvements aimed to reduce energy consumption in buildings and the purchase of energy-efficient electric household appliance, such as 20% discount for replacing refrigerators Class A +. Also, local authorities may grant loans and incentives, tax rebates for improvements in the level of energy performance of buildings. Accessing them is based on an energy efficiency certification.

In Ireland (Romania Green Building Council, 2009), electricity suppliers offer a tariff "Power save" ("Energy Savings") to stimulate energy consumers register to reduce the rate of energy consumption or increase the contribution of external renewable during periods of peak demand. Instead, customers receive compensation through a payment mechanism based on reductions kWh accumulated during the campaign "Power Save".

In Austria there is a direct funding for housing insulation.

3. Good practices for “green cities” in Romania

In terms of legislative measures, from 1 January 2007, owners are required to obtain energy performance certificates on completion of the construction of a new building, certificates that owners must provide for future buyers or tenants when signing a sale or an agreement of renting that building. On the sale and rental housing for single family and apartments in apartment blocks, providing certificates became mandatory from 1 January 2010.

In many administrative-territorial units in Romania (as beneficiaries) have been implemented programs to replace or supplement the heating systems using solar, geothermal and wind energy or other systems leading to improved air quality, water and soil quality, due to non-use of fossil fuels. These programs have assumed a 80% co-financing through the Environmental Fund. Determining the rate of participation from owners or residents associations are the responsibility of local councils. The maximum amount of funding on administrative-territorial unit was between 500000 and 4000000 RON, depending on the number of inhabitants.

Another program was Thermal Rehabilitation Multiannual Programme that aims to provide thermal insulation of blocks of flats build between 1950-1990, in order to achieve enhanced energy performance of buildings of this type and therefore decrease energy consumption for residential heating by providing and maintaining heat inside.

European standards provide about 26 square meters of green space per capita. Green Capital of Romania Gala, where all cities are invited to participate, represents a good opportunity to motivate cities to develop the concept of green cities. In 2010, Brasov won the first edition of the "Green Capital of Romania" in actions that promote tourism, and because of its environmental policies and projects. For example, it had the highest number of volunteers in the project "Let's do it Romania", introduced the "Registry of local green space", and has implemented sustainable policies for alternative energy involving the Energy-Cities European Association. It also made selective waste collection or rehabilitation, protection and conservation of biodiversity protected area "Tampa Mountain".

In 2011, Oradea won the "Green Capital of Romania Award", and Botosani won in 2012, being the city which meets the standards with 31 square meters of green space per capita. For the period of time 2013-2016, this competition has gone out "into shadow".

Table no. 2. Awards of Green Capital of Romania Gala in 2010

Town	Award
Alexandria	Award for initiative in the field of environmental protection
Braila	Award for actions undertaken recyclable
Bucharest - Sector 2	Award for measures taken to prevent raising large amounts of waste in urban space
Cluj Napoca	Award for Sustainable Development Plan
Deva	Award for actions taken in order to avoid / minimize pollution
Sfantu Gheorghe	Award to plan future actions in the field of environmental protection
Slobozia	Award for promoting the concept of selective collection and its acceptance by inhabitants
Timisoara	Award for the environmental strategy and waste management
Zalau	Award for environmental actions undertaken and communication between authorities and population

4. Conclusion towards existing greener revenue sources

At the level of local public authorities in Romania, the financial instruments most handy could be local tax reductions and tax exemption. The most relevant local tax could be building tax and land tax. The reduction or tax exemption period should be correlated with the performance of the building. If developer reduces land tax for a green project building (with high energy efficiency) is less relevant, but reduction or exemption of tax on the building for a certain period of time is particularly relevant for large office buildings, commercial buildings or hotels or small developers who benefit from the building after construction and did not plan immediate sale thereof.

According to the Romanian Tax Code, local authorities may grant tax exemptions or reduction on buildings. To stimulate urban population, the municipality may offer tax reduction or other benefits to buildings having a roof garden well maintained and may offer discounts and sponsorship to gardening companies.

Another type of financial instrument of local authorities could be the reduce of the fee for obtaining Building Authorization (Building Permit). Its cost is high and fully covered by the developer, no matter what will happen with the construction after development (operating by the developer or sales). Therefore significantly reducing the fee for obtaining the building permit is an incentive that would encourage any developer to consider increasing energy efficiency in the construction project.

Another type of financial instrument of local authorities could be *transportation fees and charges*. Transport fees should discourage car use and encourage public transit and non-motorised travel (Merk, et al., 2012).

As instruments to reduce successfully the share of car traffic, reduce emissions, and raise funding to finance local transportation infrastructure could be *Congestion charges* (fees for road use that are applied exclusively or more intensely during peak traffic periods) and *Variable parking fees and taxes* which can reduce car trips and encourage public transportation use.

Local governments are open to implement fiscal measures to encourage the development of green cities in order to stimulate the local economy and in the future more

and more local authorities will act quickly to attract investment in green buildings (e.g. Brasov- building tax is reduced by 30% for three years to upgrade building energy performance certificate attested before and after rehabilitation).

References

1. Beevers, S.D. and Carslaw, D.C., 2005. The Impact of Congestion Charging on Vehicle Emissions in London . *Atmospheric Environment*, Vol. 39, No. 1, January, pp.1-5.
2. Hammer, S., 2011. Cities and Green Growth: A Conceptual Framework. *OECD Regional Development Working Papers* 2011/08, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/5kg0tflmzx34-en>.
3. Merk, O., Saussier, S., Staropoli, C., Slack, E. and Kim, J.H., 2012. Financing Green Urban Infrastructure. *OECD Regional Development Working Papers* 2012/10, OECD Publishing; <http://dx.doi.org/10.1787/5k92p0c6j6r0-en>.
4. OECD, 2013. *Green Growth in Cities*. OECD Green Growth Studies, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264195325-en>.
5. OECD, 2010. *Cities and Climate Change*. Paris: OECD.
6. ***Green Building Council, 2009. *Measures to Attract Investment in Green Buildings Locally*, Romania.

SMEs LENDING IN CONDITIONS OF CRISIS IN BANKING SYSTEM

Scientific Researcher PhD Cristina PANFIL

National Institute for Economic Research,
Academy of Sciences of Moldova, Republic of Moldova

Email: cristina.panfil@yahoo.com

Professor PhD Gheorghe ILIADI

National Institute for Economic Research,
Academy of Sciences of Moldova, Republic of Moldova

Abstract: *Small and Medium Enterprises have a particularly important role, as it influences on solving economic, social, technical- scientific problems and many others. Development of SMEs sector leads to prosperity increase, living standards rise and growth of competitiveness - which are significant matters for both developing and industrialized countries. Restraints with SMEs lending will strain economic path. In case of exaggerate restraints, SMEs which have at the sole of their activities credits will be in trouble, as the interest rates are high, it is difficult to contract loans and it is tough to keep up with the loan reimbursement schedule. For banks lending to SMES is a consistent and weighty source of business activity. They make double effort to keep crediting at the same level during crisis. Therefore, banking sector is also interested in reducing the negative influence of base rate rise and other banking regulations regarding crediting that have bad influence. As a rule these regulations have a tendency to tighten the lending activity, as crediting terms are tougher. The goal of this paper is to analyse all the problems SMEs face during contracting credits and to give possible ways for an efficient entrepreneurship growth.*

Keywords: *small and medium enterprises, banking loans, economic growth, crisis.*

JEL Classification: *Q53, Q57.*

1. Importance of SMEs development in Republic of Moldova

Economy development of every country has at the sole a broad financial system with the ultimate function to set efficient connection between the need of investments and the need of doing savings. Since 19th century financial setbacks became the star object of the economy, for years scientists were preoccupied by improving the content and the instruments of the financial system.

Moldova is considered an agrarian-industrialized economy (agriculture 13% from GDP, processing industry- 12%, the rest are services). The main macroeconomic aggregate of national accounts - GDP, which serves the formation of national economies in 2014 was about 111, 7 bn. lei, which compared to the previous year (in 2013 it made up 109.4 bn. lei) is higher by 4.6%. It also must be mentioned that Moldova's economic growth mainly relies on remittances and their impact on consumption, which in recent years are steadily falling.

Enterprises have a significant influence on GDP formation. In the last years authorities fortunately paid more attention to entrepreneurship development. Yet, there still are bottlenecks. SMEs to a great extent deal with fluctuations in activity, and require loans at certain points of their business activity. Besides that, economy itself is cyclical, financial flows are not constant. The share of SMEs in the total enterprise population comprises 97,4%, but the revenue of SMEs in the total of enterprises is 31,8% in 2014. In compliance with data from World Bank site, up to 33 percent of national income (GDP) in emerging economies is generated by SMEs. Compared to high income countries where the weight of SMEs contribution in GDP exceeds 40%. This ratio is an evidence of the fact that potential for development of Moldovan SMEs is not fully exploited.

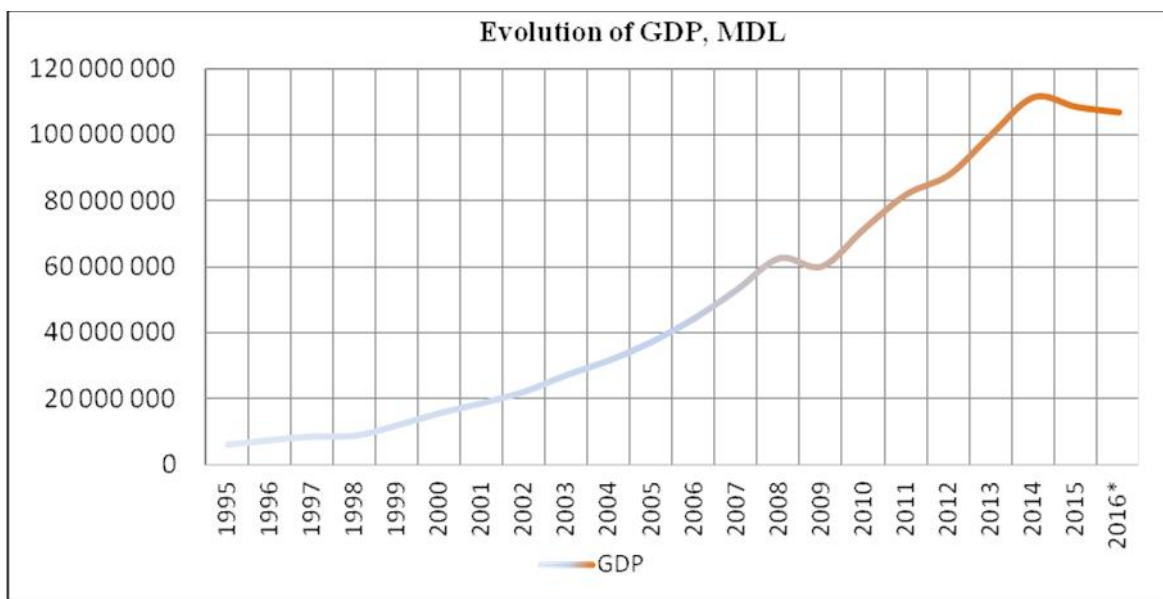
In the Republic of Moldova SMEs are intensively participating in trading (about 40% of SMEs), manufacturing of goods (about 10% of SMEs) and services, fulfilling demand on the domestic market. The number of people who work in small and medium

enterprises during the reference period are 298 400 people, covering 56.9% of the total number of employees of enterprises (Data collected from National Bureau of Statistics).

In developing countries, as Republic of Moldova, SMEs contribution to national turnover is relatively lower than its contribution to the supporting employment, which reflects a lower level of labor productivity in the SMEs sector than in big enterprises.

In hindsight, it is possible to conclude that Republic of Moldova since 1992 till now attained some economic accomplishments in entrepreneurship development. However, compared to developed countries, there is still place for improvement. These facts can be deduced from GDP results in the graph below.

The growth wasn't sustainable, as there were falls too. At the Moment Moldova is placed among the poorest countries with the lowest GDP level per capita from Europe. In the past 20 years the SMEs sector in the Republic of Moldova has improved both quantitatively and qualitatively. It is obvious, global financial and economic crisis in years 2008-2009 and 2014-2016 has had an adverse effect on SMEs.

*- forecasted data

Figure no. 1. GDP evolution in Republic of Moldova

Source: National Bureau of Statistics and the Ministry of Economy

From the graph it is observed that the decline of GDP started from the second semester of year 2014, period when banking system problems (money laundering) started. During the evolution of financial system, entrepreneurs from Republic of Moldova faced different situations. Financing (lack of it or difficult to obtain) for the enterprises is vulnerable not only due to banking system but also due to political instability. Besides, during the transition to market economy were reluctantly forgotten the methods of strategic planning and modeling in finance, for an efficient economic development.

In 2013 the Minister of Economy published the forecast of main macroeconomic indicators for the period 2014-2017. According to that, it was estimated that GDP in these years had to grow with an average annual rate of 4.5% along with structural improvements. Thus, in GDP should have grown the share of industry by 0.4 percentage points (2014 till 2017), construction - from 3.5% to 3.7% and domestic trade - from 13.5 % to 14%. Exports in this period should have increased by 8.5% annually, imports - by about 7.2% annually.

But the situation has changed. Experts from the Black Sea University Foundation predict significant impairments of the budgetary-financial situation. Even more pessimistic apprise the situation experts from the World Bank, who predict economic recession for Republic of Moldova. The World Bank's forecast for 2015 is economic downturn of about 2% and for 2016 it is foreseen a decrease by 1,5% in GDP growth. Besides the fact that, the budget deficit increased to 3.8% of GDP in 2013 to 5.4% in 2014, unless adequate measures were taken in 2015 according to World Bank, was supposed to increase to 7.1%. At the moment GDP is equal to 35890 mil. lei, which creates a deficit of 8% (3rd quarter 2015, current prices).

2. The current situation on crediting market

For Republic of Moldova, which has a developed financial and banking infrastructure, most commonly used financial instruments in national economy and in particular for small and medium enterprises sector are: bank loans, microfinance institutions, savings and loans associations (mainly used by farmers) and leasing. In order to detect the gaps in crediting mechanism, it is necessary to analyze the main components separately.

Banking sector. Crediting system analysis in Republic of Moldova reveals a tensed situation. Even if crisis started in 2014, the data showed the following facts. Credits remain the main financial resource for enterprises, just during crisis their share falls. During the last two years major changes occurred in the structure of banking institutions. The number of crediting institutions is going to be reduced by 3 banks as a consequence of the liquidation of banks with fraudulent activities: Banca de Economii, Unibank and Banca Social, which started to be performed in the 4th quarter of 2015. Moldovan banking system will operate 11 banks, from which 4 with majority private foreign capital (because of reduced capital transparency in Moldovan banking, it is quite difficult to judge which is the situation regarding banks' owners, except for some "real" foreign investors, such as: Group Societe Generale in Mobiasbanca, Gruppo Veneto Banca in Eximbank, ProCredit Holding in ProCredit Bank) and a Romanian branch - Erste Bank/BCR in BCR Chisinau, none of Moldovan banks has capital majority, or entire capital owned by the state.

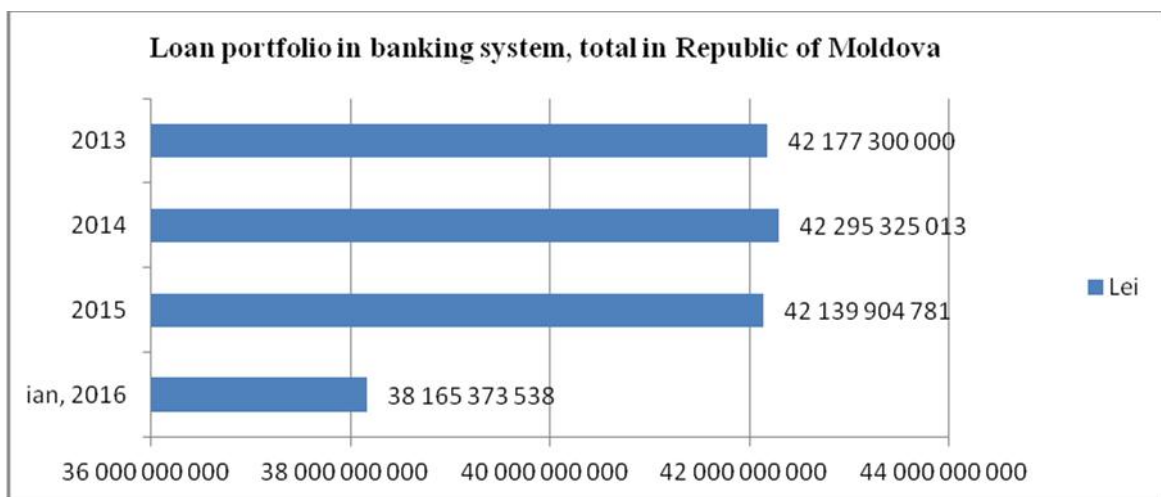

Figure no. 2. Bank credit portfolio in Republic of Moldova

Source: drafted by the author, relying on data from National Bank of Moldova

The number of banks comparing to other Eastern European countries, is smaller, therefore, the competition is also less intense. We can state an oligopolistic competition, for the top three banks Agroindbank, Moldindcombank and Victoriabank which are forming a dominant position. In recent years customers for banking services were geared towards quality and safety, manifested confidence in the banking system which, unfortunately, has recently been totally compromised and will require actions and resources to restore customers trust and confidence, that were robbed in the most callous way.

According to the data collected it is evident that the share of the bank loans is the main type of financial resource, and fulfills about 94% from credit requests. The dominant share of credit loans in the graph is a proof of how involved and what a big impact has banking sector in enterprise activity.

Table no. 1. Share of bank loans in the total

Loans by sectors:	2013	2014	Weight of each sector, %	2015
Banking sector	42177.3	42295.3	93.71	42140.0
Microfinance Institutions, mil.	1897,0	2427,5	5.38	**
Savings and loans associations, mil.	331.9	409,3	0.91	477.05*
Total private sector loans, mil.	44406,2	45132.1	100	42617,05*

*- preliminary data; **- no data for this year

Source: drafted by the author, relying on data from National Bank and National Commission for Financial Markets.

The main causes of the problems of access to finances of SMEs are the following factors:

- Many of the companies keep double accounting of the income.(underground and formal bookkeeping), striving to avoid taxes. Banks don't have enough stimuli to operate more intensive with SMEs. The riskiest and almost deprived from getting loans are startups or young enterprises with no credit history.
- SMEs environment is more uncertain and competitiveness is harsher, rates of return are high, but the risks are also high.
- Pledged collaterals and high interest rates make SMEs to refrain from contracting bank credits.

The relationship between SMES and banks is important for both sides, because legal entities represent a consistent share from customers and form 86% from the portfolio.

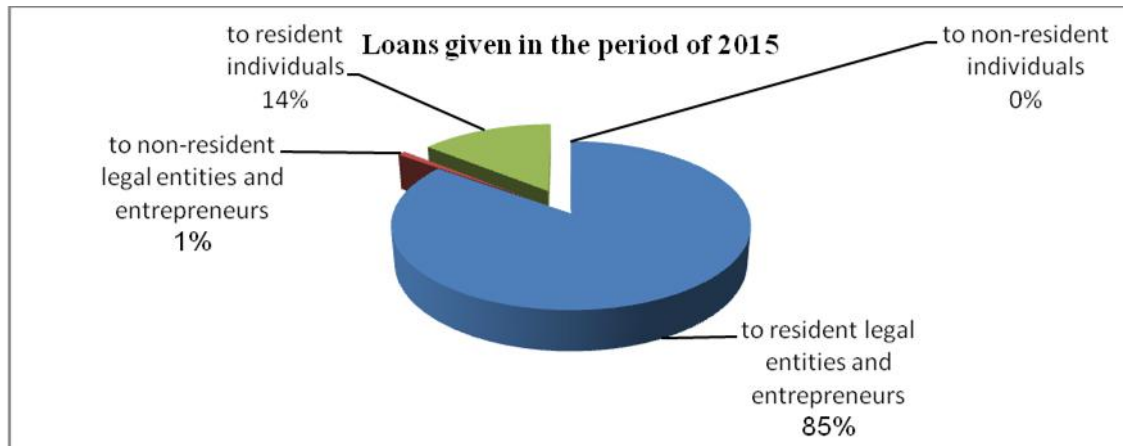

Figure no. 3. Structure of Credit portfolio for in banks

Source: drafted by the author, relying on data from National Bank of Moldova

Interest rates. National Bank of Moldova lowered its base rate by 50 basis points to 19 percent on February 25th. This is thanks to the fact that inflation slowed slightly while economic activity remained weak and external risks high. The annual inflation rate was recorded at 13.4 percent in January of 2016, according to Trading Economics (<http://www.tradingeconomics.com/>).

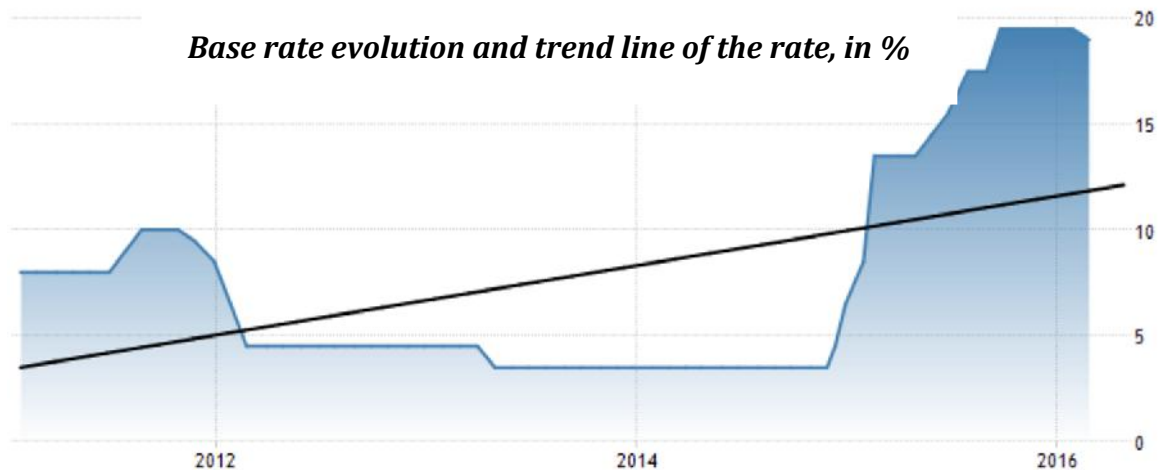

Figure no. 4. Base rate in Republic of Moldova

Source: Trading Economics (<http://www.tradingeconomics.com/>)

The previous Moldovan base rate was 19,5%. The highest registered rate was 21%, during the crisis between 2008 and 2009. The lowest interest rate amounted 3,5%. This rate was kept between 2013 and the first semester of 2014. At the end of 2014 and beginning of 2015 the rate popped up sharply, causing troubles to those who contracted loans.

The weighted average interest rates on new loans given to entities in national currency, starting from 2013 varied between 6,2% and 22,17%, depending on term. Credits in foreign currency weren't so affected. In the previous year due to banking crisis, many of the rates were recalculated, so that at the beginning of the year 2015 many of the SMEs were forced to close their credits and tighten their activity. This is one of the causes of the decline in credit portfolio in the banking system. Money from banks was replaced with resources from microfinance institutions or pawn services. This is typical for crisis periods.

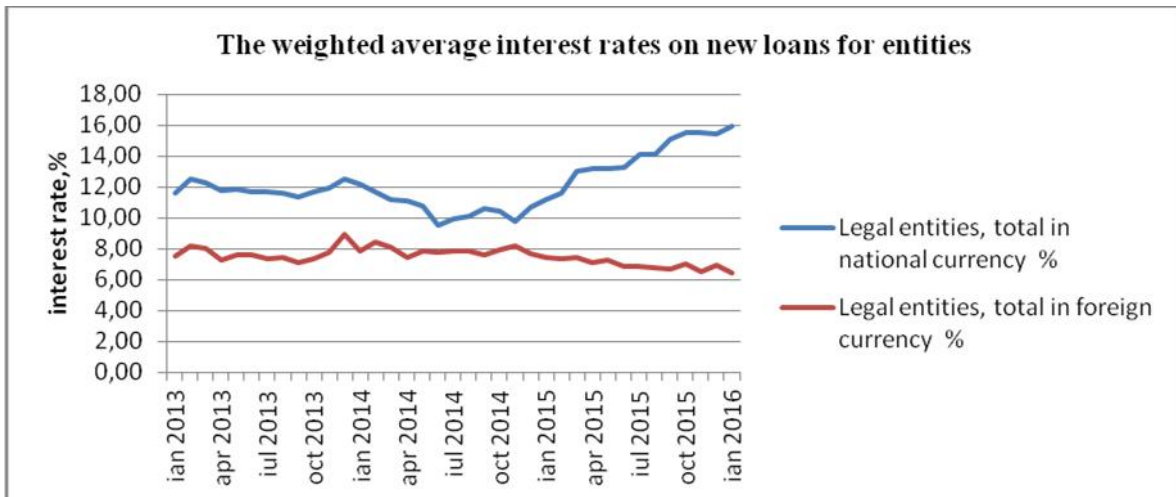

Figure no. 5. Weighted average interest rate in banking system

Source: drafted by the author, relying on data from National Bank of Moldova

If we compare the base rate to the weighted average interest rates from commercial banks, we observe an unusual gap. The difference between the base rate and the commercial banks interest rate starting with 2014 is approximately between 3-5%. Base rate exceeds interest rates. This is explained by the fact that deposits are contracted at a lower rate than the base rate, so commercial banks can afford to reduce the percentage for crediting. National Bank of Moldova set the rate so high with the purpose to sterilize the money supply in order to stop inflation process.

Nonbank financial sector with the main representatives: microfinance institutions and saving and loan agencies.

Microfinancing activities develop in a very fast pace. This can be extracted from the fact that the number of the enterprises in this field raised with approximately 16 units or 19% during 2014, reaching the number of 112 organizations in the 3rd quarter of 2015. The number of loan contracts also raised, the majority of them are for consumption, construction, and other purposes (according to accounting classification). Pursuant to the data provided by the Credit History Bureau (Î.M. „Biroul De Credit” S.R.L), their database grew by 4 %, the number of people with positive credit history also grew with about 29%. This growth may be due to severe conditions in banking system. Some legal entities migrate from banking system to microfinancial organizations. SMEs prefer fast, easy to obtain credits, even if the interest rates are higher. The rate of financing at microfinance institutions was around at 22% before 2015. In the last year it rose to 26% till 32%.

In the Saving And Loan Agencies field, it is also registered an evolution of the mean value of the loan per the beneficiary member in the period 2010-2014. This is an evidence of the continuous demand of loans offered by Saving And Loan Agencies, which are mainly used in countryside, approximately 90% are used in agriculture. The financing rate in Saving And Loan Agencies varies from 17,9 to 26% .

Even if the interest rates are high, the urgent need of financial resources in SMEs makes entrepreneurs acquire loans even with very expensive price.

3. Conclusions and possible ways for efficient SMEs growth

During the transitional period crossed by Moldova's economy, most SMEs do not have sufficient reserves to finance their businesses, and do not always have the opportunity to turn to bank loans. According to World Bank, Republic of Moldova is among the countries with the smallest share in GDP of domestic credit to private sector – 37,1%

(Ukraine- 76,3% ,Romania -31.2%, Czech Republic -50,4%, Japan-187,6%). This indicates that the access to financing is limited and SMEs can't grow in order to raise their productivity and competitiveness.

Causes of the bottlenecks are a couple: high interest rates, risky, uncertain business environment, regulatory barriers and excessive bureaucracy of state bodies, underground economy, and incapacity to return credit tranches on time. In our country the rate of bank nonperforming loans to total gross loans is equal to 14,4% (Ukraine- 24,3% ,Romania - 13,9%, Czech Republic -5,6%, Japan-1,6%).

However, Moldovan banks make some efforts to keep the same size of credit portfolio. But this is not enough for achieving SMEs growth. It is necessary to improve the pace of contracting a credit by reducing bureaucracy, establishing preferential terms in crediting and by supporting entrepreneurs by affordable and convenient interest rates. Public authorities also showed their support in SMEs in financial development. There are different programs and policies, for example: Pare1+1- with the goal to attract remittances into the economy; National Program for Economic Empowerment of Youth, special fund for Loans Guarantee and consultancy from foreign experts. Innovative financing schemes can be found both in the national and regional programs. Through these programs it is possible to obtain loans or grants from the state for creation of new businesses and subsidizing certain types of activity, considered important for the economy. There are also platforms that help SMEs to build a better entrepreneurial profile, to be more credible for creditors and more competitive on the market. But national authorities still need to rethink some parts. In order to stimulate them it is necessary to promote awareness of SMEs development and do keep track of SMEs growth stage and to educate/guide entrepreneurs in financial decision making. The government must maintain political sphere, banking system in good functionality and to avoid disrupting natural development path on the small and medium enterprises.

References

1. Georgescu, F., 2013. *Sectorul bancar i cre terea economic*. Banca Națională a României.
2. Interactive Database of National Bank of Moldova.
3. Ministry of Economics, 2016. *Strategy for Small and Medium Enterprise Sector Development 2012-2020*.
4. National Commission for Financial Markets, 2014. *Annual Report Activitatea CNPF și funcționarea pieței financiare nebancale*.
5. Panfil, C., 2015. Evoluția sistemului financiar al Republicii Moldova. *The International Conference on Theoretical and Applied Economic Practices*, tenth edition, vol. II.
6. Tornea, I., 2011. Finanțarea IMM-urilor în Republica Moldova. *Politici Publice*, nr. 1.

BUSSINESS MODELS OF CIRCULAR ECONOMY

Scientific Researcher PhD Gabriela-Cornelia PICIU

Financial and Monetary Research Center “Victor Slăvescu”,

Romanian Academy, Romania

Email: gabriela_piciu@yahoo.com

Abstract: This article considers the role of circular business models in efficient and sustainable growth. Circular economy is a fundamental change in the way products are designed, manufactured, sold and consumed. The company who assimilates circular economy principles must adopt new business models, especially this means the transition from selling products to selling services. In these business models, companies retain property rights on products. Thus, companies have an incentive to reduce environmental impact through design for prolonging the life of the product. Because reuse is taken for a circular economy, the role of the consumer is replaced by the user. For companies, this change requires a different way of thinking about implicit contract with clients. In a linear economy based on purchasing and consumption, the goal is to sell the product. In a circular economy, the aspiration would be to rent it to ensure that its materials were returned for reuse. Where products are to be sold, would create incentives for companies to ensure their return and reuse. Leasing models are a rarity in many industries, although it would benefit both customers and companies from these models.

Keywords: circular economy, business models, clean production, leasing models.

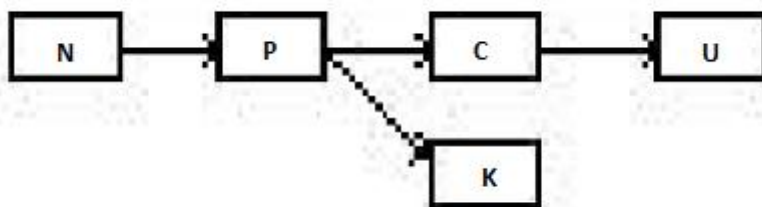
JEL Classification: Q53, Q57.

1. Introduction

A regenerative economic model - circular economy - started by helping companies create more value by reducing dependence on limited resources. All projections contribute more to stimulate debate on reconsidering the use of resources at a time when the major risks threatening the welfare and prosperity (Lyle, 1994). Put increasingly question whether economic growth can be decoupled from resource constraints.

The circular was put out by the English economist Kenneth Boulding study - The Economics of the Coming Spaceship Earth - stressing the need to consider the economic system as a closed system, meaning that the economy and the environment is a circular pattern (not one beam), where everything is an input for any other thing. In this view, the linear model of economy -environment interaction can be turned into a circular pattern (Figure no. 1 and Figure no. 2).

Figure no. 1: Linear model

Source: data processed by author

N natural environment

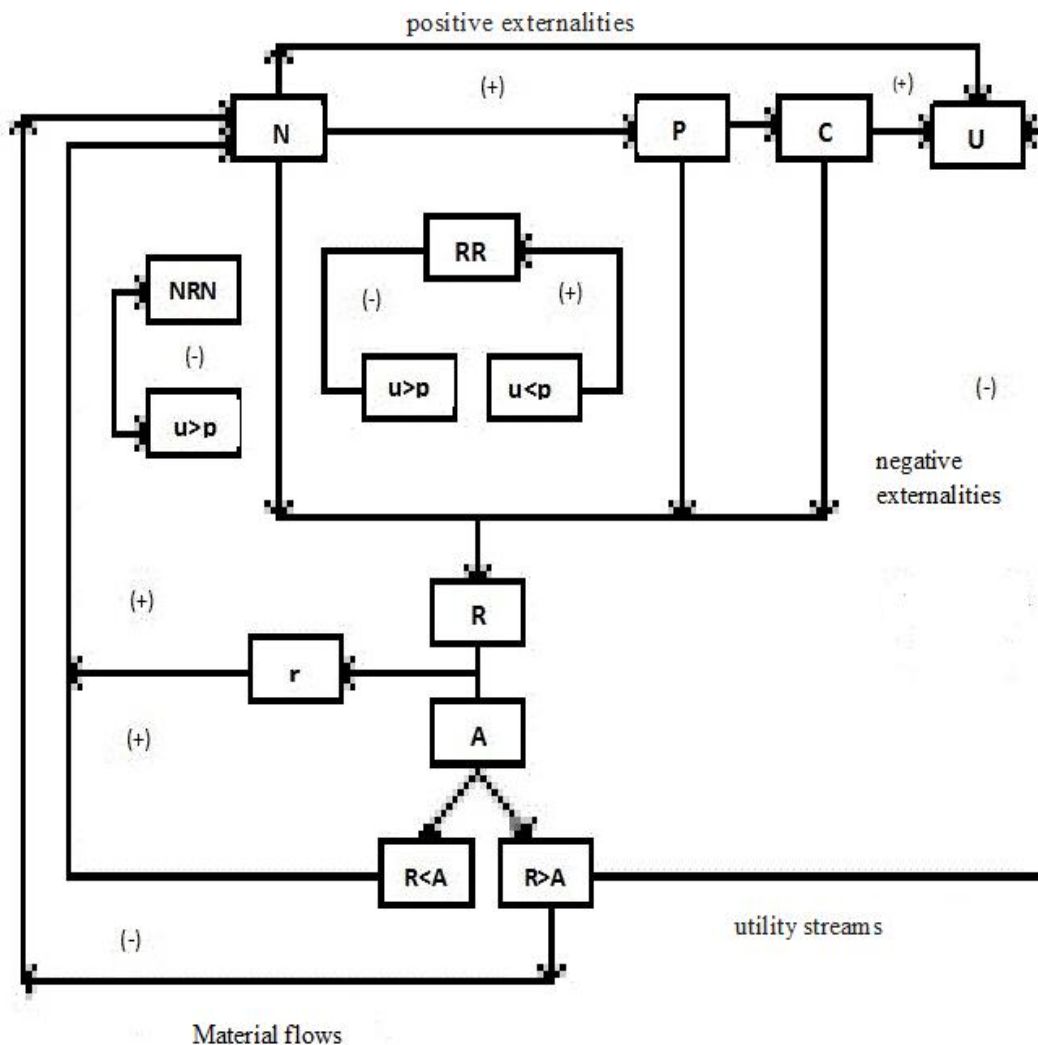
P = production of consumer goods (C) and capital (K)

U = utility or welfare

Another source of value creation in a circular pattern is to take a product or component and diversify its reuse more widely along the value chain, so that the redistribution of materials can substitute inputs materials used for the first time (virgin materials) into production (Boulding, 1966).

Although there are some elements in the linear model of circularity, such as recycling and composting, a circular economy goes beyond waste prevention and mitigation, relying on technological innovation, organizational and social value chains.

Figure no. 2. Circular model

Source: data processed by author

- p = production of natural resources
- u = rate of use of natural resources
- U = utility function directly environment
- A = assimilative capacity of the environment
- NRN = irreplaceable natural resources
- RR = renewable natural resources
- R = economic waste

If $u < p$ stock of natural resources increases, and if $u > p$ stock of natural resources dwindle. (Plus (+) and (-) meaning the increase, respectively decrease.)

If economic waste exceed the assimilative capacity of the environment ($R > A$), then the receiver functions are affected as well as its direct usefulness. In the opposite case, these functions are improved (signs (+) and (-) signifies this).

Processing of natural resources in the context of increasing global consumption of raw materials, the problem of waste generated, both in volume and as a pollution impact factor (Giurco, Littleboy, 2014).

Despite the criticism, economic theory offers the possibility of revising the linear model of economic development and its transformation into a circular economic model, an analysis of the economic values attributed to assets considered until recently free.

The purpose of the research conducted in this article is to illustrate the concept of circular economy and its forms of expression in a process of transition from the linear model classic triple bottom line model regenerative-circular triple top, allowing training and valorisation all funding sources feasible in an economy centered on the regeneration of environmental resources, aiming to ensure their conservation multigenerational, maintaining a sustainable natural environment and satisfy prudential human needs.

The result of research is the proposal of potential business models circular to be able to stimulate the creation of jobs through regeneration of waste material, economic and industrial restructuring, strategic management, education, knowledge and development of human potential.

2. Implementation of circular business models

In literature there are known two circular models: model Greenwald Stiglitz (2014) and model-Leydesdorff-Carayannis Etzkowitz.

Model model Stiglitz-Greenwald is based on ideas formulated by Robert Sollow (1956), Kenneth Arrow (1962) and Joseph Schumpeter (1943) on identification of sources social and economic progress, and that the second model Etzkowitz-Leydesdorff-Carayannis it is based on multidisciplinary knowledge (Piciu, B 1 șescu, Chițiga, Drăgoi, 2015).

Based on these examples, using as a research method several case studies, analyzes of the barriers that stand in the way of circular economy, highlighting the relationship competitiveness, sustainability-needed support and the modalities of its financing, I propose several models circular business

Implementation of business models circular requires significant financial investment. Although there is now interest from investors to meet these needs, there are also many barriers faced by companies when it comes to access to finance.

Investment requirements for companies adopting the circular economy principles are:

- The need to finance property products for a period longer than a linear model;
- Revenue from customers related to the use, performance and life extension products.

The transition from a linear model to a circular pattern business requires investment to change the systems established, such as creating a revenue model differently, and the interest and ability of those who hold different sources of funding to meet these investment needs vary. Currently, the credit is the main source of business financing circular and banks hold the largest share of funding, improving their ability to finance businesses circular is crucial.

In the future, the bonds are also important financial tools for enterprises circular economy. However, access to the bond market circular economy requires businesses to grow and to intensify work to meet market requirements (Piciu and others, 2013).

On the capital side, there is interest and capacity to finance investment. A key element of financing investment in the circular economy is the ability to consider environmental benefits of circular business models.

Private equity funds also want to invest in circular patterns. However, their requirements for high economic growth and relatively short payback horizons limited this source of financing for businesses using circular pattern.

Thus we can say that the risks circular current business models limited willingness and ability to translate their interest into investments.

Uncertainties related to how companies are able to repair, reuse and recondition efficient products and the uncertainty about future prices of resources advantages make circular patterns are difficult to estimate. In addition, risks related to the residual value of fixed assets (equipment, spare parts recovered) uncertainty surrounding the operational costs and customer acceptance provides additional risks (Kolstad, 2000).

The lack of available data on the extent of the risks restricts investments and development of the historical financial performance on circular patterns is essential to attract business

While some investors circular finance business models, most companies are still in early stages and no measurement of financial performance.

There is also a lack of familiarity investors to circular economy. Also circular business models are associated with durability, which translates into many investors for projects less attractive financially.

There are lots of financial factors that should be taken into account; not only in terms of his own company, but also in the entire production chain. Banks, in addition to innovative organizations play an important role in the transition to circular economy.

First, a production model that becomes a model lease requires different types of experts, both within the company and banks. On the other hand, the company remains the owner of the physical product. This entails the need for more working capital, large investments being made in the beginning and the profit will be earned over a longer period of time.

Moreover, it is uncertain what will happen in time with the resources and materials are now held by companies, which is a new venture for them. There is also more circular dependencies in models, which means that the financial risks are difficult to predict.

Many companies and banks see the need for change and the perspective to obtain greater profits. McKinsey has calculated that European industry could save 630 million dollars by 2025 by switching to circulation models. At the same time, the transition will provide more diligence in product development, refurbishment and remanufacturing. Moreover circular businesses have the chance to be independent of fluctuating market resources.

While some investors circular finance business models, most companies are still in early stages and no measurement of financial performance.

There is also a lack of familiarity investors to circular economy. Also circular business models are associated with durability, which translates into many investors for projects less attractive financially.

There are lots of financial factors that should be taken into account; not only in terms of his own company, but also in the entire production chain. Banks, in addition to innovative organizations play an important role in the transition to circular economy.

First, a production model that becomes a model lease requires different types of experts, both within the company and banks. On the other hand, the company remains the owner of the physical product.

This entails the need for more working capital, large investments being made in the beginning and the profit will be earned over a longer period of time.

Moreover, it is uncertain what will happen in time with the resources and materials are now held by companies, which is a new venture for them. There is also more circular dependencies in models, which means that the financial risks are difficult to predict.

Since the circular movement is still in its infancy, all these things need to be explored further. It becomes clear that both options decision-making from the bottom up and top down are required to make a success circular pattern.

Many companies and banks see the need for change and the perspective to obtain greater profits. McKinsey has calculated that European industry could save 630 million dollars by 2025 by switching to circulation models. At the same time, the transition will provide more diligence in product development, refurbishment and remanufacturing. Moreover circular businesses have the chance to be independent of fluctuating market resources.

An example of success is the circular machine manufacturer Renault. The company redesigned some parts to make them easier to dismantle and reuse. Thus, Renault has formed a joint venture with steel recycler and waste management company to bring expertise in the design of the product lifecycle.

All these changes bring Renault's savings and strict control of raw materials throughout product life cycles. Renault also works with its suppliers to identify the "benefits circular" which distribute value in the supply chain. Changes in the nature and terms of the relationship with suppliers, Renault brought the company a 90% reduction in the volume of waste discharge. This circularity is rethinking how the economy can run long term. Renault experience is just one example suggesting that business opportunities in a circular economy are real and large (MacArthur, 2015).

Leases are not new, especially for the automotive industry (car tires Michelin leases in 1920). Goods returning from their leasing contracts are inspected, disassembled, and through a process of extensive refurbishment, including replacement of components and updating the software, re-market cars.

By designing the components to be reused or recycled, companies reduce the need for new materials production and creates an "inner circle" closely use which allows the company to hire fewer materials, labor, energy and capital without reducing quality. For products that cannot be remanufactured, refurbished or upgraded components can be recycled in local facilities.

In 2011, Michelin Fleet Solutions had 290,000 vehicles under lease in more than 20 European countries. Group offers tire upgrades, maintenance and replacement truck optimizing performance and reducing total cost of ownership. By maintaining control of tires, Michelin may collect when wear and extend their usefulness by remolds or reproving then selling them. The company estimates that due to the circular model implemented the necessary raw materials for new tires was halved, and the performance of these tires deliver increased to 90%.

However, current technology still depends on presorting (often handmade), which must meet the minimum grade to ensure a viable economic return.

In China, for example, the formal sector covers only 20% of "waste" collected. Without adequate standards, reprocessing is inefficient and, worse, create health and safety risks for workers in the field.

3. Conclusions

From research conducted in this article can draw the following conclusions:
- Since the circular movement is still in its infancy, all these things need to be explored

further. It becomes clear that both options decision-making from the bottom up and top down are required to make a success circular pattern

Another way in which companies can benefit from a circular economy is to maximize the number of products consecutive cycles (cycles reuse, repair or reconfiguration). If designed properly, each additional cycle removes some of the net material, energy and labor costs of creating a new product or a component thereof.

A major technical challenge of adopting a circular approach is the increasing complexity of modern materials. Companies, often introduce new materials to reduce production costs or innovate.

Modern products contain a mixture of several different materials, so they can have properties that complement, durability and resistance of old.

Often, most new materials introduced in the production process does not cover all functional specifications, there are very few effective processing methods that allow producers to recover them. In addition, currently there are difficult to classify and collect these materials at the level required to create arbitrage opportunities or to attract investors.

The major obstacle in the implementation of circular economy-wide approach is systemic leakage. Makers in the corporate environment mentions that the most frequent losses circular pattern are due to geographical dispersion, the sites of production and suppliers (e.g. a more complex product contains about 80 small components produced using networks multi-level suppliers with components that comprise more than 14 raw materials, from seven different countries).

Overcoming these problems in the supply chain involves the adoption of accounting methods materials, so manufacturers can develop a comprehensive understanding of how they are obtained and processed. This holistic understanding will then allow you to identify deficient areas and adopt practices remanufacturing and creating mutually beneficial partnerships with their suppliers.

The benefits of circular economy seem to create a win-win for consumers and producers alike, but significant challenges remain in adopting the circular approach.

References

1. Arrow, K.J., 1962. The Economic Implications of Learning by Doing. *The Review of Economic Studies*, Vol. 29, Issue 3, pp. 155-173.
2. Boulding, K., 1966. The Economics of the Coming Spaceship Earth <http://www.ub.edu/prometheus21/articulos/obsprometheus/BOULDING.pdf>.
3. Giurco, D. and Littleboy, A., 2014. Circular Economy: Questions for Responsible Minerals, Additive Manufacturing and Recycling of Metals. *Journal Resources*, pp. 432-453.
4. Kolstad, C., 2000. *Environmental Economic*. New York: Oxford University Press, pp.5-13.
5. Lyle, J.T., 1994. *Regenerative Design for the Sustainable Development*. Wiley: New York, pp.258-262.
6. Braungart, M., McDonough, W., 2002. *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things*. North Point Press, pp.193-200.
7. MacArthur Foundation, 2015. *Growth Within: A Circular Vision for a Competitive Economy Europe*, EMF.
8. Piciu, G, B I escu, F., Chitiga, G., Dr goi, C., 2013. Openings theory of circular economy to increase the efficiency of natural resources by ensuring sustainable economic development and environmental protection Romania, CCFM "Victor Sl vescu" Romanian Academy.
9. Piciu, G., 2015. *Financing environment - policies and tools, assessment of the*

implications for the economy as a whole, CCFM "Victor Slăvescu" Romanian Academy.

10. Schumpeter, J.A., 1939. *Business Cycles - A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process*. New York: McGraw-Hill Book Company, pp.23-45.
11. Solow, R., 1974. *Intergenerational Equity and Exhaustible Resources*. Revue Symposium of Economic Studies of the Economics of Exhaustible Resources pp.29-46.
12. Stiglitz, J.E., 1974. Growth with Exhaustible Natural Resources: Efficient and Sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11 (2), pp.130-141.

MODELE DE AFACERI DIN ECONOMIA CIRCULARĂ

CS Dr. Gabriela-Cornelia PICIU

Centrul de Cercetări Financiare și Monetare "Victor Slăvescu",
Academia Română, România
Email: gabriela_piciu@yahoo.com

Abstract: Prezentul articol analizează rolul economiei circulare care reprezintă o schimbare fundamentală în modul în care produsele sunt proiectate, realizate, vândute și consumate. Companiile care asimilează principiile economiei circulare trebuie să adopte noi modele de afaceri, înseamnând trecerea de la vânzarea produselor la vânzarea de servicii. În aceste modele de afaceri, companiile pierd drepturile de proprietate asupra produselor. Astfel, companiile sunt stimulate să reducă impactul asupra mediului prin proiectarea pentru prelungirea duratei de viață a produsului. Deoarece re folosirea este considerată implicit într-o economie circulară, rolul consumatorului se înlocuiește cu cel de utilizator. Pentru companii, această schimbare necesită un mod diferit de gândire despre contractul implicit cu clienții. Într-o economie liniară bazată pe cumpărare și consum, scopul este de a vinde produsul. În economia circulară, aspiră să fie să-l închirieze pentru a se asigura că materialele sale au fost returnate pentru a fi reutilizate. Atunci când produsele trebuie să fie vândute, companiile ar crea stimulente pentru a garanta întoarcerea și reutilizarea lor. Modelele de leasing sunt o raritate în multe industrii, deși ar beneficia atât clienții, cât și companiile de pe urma acestor modele.

Cuvinte-cheie: economie circulară, modele de afaceri, producție curată, modele de leasing.

Clasificare JEL: Q53, Q57.

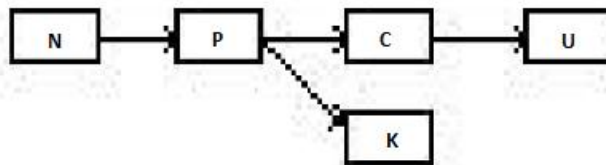
1. Introducere

Un model economic regenerativ - economia circulară - pornește prin a ajuta companiile de a crea mai multă valoare, reducând dependența de resursele limitate. Tot mai multe proiecte contribuie la stimularea dezbaterilor privind reconsiderarea modului de utilizare a resurselor, într-un moment în care riscurile majore amenință bunăstarea și prosperitatea (Lyle, 1994). Se pune, tot mai des, întrebarea dacă creșterea economică poate fi decuplată de constrângerile de resurse.

Modelul circular a fost pus în evidență de către economistul englez Kenneth Boulding, în studiul - *The Economics of the coming spaceship Earth* -, în care sublinia necesitatea de a gândi sistemul economic ca un sistem închis, în sensul că economia și mediul constituie un model circular (nu unul liniar), în care orice lucru este un input pentru oricare alt lucru.

Potrivit acestei concepții, modelul liniar al interacțiunii economie-mediu poate fi transformat într-un model circular (Figura nr. 1 și Figura nr. 2).

Figura nr. 1. Modelul liniar

N = mediu natural

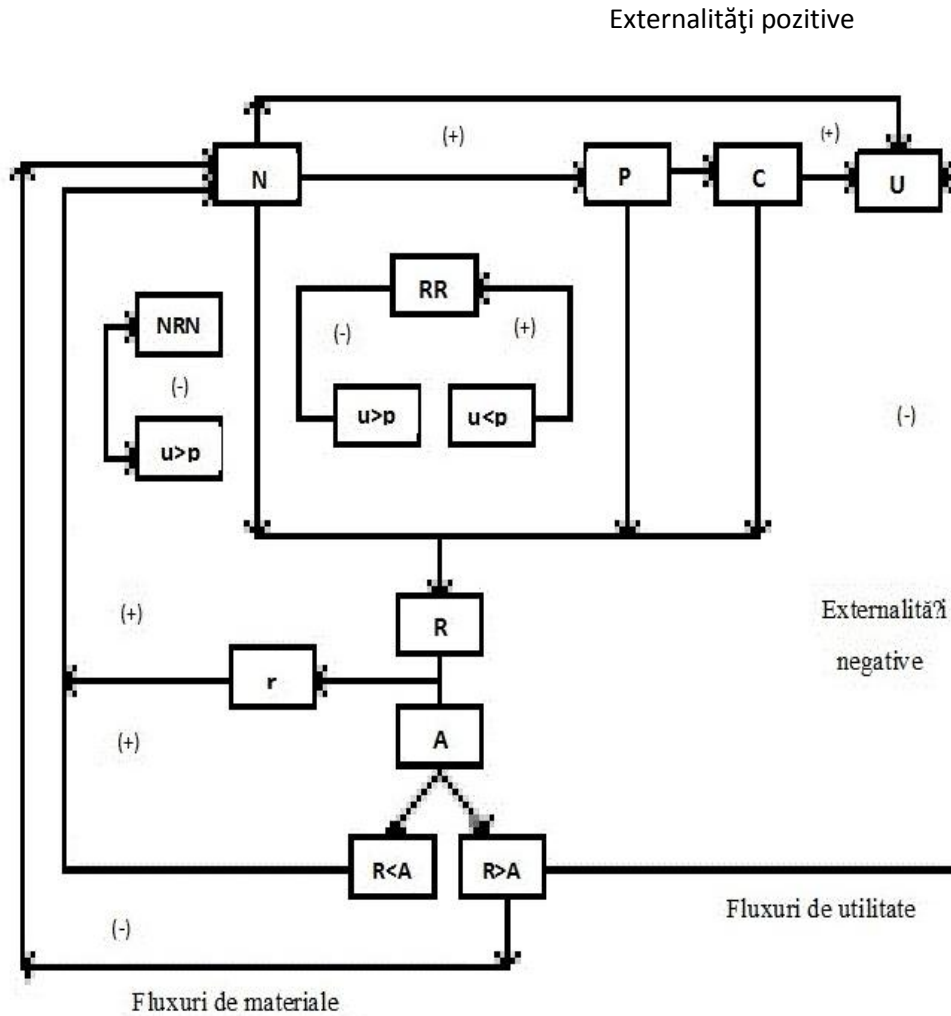
P = producția de bunuri de consum (C) și capital (K)

U = utilitatea sau bunăstarea

O alt surs de creare de valoare într-un model circular este de a lua un produs sau o component și a diversifica reutilizarea acestora pe scară mai larg de-a lungul lanului de valoare, astfel încât redistribuirea materialelor să poată substitui inputurile materialelor utilizate pentru prima oară (materiale virgine) în producție (Boulding, 1966).

Deși în modelul liniar există unele elemente de circularitate, cum ar fi reciclarea și compostarea, o economie circulară merge dincolo de prevenirea generării de deșeururi și reducerea acestora, bazându-se pe inovație tehnologică, organizațională și socială în lanurile de valori.

Figura nr. 2. Modelul circular

- Sursa: date prelucrate de autor
- p = producția de resurse naturale
 - u = rata de utilizare a resurselor naturale
 - U = funcția de utilitate directă a mediului
 - A = capacitatea de asimilare a mediului
 - NRN = resurse naturale neînlocuibile
 - RR = resurse naturale reînnoibile
 - R = cantitatea de deșuri economice

Dacă $u < p$, stocul de resurse naturale crește, iar dacă $u > p$ stocul de resurse naturale se diminuează. Semnele (+) și (-) semnifică creșterea, respectiv scăderea.

Atunci când cantitatea de de euri economice depășește capacitatea de asimilare a mediului ($R > A$), sunt afectate funcțiile de receptor al acestuia, precum și utilitatea directă. În cazul opus, aceste funcții sunt ameliorate (semnele (+) și (-) semnifică acest lucru).

Prelucrarea resurselor naturale, în contextul creșterii consumului mondial de materii prime, a generat problema de euri, atât ca volum, cât și ca factor de impact al poluării (Giurco, Littleboy, 2014).

În pofida criticilor, teoria economică oferă posibilitatea revizuirii modelului liniar al dezvoltării economice și transformarea acestuia într-un model economic circular, a unei analize în care să fie atribuite valori economice bunurilor considerate, până nu demult, libere.

Scopul cercetării realizate în acest articol îl constituie ilustrarea conceptului economiei circulare și a formelor sale de manifestare, în cadrul unui proces de tranziție de la modelul liniar clasic de tip triple bottom line la modelul regenerativ-circular de tip triple top, care să permită antrenarea și valorificarea tuturor surselor de finanțare fezabile, în cadrul unei economii centrată pe regenerarea resurselor de mediu, urmărind asigurarea conservării multigenerațională a acestora, menținerea unui mediu natural sustenabil și satisfacerea prudentă a nevoilor omului.

Rezultatul cercetării îl constituie propunerea unor potențiale modele circulare de afaceri care să fie capabile să stimuleze crearea de locuri de muncă prin regenerarea de euri materiale, restructurarea economico-industrială, managementul strategic, educația, cunoașterea și dezvoltarea potențialului uman.

2. Implementarea modelelor circulare de afaceri

În literatura de specialitate sunt cunoscute două modele circulare: modelul Stiglitz Greenwald (2014) și modelul Etzkowitz-Leydesdorff-Carayannis.

Modelul Stiglitz-Greenwald are la bază ideile formulate de Robert Sollow (1956), Kenneth Arrow (1962) și Joseph Schumpeter (1943) cu privire la identificarea surselor progresului economic și social, iar ce de-al doilea model Etzkowitz-Leydesdorff-Carayannis este bazat pe cunoașterea multidisciplinară (Piciu, Bălășescu, Chițiga, Drăgoi, 2015).

Pornind de la aceste exemple, folosind ca metodă de cercetare mai multe studii de caz, analize privind barierele care stau în calea economiei circulare, evidențierea relației competitivitate-sustenabilitate-necesități de sprijin, precum și modalitățile de finanțare a acesteia, voi propune mai multe modele circulare de afaceri.

Implementarea modelelor circulare de afaceri necesită investiții financiare semnificative. Deși există, în prezent, interes din partea investitorilor pentru a satisface aceste nevoi, există, de asemenea, și multe bariere cu care se confruntă companiile, atunci când vine vorba de accesul la finanțare.

Cerintele de investiții pentru companiile care adoptă principiile economiei circulare sunt:

- necesitatea de a finanța proprietatea produselor pe o perioadă mai lungă decât într-un model liniar;
- veniturile de la clienți sunt legate de utilizarea, performanțele și prelungirea duratei de viață a produselor.

Trecerea de la un model liniar la un model circular de afaceri necesită investiții pentru a schimba sistemele stabilite, cum ar fi crearea unui model de venituri diferit, iar interesul și capacitatea celor care dețin diferite surse de finanțare pentru a satisface aceste nevoi de investiții variază. În prezent, creditul este principala sursă de finanțare a afacerilor circulare, iar băncile dețin ponderea majoritară de finanțare, îmbunătățirea capacității lor de a finanța întreprinderile circulare fiind crucială.

În viitor, obliga iunile pot fi, de asemenea, instrumente financiare importante pentru întreprinderile din economia circulară. Cu toate acestea, accesul la piața de obligațiuni prevede ca întreprinderile din economia circulară să se maturizeze și să intensifice activitatea pentru a îndeplini cerințele pieței (Piciu, 2013).

Pe partea de capital, există interes și capacitatea de a finanța investiții. Un element-cheie al finanțării investițiilor în economia circulară este abilitatea de a lua în considerare beneficiile de mediu ale modelelor circulare de afaceri.

Fondurile de capital privat doresc, de asemenea, să investească în modele circulare. Cu toate acestea, cerințele lor pentru o creștere economică ridicată și orizonturi de amortizare relativ scurte limitează această sursă de finanțare pentru întreprinderi care utilizează modelul circular.

Astfel, putem spune că riscurile actuale ale modelelor circulare de afaceri limitează dorința și capacitatea de a traduce interesul lor în investiții.

Incertitudinile legate de modul în care societățile sunt în măsură să repare, să reutilizeze și să reconstruiască eficient produsele, precum și incertitudinea cu privire la prețurile viitoare ale resurselor fac ca avantajele modelelor circulare să fie dificil de estimat. În plus, riscurile legate de valoarea reziduală a mijloacele fixe (materiale, piese de schimb recuperate), incertitudinea din jurul costurilor operaționale și de acceptare a clientului furnizează riscuri suplimentare (Kolstad, 2000).

Lipsa de date disponibile cu privire la amploarea riscurilor restricționează investițiile, iar dezvoltarea unui istoric cu privire la performanțele financiare ale modelelor circulare de afaceri este esențial pentru atragerea investițiilor.

În timp ce unii investitori finanțază modele de afaceri circulare, cele mai multe companii sunt, încă, în faza de început și nu de măsurare a performanței financiare.

Există, de asemenea, o lipsă de familiarizare a investitorilor față de economia circulară. De asemenea, modelele de afaceri circulare sunt asociate cu durabilitatea, care, pentru mulți investitori, se traduce în proiecte mai puțin atractive financiar.

Există o mulțime de factori financiari care ar trebui luați în considerare; nu numai în ceea ce privește propria companie, dar, de asemenea, în ceea ce privește întregul lanț de producție. Băncile, pe lângă organizațiile inovatoare, joacă un rol important în tranziția către economia circulară.

În primul rând, un model de producție care devine un model de contract de leasing are nevoie de diferite tipuri de experți, atât în cadrul companiei, cât și în bănci. Pe de altă parte, compania rămâne proprietarul produsului fizic. Acest lucru atrage după sine nevoia unui capital de lucru mai mare, investițiile mari fiind cându-se la început iar profitul va fi câștigat pe o perioadă mai lungă de timp. Mai mult, nu este sigur ce se va întâmpla în timp cu resursele și materialele care sunt de înaltă valoare în prezent de către companii, ceea ce constituie un nou risc pentru ei. De asemenea, există mai multe dependențe în modelele circulare, ceea ce înseamnă că riscurile financiare vor fi mai greu de prezis.

Multe companii rămân încă în nevoie de schimbare și prin prisma obinerii unor profituri foarte mari. McKinsey a calculat că industria europeană ar putea salva 630 milioane de dolari până în anul 2025, prin trecerea la modele circulare. În același timp, tranziția va oferi mai multă diligență în dezvoltarea de produse, renovare și remanufacturare. Mai mult decât atât, întreprinderile circulare au șansa de a fi independente de piața fluctuantă a resurselor.

Un exemplu de model circular de succes este al constructorului de mașini Renault. Compania reproiectează anumite componente pentru a le face mai ușor de demontat și pentru a fi reutilizate. Astfel, Renault a format societăți mixte cu un reciclător de oțel și o companie de gestionare a deeurilor pentru a aduce expertiza în proiectarea ciclului de viață al produsului. Toate aceste schimbări aduc firmei Renault economii și un control

strict al materiilor prime pe parcursul ciclurilor de via ale produselor. Renault, de asemenea, colaborează cu furnizorii și pentru a identifica "beneficiile circulare", care distribuie valoare în lanțul de aprovizionare. Schimbarea naturii și termenii relației cu furnizorii a adus firmei Renault o reducere cu 90% a volumului de descarcare de gestiune a deeurilor. Acest circularitate reprezintă regândirea modului în care economia poate rula pe termen lung. Experiența Renault este doar un exemplu care sugerează că oportunitățile de afaceri, într-o economie circulară, sunt reale și mari (MacArthur, 2015).

Contractele de leasing nu sunt o noutate, mai ales pentru industria de automobile (Michelin închiriaza anvelope auto din anii 1920). Produse care se întorc din contractele lor de leasing sunt inspectate, demontate și, printr-un proces amplu de reconstrucție, care include înlocuirea componentelor și actualizarea software-ului, mașinile reintră pe piață. Prin proiectarea componentelor care urmează să fie refolosite sau reciclate, companiile reduc nevoia de materiale noi de producție și creează un "cerc interior" strâns de utilizare, care îi permite companiei să angajeze mai puține materiale, muncă, energie și capital, fără a reduce calitatea produselor. Pentru produsele care nu pot fi reconstruite, renovate sau modernizate, componentele se pot recicla în instalațiile locale.

În anul 2011, Michelin Fleet Solutions a avut 290.000 vehicule sub contract de leasing, în mai mult de 20 de țări europene. Grupul oferă upgrade-uri de anvelope, întreținere și înlocuire, optimizând, astfel, performanța camioanelor, precum și reducerea costului total de proprietate. Prin menținerea controlului asupra pneurilor, Michelin le poate colecta atunci când se uzură și poate extinde utilitatea lor prin reparație sau recanelare, repunându-le, apoi, în vânzare. Compania estimează că, datorită modelului circular pus în aplicare, necesarul de materii prime pentru anvelope noi s-a redus la jumătate, iar performanța de a livra aceste anvelope a crescut până la 90%.

Cu toate acestea, tehnologiile actuale încă depind de presortare (de multe ori, realizat manual), care trebuie să îndeplinească cerințele minime de puritate pentru a se asigura un randament economic viabil.

În China, de exemplu, sectorul formal acoperă doar 20% din "deeurile" colectate. Fără standarde adecvate, reprocesarea este ineficientă și, mai rău, creează riscuri de securitate și sănătate pentru lucrătorii din domeniu.

3. Concluzii

Din cercetarea întreprinsă în acest articol se pot desprinde următoarele concluzii:

Deoarece misiunea circulară este, încă, în fază incipientă, toate aceste lucruri trebuie să fie explorate în continuare. Devine clar că ambele opțiuni de luare a deciziilor de jos în sus, precum și de sus în jos sunt necesare pentru a face din modelul circular un succes.

Un alt mod prin care companiile pot beneficia de o economie circulară este de a maximiza numărul de cicluri de produse consecutive (cicluri de reutilizare, repararea sau reconfigurarea). Dacă este conceput în mod adecvat, fiecare ciclu suplimentar elimină o parte din materialul net, energia și costurile forței de muncă de a crea un produs nou sau o componentă a acestuia.

O provocare tehnică majoră a adopției unei abordări circulare este complexitatea tot mai mare a materialelor moderne. Companiile introduc, adesea, în producție, materiale noi pentru reducerea costurilor sau pentru a inova. Produsele moderne conțin un amestec de mai multe materiale diferite, astfel încât acestea pot avea proprietăți care să completeze, durabilitatea și rezistența celor vechi.

Adesea, cele mai multe materiale noi, introduse în procesul de producție, nu acoperă toate specificitățile funcționale, existând foarte puține metode de prelucrare eficiente, care permit producătorilor recuperarea lor. În plus, în prezent, există dificultatea de a clasifica și

de a colecta aceste materiale la nivelul necesar, pentru a crea oportunități de arbitraj sau pentru a atrage investitori.

Obstacolul major în implementarea economiei circulare la scară este abordarea scurgerii sistemice. Factorii de decizie din mediul corporativ menționează că cele mai frecvente pierderi în modelul circular sunt datorate dispersiei geografice, a site-urilor de producție și a furnizorilor (de exemplu: un produs mai complex conține aproximativ 80 de componente mici produse cu ajutorul rețelelor multi-nivel de furnizori, cu componente care cuprind mai mult de 14 de materii prime, provenite din surse diferite).

Depășirea acestor probleme în lanțul de aprovizionare implică adoptarea metodelor de contabilitate a materialelor, astfel încât producătorii să poată dezvolta o înțelegere globală a modului în care acestea sunt obținute și prelucrate. Acesta înțelegere holistică va permite, apoi, să identifice zonele deficiente și să adopte practici de remanufacturare și de creare a unor parteneriate reciproc avantajoase cu furnizorii lor.

Beneficiile oferite de economia circulară par a crea o situație win-win pentru consumatori și producători, deopotrivă, dar rămân provocări semnificative în adoptarea abordării circulare.

Bibliografie

1. Arrow, K.J., 1962. The Economic Implications of Learning by Doing. *The Review of Economic Studies*, Vol. 29, Issue 3, pp. 155-173.
2. Boulding, K., 1966. The Economics of the Coming Spaceship Earth <http://www.ub.edu/prometheus21/articulos/obsprometheus/BOULDING.pdf>.
3. Giurco, D. and Littleboy, A., 2014. Circular Economy: Questions for Responsible Minerals, Additive Manufacturing and Recycling of Metals. *Journal Resources*, pp. 432-453.
4. Kolstad, C., 2000. *Environmental Economic*. New York: Oxford University Press, pp.5-13.
5. Lyle, J.T., 1994. *Regenerative Design for the Sustainable Development*. Wiley: New York, pp.258-262.
6. Braungart, M., McDonough, W., 2002. *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things*. North Point Press, pp.193-200.
7. MacArthur Foundation, 2015. *Growth Within: A Circular Vision for a Competitive Economy Europe*, EMF.
8. Piciu, G., Bălescu, F., Chitiga, G., Drăgoi, C., 2013. Openings theory of circular economy to increase the efficiency of natural resources by ensuring sustainable economic development and environmental protection Romania, CCFM "Victor Slăvescu" Romanian Academy.
9. Piciu, G., 2015. *Financing environment - policies and tools, assessment of the implications for the economy as a whole*, CCFM "Victor Slăvescu" Romanian Academy.
10. Schumpeter, J.A., 1939. *Business Cycles - A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process*. New York: McGraw-Hill Book Company, pp.23-45.
11. Solow, R., 1974. *Intergenerational Equity and Exhaustible Resources*. Revue Symposium of Economic Studies of the Economics of Exhaustible Resources pp.29-46.
12. Stiglitz, J.E., 1974. Growth with Exhaustible Natural Resources: Efficient and Sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 11 (2), pp.130-141.

IMPLICATIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT ON CORPORATE COMMUNICATION

Lecturer PhD Roxana-Lucia MIHAI

Academy of Economic Studies of Bucharest, Romania

Email: roxana.mihai13@yahoo.co.uk

Abstract: *The sustainable development strategy is combining the interests of different audiences (businesses, employees, partners, customers) around a common axis whose purpose is not only to make a profit or margin. Abraham Maslow demonstrated in his works, that basic needs of the people can be ranked at the elementary and basic, centered around their physiological and safety to those needs less material, which start networking within a group (membership, respect), to personal development (self-esteem, personal fulfillment). Maslow pyramid described the reasoning applied to an individual's needs, can be adapted to a legal person such as a company. The most advanced companies go further and seek more than a profit, focusing on the search for meaning and values in a responsible approach. This attempt to translate individual aspirations, illustrates the company's internal implications of such an approach: greater social responsibility. Corporate social responsibility projects have gained increasing momentum, earning the credibility of generating tools of involving society in the broad sense - employees, customers, employees, the general public.*

Keywords: *corporate communications, corporate social responsibility, sustainable development, employee engagement.*

JEL Classification: *M14.*

1. Introduction

Because of different perception of the importance of corporate communication, different categories of organizations, place this type of communication in a permanent debate. When a company communicates with its environment very least, such is the case of most small and medium businesses, corporate communication is predominant, if not the only way communication with their environment. But when it's a very structured one, the elements of corporate communications are very limited. The company is able to develop the entire internal communication policy aimed at integrating employees and partners, financial communication policy towards shareholders and financial bodies and, of course, a political marketing communication directed to both categories of customers, experts and the general public. In this context, corporate communication is not an insignificant percentage in the making of the company, be it a human effort or financial plan.

Objective analysis of corporate communication enables understanding other forms of operational communication, especially, can be a main information vector of the projects assumed by the group. Keeping the general direction of corporate communication shall coordinate other forms of communication, internal, financial and marketing.

Among the objectives of corporate communication, we can mention its role in supporting other forms of operational communication, the ability to anticipate crisis situations the company will cross, and the role of coordinating the various types of communication within the company, in order to avoid inconsistency in management decisions.

However, new lines of communication are confirmed every day, around the social, environmental and ethical values, inserted in the concept of sustainable development.

Until around 80s, social and economic progress were seen positively by the majority of the world population. Between 1980 and 1990, and they have appeared several militants sensitive reactions to the various issues arising in society and proposing a strategy of brutal separation with companies backed by consumers elections. Among them, were rampant associations of environmental protection, the protection of consumers (especially

in developed countries), associations of human rights (especially in emerging countries), and also appeared solidarity between countries for a fair sharing of wealth.

Since the 90s companies were forced to adapt to new rules imposed by the authorities for the protection of consumers' rights (ex: regarding alcohol and tobacco) and in protecting the environment. Companies regrouped to create a powerful lobby or pressure group in support of regulations less restrictive for their method of production.

Applying the theory of Abraham Maslow detailed in its work on a company, we can implement individual needs to the needs of a legal entity, so (Figure no. 1):

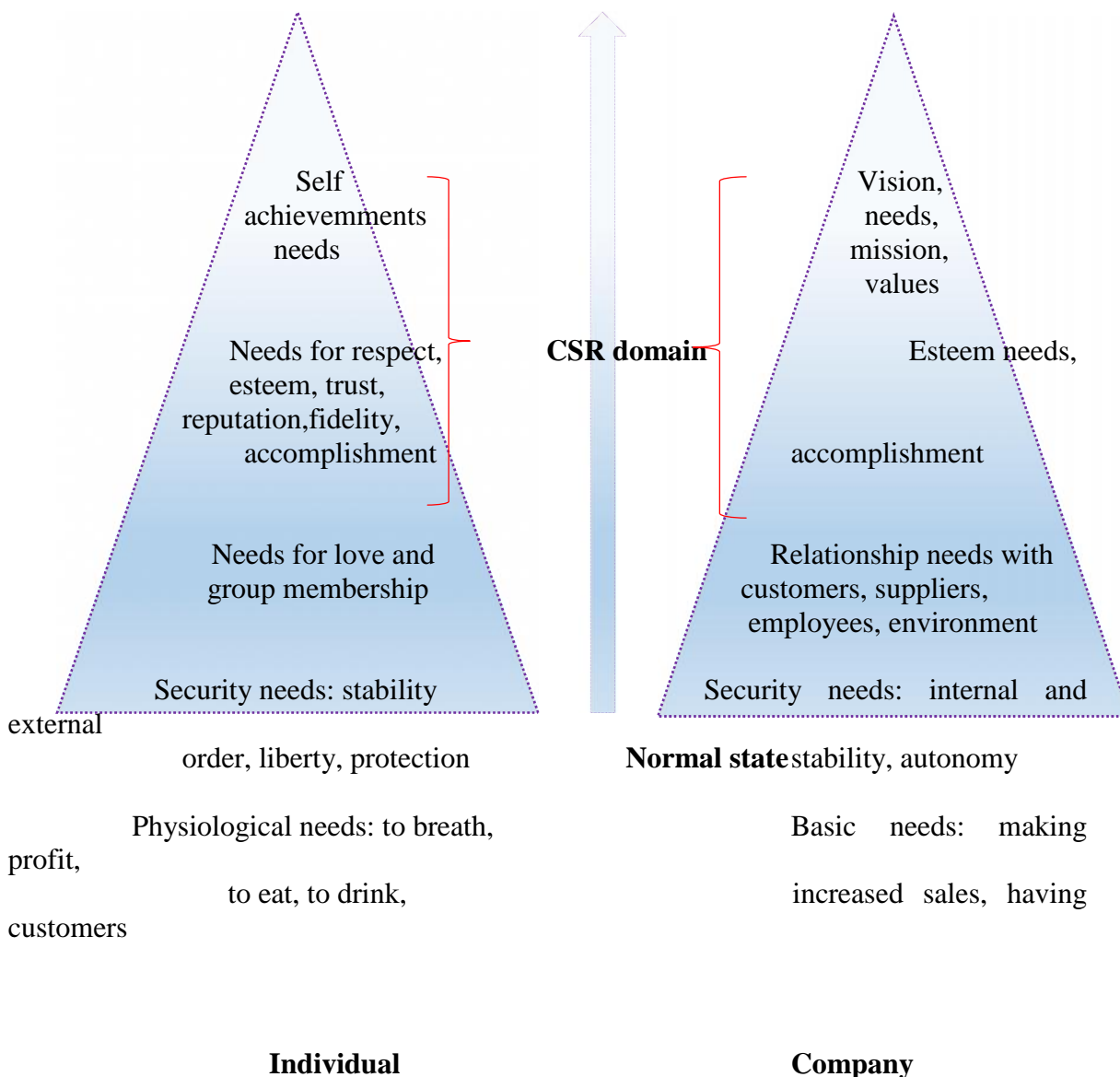

Figure no. 1. Maslow's pyramid for companies

2. Sustainable development in terms of communication

Founded in 1983 and headed by former Norwegian Prime Minister, Mrs. Gro Brundtland, World Commission on Environment and Development, responsible for the creation of a legal base regarding sustainable development defined as "development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet them" Few years later, in 1992 at the Summit in Rio de Janeiro, 178 countries have set up "Agenda 21", a set of objectives for the XXI century that aimed three-axis core of sustainable development: social equity , environment and economy.

The concept of sustainable development is known as the 3P: population (active population available), planet (preserving the environment for future generations) and profits (provides financial protection to shareholders).

In 2006 (June) this organization adopted a Sustainable Development Strategy for an enlarged European Union. This had the overall objective of continuously improving the quality of life for present and future generations through the creation of sustainable communities able to manage and use as resources efficiently and to tap the potential ecological and social innovation economy to ensure prosperity, environmental protection and social cohesion.

In 2007, during the Summit of Lisbon was signed the "Treaty of Lisbon", officially called "Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community", which includes several protocols change climate and combat global warming, and a series of amendments on solidarity in matters of energy supply and changes in energy policy.

2.1. The need for global consistency.

- a. The need for consistency between statements and actions. Since the company opts for a policy of sustainable development, it exposes the strongest criticism from various sections of the public and in particular from journalists. When aims to use communication elements environmental and / or ethical company becomes a model for its sector of activity and its geographical sectors. Except for companies that aim since its foundation these communication goals, any other companies cannot expect the indulgence of the different categories of observers who, consciously or not, tend to find a gap between declarations and achievements.
- b. Consistency between different means of communication: corporate, marketing, financial and domestic. Communication in a company engaged in sustainable development projects need to be comprehensive in order to remain consistent. A failure occurred in a single site / department can ruin all the company's efforts in the whole group. In other words, the products of marketing strategies should be linked to the ambitions displayed and production strategy, so the company to meet its social and environmental commitments.

2.2 Act before communicate

It is very easy for a company to announce an action plan, with ideal targets in terms of environmental and / or social, with all the serious intentions and honest as possible. Just as easily, however, it can be accused of demagoguery unless communication aspects mentioned above may not be demonstrated. It is therefore useful to trigger a new environmental policy and / or social resulted in positive and tangible results before the intention to communicate.

2.3 A modest communication

The magnitude reduction targets energy costs, reduce waste, objective contributes to the collective good by protecting the environment, are as ambitious as they are long term from 3 to 5 years.

2.4. Choosing the appropriate media channels

To be and stay consistent with a policy of sustainable development, companies are forced to abandon paper waste, used most often in direct marketing operations. Activity reports can be easily and preferably posted online following the public concerned can choose to print it in print, most often being used a recycled paper. Also in the same idea, it will be limited use of materials containing chlorine or heavy metals, and large street banners used in advertising.

3. The main axes of communication on sustainable development

To sustain corporate communication for sustainable development , companies can use various elements specific to the batch of products or services performed , facilities registered office or units of production, administrative and commercial rules of recruitment and commitments, even by supporting causes.

In products or services, communication can go, primarily from the environmental benefits visible in the design and manufacture of packaging: material use reusable - glass or wood (except those species of rare), use of equipment with low consumption fuel or electric ones, reducing the size of packages, refusal to test the products made or used in the company on animals.

Regarding the use of certain amenities and facilities of the company, the viewpoint of sustainable development is preferable to inform the public on raw materials and materials used in their construction - renewable - with indicators efficiency insulation materials acoustic and thermal lift. Also in this regard, the company may be involved in recycling reusable campaigns, and social responsibility campaigns. Areas of interest for both company employees and to the general public are generally focused on children's social problems, with substantial involvement of human resources in the company.

Another important point in support of sustainable development is to avoid discrimination in the recruitment of new employees, but also in choosing opinion leaders within the organization.

Beyond all these positive aspects of communication and positioning companies , they need to be consistent and to ban any kind of misleading advertising and unfair practices correlation doubtful against the vulnerable, especially the elderly and the poor. Also addressing sustainable development does not need to push excessive consumption, be it food or financial credits.

4. Conclusion

On the one hand, corporate communication remain a specific instrument of intervention by public authorities and standardization bodies. On the other hand, can address all target audiences of the company in a positive form of the company's evolution various stakeholders - customers, suppliers, shareholders, financial institutions, employees and even the general public.

With the diversification of development needs, especially in terms of ethics and environmental protection, sustainable development concept has become nowadays an opportunity for broadening the vision and increasing the credibility of companies, such as they may accomplish their mission. Possible lines of communication ethics are analyzed according to the main actors - employees, customers, and suppliers- especially regarding

fair trade. Consideration of environmental protection must be analyzed in its various possible implications of using arguments based on production choices on offer, but also in terms of characteristics and means of production facilities of the company.

References

1. AACC Corporate, Hurel du Campart, S., 2003. *La communication corporate: l'aventure de la communication d'entreprise*. Paris: Dunod.
2. Malaval, P., Decaudin, J.-M., 2012. *Pentacom, 3^e edition*. Paris: Pearson Education.
3. Maslow, A., 1954. *Motivation and personality*. New York: Harper&Row
4. Agenția Națională pentru Protecția Mediului, 2016. *Dezvoltare durabil* . Online. Available at: <http://www.anpm.ro/ro/dezvoltare-durabila>.

IMPLICAȚII ALE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE COMUNICAREA CORPORATIVĂ

Lect. univ. dr. Roxana-Lucia MIHAI

Academia de Studii Economice din București, România

Email: roxana.mihai13@yahoo.co.uk

Rezumat: Strategia dezvoltării durabile îmbină interesele diferitelor categorii de public (firme, salariați, parteneri, clienți) în jurul unei axe comune, a cărei finalitate nu se rezumă doar la obținerea unui profit sau marjă. Abraham Maslow a demonstrat, în lucrările sale, că nevoile fundamentale ale oamenilor pot fi ierarhizate de la cele elementare și de bază, centrate în jurul nevoilor fiziologice și de siguranță, la acele nevoi mai puțin materiale, care pornesc relaționarea în cadrul unui grup (apartenență, respect), până la împlinirea personală (stima de sine, realizarea personală). Raționamentul piramidei descris de Maslow, aplicat nevoilor unui individ, poate fi adaptat și unei persoane juridice, cum este o companie. Cele mai avansate companii merg mai departe și caută mai mult decât obținerea unui profit, punând accent pe cultivarea unui sens și a unor valori, într-un demers responsabil. Această încercare de a transpune companiei aspirațiile individuale ilustrează implicațiile interne ale unui astfel de demers: o mai mare responsabilitate socială. Proiectele de responsabilitate socială corporativă au ca rezultat o tot mai mare amploare, câștigându-și credibilitatea de instrumente generatoare de implicare a societății în sens larg – angajați, clienți, colaboratori, public larg.

Cuvinte-cheie: comunicare corporativă, responsabilitate socială corporativă, dezvoltare durabilă, implicarea angajaților.

Clasificare JEL: M14.

1. Introducere

Datorită percepției diferite asupra importanței pe care o acordă comunicării corporative diferitele categorii de persoane juridice, locul pe care îl ocupă acest tip de comunicare este mereu un subiect supus dezbaterilor. Atunci când o companie comunică foarte puțin cu mediul său, cum este cazul majorității companiilor mici și mijlocii, comunicarea corporativă este preponderentă, dacă nu chiar unica modalitate de comunicare a acestora cu mediul. Însă, când este vorba despre o companie foarte structurată, elementele de comunicare corporativă sunt foarte restrânse. Compania este capabilă să dezvolte o întregă politică de comunicare internă destinată angajaților și partenerilor interni, o politică de comunicare financiară destinată acționarilor și organismelor financiare și, bineînțeles, o politică de comunicare de marketing, orientată către ambele categorii de clienți, specialiști și publicul larg. În acest context, comunicarea corporativă nu reprezintă decât un procent infim în procesul de comunicare realizat de companie, fie că este vorba de un efort în plan uman sau financiar.

Analiza obiectivelor comunicării corporative permite în alegerea susinerii altor forme de comunicare operaționale, dar, mai ales, poate constitui un vector principal de informare pentru proiectele transversale desfășurate de grup. Pe strânsă direcție generală, comunicarea corporativă asigură coordonarea celorlalte forme de comunicare, internă, financiară și de marketing.

Printre obiectivele comunicării corporative putem aminti rolul acesteia în susținerea altor forme de comunicare operațională, posibilitatea de a anticipa unele situații de criză pe care le va traversa compania, precum și rolul de coordonare a diferitelor tipuri de comunicare în cadrul companiei, pentru a se putea evita incoerența deciziilor de management.

Cu toate acestea, noi linii de comunicare sunt confirmate în fiecare zi, în jurul valorii sociale, de mediu și de etică, integrate în conceptul de dezvoltare durabilă.

Până în jurul anilor '80, progresele sociale și economice au fost percepute în mod pozitiv de majoritatea populației globului. Între 1980 și 1990, și-au făcut apariția reacțiile câtorva militanți sensibili la diversele probleme apărute în societate și care propuneau o

strategie de ruptur brutal cu alegerile companiilor sus inute de consumatori. Printre acestea, au luat amploare asocia iile de protec ie a mediului, cele pentru protec ia consumatorilor (mai ales în arile dezvoltate), asocia iile de protec ie a drepturilor omului (în special, în rile în curs de dezvoltare) i, de asemenea, a ap rut solidaritatea între ri pentru o partajare echitabil a bog iei.

Începând cu anii '90, companiile au fost nevoite s se adapteze noilor norme, impuse de autorit i, în materie de protec ia drepturilor consumatorilor (de exemplu, în ceea ce prive te consumul de alcool i tutun) i în direc ia protec iei mediului. Companiile s-au regrupat pentru a creea un lobby puternic sau grupuri de presiune, în sus inerea unor reglement ri mai pu in restrictive pentru modul lor de produc ie.

Aplicând teoria detaliat de Abraham Maslow, în lucr rile sale, asupra unei companii, putem transpune nevoile individuale c tre nevoile unei entit i juridice, astfel (Figura nr.1):

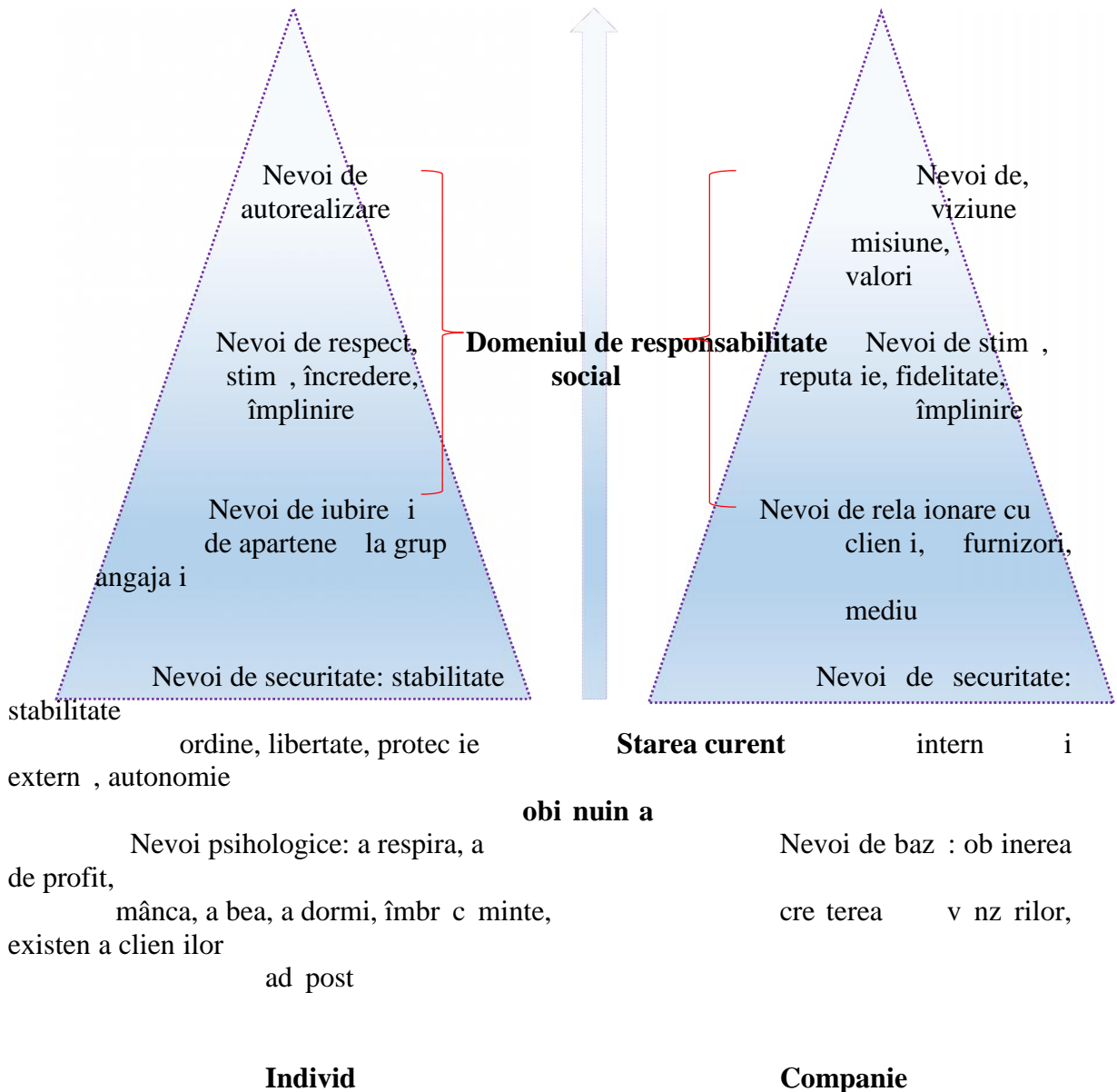

Figura nr. 1. Adaptarea piramidei lui Maslow unei companii

2. Dezvoltarea durabil în termenii comunicării

În 1983 a fost fondată și condusă de fostul prim-ministru norvegian, dna Gro Brundtland, *Comisia mondială asupra mediului și dezvoltării*, responsabilă cu crearea unei baze legale în ceea ce privește dezvoltarea durabilă, definită ca fiind: „o dezvoltare care răspunde nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a le face față”. Câțiva ani mai târziu, în 1992, în cadrul summit-ului de la Rio de Janeiro, 178 de state au înființat „Agenda 21”, un ansamblu de obiective pentru secolul XXI ce vizau trei axe de bază ale dezvoltării durabile: echitatea socială, mediul înconjurător și economia.

Conceptul de dezvoltare durabilă este cunoscut și sub forma celor 3P: *populație* (populația activă disponibilă), *planetă* (conservarea mediului pentru generațiile viitoare) și *profituri* (asigurarea protecției financiare a acționarilor).

În iunie 2006 a fost adoptată Strategia de Dezvoltare Durabilă pentru o Uniune Europeană extinsă. Aceasta a avut ca obiectiv general îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare prin crearea unor comunități sustenabile, capabile să gestioneze și să folosească cât mai eficient resursele, precum și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale”.

În 2007, în cadrul Summit-ului de la Lisabona, a fost semnat „Tratatul de la Lisabona”, denumit oficial „Tratatul de la Lisabona de amendare a Tratatului privind Uniunea Europeană și Tratatul instituind Comunitatea Europeană”, care cuprinde mai multe protocoale privind schimbările climatice și lupta împotriva încălzirii globale, precum și o serie de amendamente cu privire la solidaritatea în probleme legate de furnizarea de energie și a schimbărilor în domeniul politicii energetice europene.

2.1. Nevoia globală de consecvență

- a. *Nevoia de consecvență între declarații și acțiuni.* Din momentul în care compania optează pentru o politică de dezvoltare durabilă, se expune celor mai puternice critici din partea diferitelor categorii de publici, în special, din partea jurnaliștilor. În momentul în care își propune să utilizeze elemente de comunicare de mediu și/sau etice, compania devine model pentru sectorul ei de activitate și sectorul ei geografic. Cu excepția companiilor care își propun încă de la înființare aceste obiective de comunicare, oricare alte companii nu se pot aștepta la indulgență din partea diferitelor categorii de observatori care, în mod conștient sau nu, au tendința de a găsi un decalaj între declarații și realizări.
- b. *Consecvența între diferitele modalități de comunicare: corporativă, de marketing, financiară și internă.* Comunicarea, la nivelul unei companii angajată în proiecte de dezvoltare durabilă, este necesară să fie globală, pentru a rămâne consecventă. Un efect produs într-un singur sediu/departament poate ruina toate eforturile companiei, în întregul grup. Cu alte cuvinte, strategiile de marketing al produselor trebuie corelate cu ambițiile afișate și cu strategia producției, astfel încât compania să își respecte angajamentele sociale și de mediu.

a. Acționează înainte să comunici!

Este foarte simplu pentru o companie să anunțe un plan de acțiune, cu obiective ideale în termenii protecției mediului și/sau sociali, cu toate intențiile serioase și în mod cât se poate de sincer. La fel de ușor, însă, aceasta poate fi acuzată de demagogie dacă aspectele comunicabile enunțate nu pot fi demonstrate. În consecință, este util

declanarea unei noi politici de mediu și/sau social, soldată cu rezultate pozitive și tangibile, înainte de a-și comunica intenția.

b. O comunicare modestă

Amplarea obiectivelor de reducere a costurilor energetice, reducerea risipei, obiectiv ce contribuie la binele colectiv prin protejarea mediului, sunt atât de ambițioase cu cât sunt pe termen lung, de la 3 până la 5 ani.

c. Alegerea canalelor media corespunzătoare

Pentru a putea fi și a rămâne consecvent cu o politică de dezvoltare durabilă, companiile sunt nevoite să renunțe la risipa de hârtie, utilizată de cele mai multe ori în operațiunile de marketing direct. Rapoartele de activitate pot fi, cu ușurință de preferat, afișate online, urmând ca publicul interesat să poată opta pentru imprimarea acestuia pe suport tipărit, de cele mai multe ori fiind utilizată o hârtie reciclată. De asemenea, în aceeași idee, va fi limitată folosirea materialelor conținând coloranți sau metale grele, cât și a bannerelor stradale de mari dimensiuni utilizate în advertising.

3. Principalele axe de comunicare privind dezvoltarea durabilă

Pentru a-și susține o comunicare corporativă în spiritul dezvoltării durabile, companiile pot utiliza diferite elemente specifice referitoare la lotul de produse sau servicii realizate, facilitățile de sediu social sau ale unităților de producție, administrative sau comerciale, la normele de recrutare a personalului și la angajamentele asumate, chiar și prin susținerea unor cauze.

La nivelul produselor sau serviciilor sale, comunicarea poate pleca, în primul rând, de la avantajele ecologice vizibile, în proiectarea și fabricarea ambalajului: utilizarea materiilor prime re folosibile – sticlă sau lemn (mai puțin în cele de esență rară), folosirea echipamentelor cu un consum mic de combustibil sau a unor electrice, reducerea mărimea ambalajelor, refuzul de a testa produsele, realizate sau folosite în cadrul companiei, pe animale.

În ceea ce privește folosirea anumitor dotări și facilități ale companiei, din punct de vedere al dezvoltării durabile, este de preferat să se informeze publicul cu privire la materiile prime și materialele folosite la construcția acestora – din surse regenerabile – cu indicatori de eficiență a materialelor de izolare fonică și termică ridicată. Tot în acest sens, compania poate fi implicată în campanii de reciclare a deșeurilor re folosibile, precum și în campanii de responsabilitate socială. Ariile de interes, atât pentru angajații companiei, cât și pentru publicul larg sunt, în general, axate pe probleme sociale ale copiilor, cu o implicare masivă a resurselor umane din companie.

Un alt punct important în susținerea dezvoltării durabile îl constituie evitarea discriminării în recrutarea noilor angajați, dar și în alegerea liderilor de opinie din cadrul organizației.

Dincolo de toate aceste aspecte pozitive ale comunicării și poziționării companiilor, acestea trebuie să fie consecvente și să interzică orice tip de publicitate mincinoasă, precum și practicile în doielnice de corespondență abuzivă împotriva persoanelor vulnerabile, în special persoanele în vârstă și pe cei săraci. De asemenea, abordarea dezvoltării durabile nu are nevoie să împingă la consumul excesiv, fie că este vorba de alimente sau de credite financiare.

4. Concluzii

Pe de o parte, comunicarea corporativă rămâne un instrument specific de intervenție din partea autorităților publice și a organismelor de standardizare. Pe de altă parte, se poate

adresa tuturor categoriilor de public-internal ale companiei, într-o formă pozitivă diferiților actori interesați de evoluția companiei – clienți, furnizori, acționari, instituții financiare, angajații și chiar publicului larg.

Odată cu diversificarea nevoilor de dezvoltare, în special în ceea ce privește etica și protecția mediului, conceptul de dezvoltare durabilă a devenit, în zilele noastre, o oportunitate pentru împlinirea viziunii și pentru creșterea credibilității companiilor, astfel acestea putându-și împlini misiunea. Posibilele axe de comunicare etică sunt analizate în funcție de principalii actori – salariați, clienți, furnizori –, în special în ceea ce privește comerțul echitabil. Luarea în considerare a protecției mediului trebuie analizată și din perspectiva diferitelor sale implicații ale folosirii argumentelor posibile, plecând de la alegerile făcute din oferta de producție, dar și în ceea ce privește caracteristicile instalațiilor și mijloacelor de producție ale companiei.

Bibliografie

1. AACC Corporate, Hurel du Campart, S., 2003. *La communication corporate: l'aventure de la communication d'entreprise*. Paris: Dunod.
2. Malaval, P., Decaudin, J.-M., 2012. *Pentacom, 3e édition*. Paris: Pearson Education.
3. Maslow, A., 1954. *Motivation and personality*. New York: Harper&Row
4. Agenția Națională pentru Protecția Mediului, 2016. *Dezvoltare durabilă*. Online. Available at: <http://www.anpm.ro/ro/dezvoltare-durabila>.

CONSIDERATIONS ON THE CAUSES OF TAX EVASION IN ROMANIA

Lecturer PhD Raluca-Viorica LIXANDRU

“Constantin Brâncoveanu” University of Pitești, Romania

Email: gherghina_raluca@yahoo.com

Abstract: Tax evasion is the result of an imperfect legislation, which has not been well assimilated. One of the causes of tax evasion is excessive taxation. The emergence of tax evasion arises from the simple game of interest. Given the context of the current mentality, committing an act of tax evasion is a proof of ability rather than dishonesty. The anti-taxation reaction in our country came together with the democratisation of public finances. The people who have highly sided with this direction were the ones who before the introduction of the tax reforms were exempt or enjoyed the privileges regarding their tax obligations. Evading the tax obligations can be achieved through a variety of means, the most important ones being the illicit processes and the exploitation of loopholes.

Keywords: tax evasion, fraud, legislation, taxation.

JEL Classification: K3, K34.

Tax evasion is one of the most studied and controversial chapters in tax law, both by practitioners and theoreticians. To understand its causes, one must first see what tax evasion is and what forms it can take.

When we actually talk about fraud, we equally talk about legal or legitimate fraud, about illegal fraud, international evasion, legal evasion, illegal evasion, about tax havens or shelters, about the abuse of the right to run away from tax, about the freedom to choose the least taxed path or the tax underestimate, fraud against the law or underground economy (Hoan, 1997).

Tax evasion is the logical result of the flaws and inconsistencies of an imperfect legislation, of the faulty implementation methods, as well as of non-stipulation and incompetence of the legislator whose excessive taxation is as guilty as those to whom he/she causes thereby evasion (Aguna, 2013).

The most common methods of tax avoidance are: legal tax evasion and fraudulent tax evasion.

Legal tax evasion is possible when the law is incomplete or it has inaccuracies. The taxpayer attempts to benefit as much as possible from the advantages offered by the tax regulations in force. The shortcomings and the inadequacies of the legislation lead to the creation of this method of tax evasion.

The cases of “legal” tax evasion appeared in practice are highly diversified, but they are some of the most common (Aguna, 2013):

- the use in certain limits of the legal provisions on charitable donations, whether or not they actually occurred, leads to the avoidance of a part of the taxable income;
- the decrease from the taxable income of the protocol expenses, advertising or publicity, whether they were made or not;
- the practice of certain companies to invest some of the profits made in the purchase of cars and technical machinery for which the state provides reductions in the corporation tax, a measure designed to stimulate the accumulation;
- favourable interpretation of the legal provisions which stipulate important facilities for the contributions that support the social, cultural, scientific and sports activities.

Fraudulent tax evasion is achieved by breaking the law. The taxpayer flagrantly violates the law in order to evade the payment of taxes and other contributions to the state.

The forms of this tax evasion are extremely numerous and should be considered for the accounting researching. In the judicial practice they were often met in the following forms:

- filling out the accounting records with false figures;
- preparing documents for fictitious payments;
- preparing false statements;
- making false accounting records;
- reduction of the turnover;
- failure to declare the taxable matter;
- addition and reporting errors;
- accounting on expenses and fictitious invoices;
- issuing invoices with actual sales, as well as sales made without invoices;
- declaring lower revenue than the actual one;
- falsifying the balance sheet, a method feasible by the agreement between the employer and the chief accountant, they are held to jointly respond for the deed;
- creating passive accounts, where various amounts of money can be deposited, etc.

The proportion of tax evasion differs from one country to another, depending on each country's laws and social realities. For example, in France tax evasion is estimated at 200 million euros (approximately 3% of the GDP) of which only 20% is recovered by the tax authorities (aguna, 2013).

In Romania the phenomenon is much broader, the causes being mainly related to a tax legislation with many imperfections. The sanctioning measures have failed to frighten those who commit such deeds.

In the fight against tax evasion it is very important to understand its causes and what makes the taxpayer become a tax dodger.

There are many causes of tax evasion. One of the most important ones is the tax legislation which is incomplete and has some inconsistencies and ambiguities. A clear, precise and consistent regulation is needed to categorically prohibit this phenomenon.

There may also be other causes, such as the psychology of the tax payer and his/her insufficient education (Hoan , 1997).

The main parties injured by the phenomenon of tax evasion are the state and the taxpayer. The state because it is devoid of some of the revenue necessary to carry out his/her specific activity and the taxpayer because the taxes relate to a mass of diminished income.

Defrauding the IRS differs from one social category to another, depending on the activity that they carry out and on the income they benefit from.

It is noteworthy that the employees benefit from the least opportunities to defraud the IRS because their enforcement is based on the testimony of a third party – the entrepreneur. Instead, traders, industrialists, freelancers fully benefit from the opportunities to avoid paying the tax, offered by the enforcement based on the statement (aguna, 2014).

One of the causes of tax evasion in our country is represented by the stipulations of Law no. 31/1990 regarding the trading companies that offer trade companies the opportunity to be established and operate with many activities in the their business, without checking the endowments and actual conditions of their performance under the law.

Furthermore, another issue is the lack of the legal provisions of the suspension proceedings of the traders, although Law 31/1990 stipulates some of the terms regarding the possibility of suspending the economic agents for repeated violations.

Tax avoidance arrangements are the following:

- the taxpayer does not honour his/her tax burden, especially in the case of excessive taxation;
- use of means that violate the tax laws;
- tax law allows tax evasion by a favourable regime.

According to the Ministry of Public Finance in our country, the most common ways are found in the case of the profit tax, in the case of the VAT and in the case of excise duties.

Thus, in the case of the profit tax (aguna, 2014), we distinguish:

- the reduction of the taxation basis;
- failure to fully record the revenues;
- transfer of taxable income to newly created companies within the same group;
- incorrect classification in the exemption periods.

Related to VAT (aguna, 2013), we distinguish:

- misapplication of the deductions regimes;
- failure to cover certain operations within the scope of the VAT in the tax calculation basis;
- failure to register as taxpayer to reach the ceiling provided by the law;
- failure to record and pay the value added tax related to advance payments received from the customers;
- evading payment of the VAT by declaring some imports as temporary.

Regarding the excise duties, tax evasion was found under the following forms:

- misstating the actual operations in the case of excisable goods (more commonly met in alcohol);
- reduction of the taxation base.

The first law against tax evasion, after 1989, was Law no. 87/1994. The current legal regime on tax evasion is regulated by Law no. 241/2005 for preventing and fighting tax evasion¹.

The law does not stipulate a definition of tax evasion, which remains the prerogative of theoreticians and practitioners. There are many methods of the criminal activity, which may take the form of actions and inactions, such as:

- evading payment of taxes and contributions owed to the state by not recording some activities for which the law requires registration;
- failure to record by accounting documents or other legal documents, entirely or partly, the revenues or to record the expenses which are not based on real transactions, if they resulted in the non-payment of the tax or its reduction;
- organisation of a double accounting record by the company manager or other people with financial and accounting responsibilities;
- memory alteration of the taxation devices, of the marking devices or of other means of storing information in order to reduce taxable income;
- incomplete preparation of the documents for accounting.

Law 241/2005 for preventing and fighting against tax evasion provides categories of deeds established as crimes under this law system:

1. Deeds aimed at taxable matter concealment and at altering the taxable matter subject to taxes and duties. Such facts can be the following:
 - concealment of the goods or taxable or chargeable income;
 - failure to record, entirely or partly, in the accounting documents of the commercial operations made or of the revenues;

¹ Official Gazette no. 672 of 27 July 2005.

- highlighting in the accounting documents of the fictitious operations.
2. Deeds likely to alter the tax liability for failure to fulfil or improper fulfilment of the obligations of financial and accounting discipline:
 - altering, destroying or hiding the accounting documents, memories of the taxation devices or electronic cash registers or other data storage media;
 - performing double accounting records;
 - deliberate failure to re-make the destroyed accounting documents within the time entered in the control records.
 3. Acts committed in connection with the fiscal control duties of the competent organs and the accomplishment of the tax claims in order to prevent the tax authority's knowledge of the fiscal realities:
 - unjustified refusal of a person to submit to the competent bodies the legal documents and assets of the estate, in order to prevent the financial, tax or customs controls;
 - preventing, under any form, the competent bodies from entering, as provided by the law, offices, premises or land in order to assist the financial, tax and customs controls;
 - evading the financial, tax or customs checks by failure to declare or by fictitious declaring or by misreporting regarding the main or secondary head offices of the people under control;
 - substituting, degradation or alienation by the debtor or by third parties of the forfeitures according to the Fiscal Procedure Code and the Code of Criminal Procedure.
 4. Acts committed by taxpayers in connection with the payment of budgetary duties in the case of withholding taxes.
 5. Acts which reduce the tax burden due to the consolidated budget, but at the same time undue income is obtained on account of the state budget. The facts are made with direct intent and may consist of: putting into circulation, without right, of stamps, banderols and standardised forms used in the tax area, with special treatment.
 6. Establishment in bad-faith by the taxpayer of the taxes or contributions, resulting in obtaining, without right, some sums of money by way of repayment from the generally consolidated budget or compensations due to the generally consolidated budget.

There are multiple effects of tax evasion, both on the formation of the state revenues and the economic, social and political effects.

Tax evasion leads to diminishing the state revenue. This phenomenon leads to the formation of a smaller state budget and the state can no longer perform its basic functions. In this situation, the state can only take one measure to collect new funds, namely, increasing the existing taxes and the introduction of new taxes and duties.

This is visible in our country. There occurs a vicious circle from which one can only exit if the tax evasion phenomenon significantly reduces and the amount of income that is eluded from the state budget is also reduced (aguna, 2013).

The economic effects of tax evasion are reflected upon the taxpayers who comply with their tax obligations and upon the taxpayers who do not fulfil their tax obligations. The failure to pay the budgetary claims triggers an increased income for the one who does not pay them. These revenues cannot be used in the legal economic cycle, since they are stolen.

The social effects of tax evasion are important in the licit economic cycle. In the case in which an honest taxpayer sees directly the consequences of high tax rates on his/her

economic activities and on the income he/she gets in the end and notices that the economic situation of another taxpayer is much better because he/she does not pay his/her obligations to the state budget, and the tax authority is unable to sanction these taxpayers and to recover the budgetary claims, or if he/she does it, it happens much later, when the honest taxpayer can conclude that it is more profitable, economically speaking, to apply the tax evasion method as well, even if at a certain moment he/she would be required to pay certain penalties of a financial nature (aguna, 2013).

In this situation the feeling felt by the honest taxpayer is that of inequity.

From a political point of view, the phenomenon of tax evasion is a source of distrust for the governments in which this phenomenon is striking. The taxpayers feel this sense of unfairness, an aspect that generates distrust against the political powers.

Fighting tax evasion means removing the causes that trigger this phenomenon.

As I have stated earlier, among the causes of tax evasion there are the tax burdens excessiveness and the legislative loophole. It should be emphasised that one of the causes is the insufficient citizenship education and tax education of the taxpayers, as well as the overzealous tax authorities who are sometimes prone to exaggeration (aguna, Tutungiu, 1995).

Conclusions

Establishing the conditions that encourage tax evasion and the knowledge of its causes creates the possibility to limit this phenomenon. Throughout my research I have pointed out that tax evasion has many causes, from imperfect legislation, to the attitude of the citizen towards the law and the financial education that he has acquired.

Currently there is a huge disproportion between the taxpayer and the IRS, the two main actors of the tax law. The need for reform under this aspect can be felt, for example, in relation to the collection, transmission and use of personal data during tax audits. A regulation of the fiscal process rules is required since it is a weak area.

References

1. C rpenaru, S., 2012. *Drept comercial roman*. Bucure ti: C.H Beck.
2. Hoan , N., 1997. *Evaziunea fiscal* . Bucure ti: Tribuna Economic .
3. aguna, D.D. et al, 1996. *Procedura fiscal* . Bucure ti: Oscar Print.
4. aguna, D.D., 2003. *Drept financiar i fiscal*. Bucure ti: All Beck.
5. aguna, D.D., 2013. *Drept financiar i fiscal*. Bucure ti: C.H. Beck.
6. aguna, D.D., 2014. *Drept financiar i fiscal*. Bucure ti: C.H. Beck.
7. aguna, D.D, Tutungiu, M.E., 1995. *Evaziunea fiscal* . Bucure ti: Oscar Print.

CONSIDERAȚII PRIVIND CAUZELE EVAZIUNII FISCALE ÎN ROMÂNIA

Lect. univ. dr. Raluca-Viorica LIXANDRU

Universitatea "Constantin Brâncoveanu" din Pitești, România

Email: gherghina_raluca@yahoo.com

Rezumat: *Evaziunea fiscală este rezultatul unei legislații imperfecte și care nu a fost bine asimilată. Fiscalitatea excesivă reprezintă una dintre cauzele evaziunii fiscale. Apariția evaziunii fiscale se naște din simplul joc al interesului. În mentalitatea curentă s-a comișit o faptă de evaziune fiscală reprezentată o dovadă de abilitate și nu de necinste. Reacția antifiscală din țara noastră a venit odată cu democratizarea finanțelor publice. Persoanele care s-au manifestat accentuat în această direcție au fost cele care, înaintea introducerii reformelor fiscale, erau exonerate sau se bucurau de privilegii în ceea ce privește obligațiile lor fiscale. Sustragerea de la obligațiile fiscale se poate realiza printr-o multitudine de mijloace, cele mai importante fiind procedeele ilicite și exploatarea lacunelor legislative.*

Cuvinte-cheie: *evaziune fiscală, fraudă, legislație, fiscalitate.*

Clasificare JEL: *K3, K34.*

Evaziunea fiscală reprezintă unul dintre capitolele cele mai studiate și controversate din dreptul fiscal, atât de practicieni, cât și de teoreticieni. Pentru a înțelege cauzele acesteia trebuie mai întâi să vedem ce este evaziunea fiscală și ce forme poate îmbrăca.

Dacă se vorbește într-adevăr de fraudă, se vorbește în aceeași măsură de fraudă legală sau legitimă, de fraudă ilegală, de evaziune internațională, de evaziune legală, de evaziune ilegală, de paradisuri fiscale sau de refugii, de abuzul dreptului de a fugi din fața impozitului, de libertatea alegerii celei mai puțin impozante sau subestimarea fiscală, fraudă la lege sau economia subterană (Hoanță, 1997).

Evaziunea fiscală este rezultanta logică a defectelor și inadvertențelor unei legislații imperfecte, a metodelor defectuoase de aplicare, precum și a unei neprevăderi și nepriceperii legiuitorului a cărei fiscalitate excesivă este tot atât de vinovată ca și cei pe care îi provoacă, prin aceasta, la evaziune (Aguna, 2013).

Cele mai întâlnite modalități ale evaziunii fiscale sunt: evaziunea fiscală legală și evaziunea fiscală frauduloasă.

Evaziunea fiscală legală este posibilă atunci când legea este lacunară sau prezintă inadvertențe. Contribuabilul încearcă să beneficieze, într-o măsură cât mai mare, de avantajele oferite de reglementările fiscale în vigoare. Inadvertențele legislației și lacunele acesteia duc la crearea acestei modalități a evaziunii fiscale.

Cazurile de evaziune fiscală "legală" aparute în practică sunt extrem de diversificate, dar cele mai frecvent întâlnite sunt (Aguna, 2013):

- folosirea, în anumite limite, a prevederilor legale cu privire la donațiile filantropice, indiferent dacă acestea au avut loc sau nu duc la sustragerea unei părți din veniturile impozabile;

- scderea din venitul impozabil a cheltuielilor de protocol, reclamă sau publicitate, indiferent dacă au fost făcute sau nu;

- practica unor societăți de a investi o parte din profitul realizat în achiziții de materiale și echipamente tehnice pentru care statul acordă reduceri ale impozitului pe profit, în măsură menită să stimuleze acumularea;

- interpretarea favorabilă a dispozițiilor legale care prevăd importante facilități pentru contribuțiile la sprijinirea activităților sociale, culturale, științifice și sportive.

Evaziunea fiscală frauduloasă se realizează prin încălcarea legii. Contribuabilul încalcă flagrant legea cu scopul de a se sustrage de la plata impozitelor, taxelor și a altor contribuții către stat.

Formele acestei evaziuni sunt extrem de numeroase și trebuie luate în considerare la cercetarea contabilă. În practica judiciară, au fost întâlnite frecvent următoarele forme:

- completarea registrelor contabile cu cifre nereale;
- întocmirea de documente de plăți fictive;
- întocmirea de declarații false;
- alcătuirea de registre contabile nereale;
- reducerea cifrei de afaceri;
- nedeclararea materiei impozabile;
- erori de adunare și de raportare;
- contabilizări de cheltuieli și facturi fictive;
- emiterea de facturi fără vânzare efectivă, precum și vânzările fictive fără factură;
- declararea de venituri inferioare celor reale;
- falsificarea bilanțului, modalitate realizabilă prin înțelegerea dintre patron și contabilul șef, ei fiind ținuți să răspundă solidar pentru fapta comisă;
- crearea de conturi pasive, unde pot fi depozitate diferite sume de bani etc.

Proporția evaziunii fiscale diferă de la o țară la altă, în funcție de legislația fiecăreia și de realitățile sociale din fiecare țară. De exemplu, în Franța fraudă fiscală este estimată la 200 milioane euro (aproximativ 3% din PIB), din care numai 20% este recuperat de organele fiscale (Aguna, 2013).

În România, fenomenul este mult mai amplu, cauzele fiind legate, în principal, de o legislație fiscală cu multe imperfecțiuni. Măsurile sancționatoare nu au reușit să îi sperie pe cei care comit astfel de fapte.

În combaterea evaziunii fiscale, este foarte important să se înțeleagă cauzele acesteia, ceea ce îl determină pe contribuabil să devină evazionist.

Există o multitudine de cauze ale evaziunii fiscale. Una dintre cele mai importante este legislația fiscală care este incompletă și prezintă o serie de inadvertențe și neclarități. Este necesar o reglementare clară, precisă și unitară, care să interzică în mod categoric acest fenomen.

De asemenea, pot exista și alte cauze, precum: psihologia contribuabilului și insuficiența educației fiscale (Hoanță, 1997).

Principalele părți păgubite prin fenomenul evaziune fiscală sunt statul și contribuabilul. Statul deoarece este lipsit de o parte din veniturile necesare pentru desfășurarea activității sale specifice și contribuabilul pentru că impozitele se raportează la o masă de venituri diminuată.

Fraudarea fiscoasă diferă de la o categorie socială la alta, în funcție de activitatea ce o desfășoară fiecare și de veniturile de care beneficiază.

De observat faptul că salariații beneficiază de cele mai mici posibilități de fraudare a fiscoasă, deoarece impunerea acestora se face pe baza declarației unui terț – a întreprinzătorului. În schimb, comercianții, industriașii, liber-profesioniștii beneficiază din plin de posibilități de eschivare de la plata impozitului, pe care le oferă impunerea pe bază de declarație (Aguna, 2014).

Una dintre cauzele evaziunii fiscale în țara noastră este reprezentată de prevederile Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, care oferă posibilitatea înființării și funcționării de societăți comerciale cu foarte multe activități în obiectul de activitate, fără a se verifica dotările și condițiile reale de desfășurare a acestora în baza legii.

De asemenea, o altă cauză constă în lipsa prevederilor legale procedurii de suspendare a agenților economici, deși în Legea 31/1990 sunt stipulate niște condiții privind posibilitatea suspendării agenților economici, în cazul abaterilor repetate.

Modalitățile evaziunii fiscale sunt următoarele:

- contribuabilul nu își onorează sarcinile fiscale, mai ales în cazul unei fiscalități excesive;
- folosirea de mijloace care încalcă legea fiscală;
- legea fiscală permite evaziunea printr-un regim favorabil.

Potrivit Ministerului Finanțelor Publice din țara noastră, modalitățile cele mai frecvente se întâlnesc în cazul impozitului pe profit, în cazul TVA și la accize.

Astfel, în cazul impozitului pe profit (Aguna, 2014) distingem:

- reducerea bazei de impozitare;
- neînregistrarea integrală a veniturilor realizate;
- transferul veniturilor impozabile la societățile nou create în cadrul aceluiași grup;
- încadrarea eronat în perioadele de scutire.

Referitor la TVA (Aguna, 2013), distingem:

- aplicarea eronată a regimurilor deducerilor;
- necuprinderea unor operațiuni ce intră în sfera taxei pe valoarea adăugată în baza de calcul a taxei;
- neînregistrarea ca platitor la atingerea plafonului prevăzut de lege;
- neevidențierea și nevirarea taxei pe valoarea adăugată aferentă avansurilor încasate de la clienți;
- sustragerea de la plata taxei pe valoarea adăugată prin declararea unor importuri ca fiind temporare.

În ceea ce privește accizele, evaziunea fiscală a fost întâlnită sub următoarele forme:

- declararea incorectă a operațiunii reale în cazul unor produse accizabile (mai des întâlnit, la alcool);
- micșorarea bazei de impozitare.

Prima lege privind combaterea evaziunii fiscale, după anul 1989, a fost Legea nr. 87/1994. Regimul juridic actual privind evaziunea fiscală este reglementat de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale (Monitorul Oficial nr. 672 din 27 iulie 2005).

Legea nu stipulează o definiție a evaziunii fiscale, aceasta rămânând apanajul teoreticienilor și practicienilor. Sunt prevăzute numeroase modalități ale activității infracționale, care pot îmbrăca forma acțiunilor și inacțiunilor, precum:

- sustragerea de la plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate statului, prin neînregistrarea unor activități pentru care legea prevede obligația înregistrării;
- neevidențierea prin acte contabile sau alte documente legale, în întregime sau în parte, a veniturilor realizate ori de a înregistra cheltuieli care nu au la bază operațiuni reale, dacă au avut ca urmare neplata ori diminuarea impozitului;
- organizarea unei evidențe contabile duble, de către conducătorul unității sau alte persoane cu atribuții financiar-contabile;
- alterarea memoriilor aparatelor de taxat, de marcaj sau a altor mijloace de stocare a informațiilor în scopul diminuării veniturilor impozitate;
- întocmirea incompletă de documente privind evidența contabilă.

Legea 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale prevede categorii de fapte incriminate ca infracțiuni în sistemul acestei legi:

1. Fapte care au drept scop ascunderea materiei impozabile și alterarea masei impozabile supus impozitelor și taxelor. Constituie astfel de fapte următoarele:
 - ascunderea bunului sau venitului impozabil sau taxabil;

- neevidențierea, total sau parțial, în actele contabile a operațiunilor comerciale efectuate sau a veniturilor realizate;
 - evidențierea în actele contabile de operațiuni fictive.
2. Fapte de natură a altera datoria fiscală prin neîndeplinirea ori îndeplinirea defectuoasă a unor obligații de disciplină financiar-contabilă :
- alterarea, distrugerea sau ascunderea de acte contabile, memorii ale aparatelor de taxat ori de marcat electronice fiscale sau de alte mijloace de stocare a datelor;
 - realizarea de evidențe contabile duble;
 - nerefacerea, cu intenție, de documente de evidență contabilă distruse, în termenul înscris în documentele de control.
3. Fapte săvârșite în legătură cu atribuțiile de control fiscal ale organelor competente și realizarea creanțelor fiscale, în scopul împiedicării cunoașterii de către organul fiscal a realităților fiscale:
- refuzul nejustificat al unei persoane de a prezenta organelor competente documentele legale și bunurile din patrimoniu, în scopul împiedicării verificărilor financiare, fiscale sau vamale;
 - împiedicarea, sub orice formă, a organelor competente de a intra, în condițiile prevăzute de lege, în sedii, incinte ori pe terenuri, cu scopul efectuării verificărilor financiare, fiscale sau vamale;
 - sustragerea de la efectuarea verificărilor financiare, fiscale sau vamale, prin nedeclararea, declararea fictivă ori declararea inexactă cu privire la sediile principale sau secundare ale persoanelor verificate;
 - substituirea, degradarea sau înstrăinarea de către debitor ori de către terțe persoane a bunurilor sechestrate, conform prevederilor Codului de procedură fiscală și ale Codului de procedură penală.
4. Fapte săvârșite de contribuabili în legătură cu plata drepturilor bugetare în cazul impozitelor cu reținere la sursă.
5. Fapte prin care se diminuează sarcina fiscală datorată bugetului consolidat, dar în același timp, se obțin și venituri necuvenite pe seama bugetului de stat. Faptele se realizează cu intenție directă și pot consta în: punerea în circulație, fără drept, a timbrelor, banderolelor sau formularelor tipizate, utilizate în domeniul fiscal, cu regim special.
6. Stabilirea cu rea-credință de către contribuabil a impozitelor, taxelor sau contribuțiilor, având ca rezultat obținerea, fără drept, a unor sume de bani cu titlu de rambursări de la bugetul general consolidat sau compensări datorate bugetului general consolidat.

Efectele evaziunii fiscale sunt multiple, atât asupra formării veniturilor statului, cât și efecte economice, sociale, politice.

Evaziunea fiscală duce la diminuarea veniturilor statului. Acest fenomen duce la formarea unui buget de stat mai mic, iar statul nu-și mai poate îndeplini funcțiile sale de bază. În această situație, statul nu poate lua decât o singură măsură pentru a colecta noi fonduri, și anume, creșterea impozitelor existente și introducerea de noi impozite și taxe.

Acest aspect este vizibil și în țara noastră. Se produce un cerc vicios din care se poate ieși doar dacă se reduce semnificativ fenomenul evaziunii fiscale și se reduce volumul de venituri ce se sustrag de la bugetul de stat (Aguna, 2013).

Efectele economice ale evaziunii fiscale se produc asupra contribuabililor ce își respectă obligațiile fiscale și asupra contribuabililor ce nu își respectă obligațiile fiscale. Neplata creanțelor bugetare determină un venit crescut pentru cel care nu le achită. Aceste venituri nu pot fi folosite în circuitul economic legal, ele fiind sustrate.

Efectele sociale ale evaziunii fiscale sunt importante în circuitul economic licit. În situația în care un contribuabil cinstit vede, în mod direct, care sunt consecințele unor cote mari de impozitare asupra activităților sale economice și asupra veniturilor pe care le obține la final și observă că situația economică a unui alt contribuabil este cu mult mai bună pentru că nu își plătește obligațiile față de bugetul de stat, iar autoritatea fiscală nu este în măsură să sancționeze pe acești contribuabili și să recupereze creanțele bugetare sau dacă o face, acest lucru se întâmplă cu mare întârziere, atunci contribuabilul cinstit poate ajunge la concluzia că este mai profitabil, din punct de vedere economic, să aplice și el metoda evaziunii fiscale, chiar dacă la un moment dat ar fi obligat să plătească anumite penalități de natură financiară (Aguna, 2013).

În această situație, sentimentul resimțit de contribuabilul corect este acela de inechitate.

Din punct de vedere politic, fenomenul de evaziune fiscală reprezintă o sursă de neîncredere pentru guvernanții în care acest fenomen este pregnant. Contribuabilii resimt sentimentul de inechitate, aspect generator de neîncredere față de puterile politice.

Combaterea evaziunii fiscale constă în înlăturarea cauzelor care determină acest fenomen.

Așa cum am precizat anterior, printre cauzele evaziunii fiscale se numără excesivitatea sarcinilor fiscale și lacuna legislativă. Trebuie subliniat că una dintre cauze reprezintă și insuficiența educației cetățenești și educației fiscale a contribuabililor, precum și excesul de zel al organelor fiscale predispușe uneori la exagerări (Aguna, Tutungiu, 1995).

Concluzii

Determinarea condițiilor care favorizează evaziunea fiscală și cunoașterea cauzelor acesteia creează posibilitatea limitării acestui fenomen. Pe parcursul studiului meu am subliniat faptul că evaziunea fiscală are o multitudine de cauze, de la imperfecțiunea legislației, până la atitudinea cetățeanului față de lege și educația financiară pe care a dobândit-o.

În momentul actual, există o disproporție uriașă între contribuabil și Fisc, cei doi actori principali din dreptul fiscal. Nevoia de reformă, sub acest aspect, se simte, de exemplu, în ceea ce privește colectarea, transmiterea și utilizarea datelor personale în cursul controalelor fiscale. Este necesară o reglementare a regulilor procesului fiscal, acesta fiind un domeniu deficitar.

Bibliografie

1. Crăpenaru, S., 2012. *Drept comercial român*. București: C.H Beck.
2. Hoan, N., 1997. *Evaziunea fiscală*. București: Tribuna Economică.
3. Aguna, D.D. et al, 1996. *Procedura fiscală*. București: Oscar Print.
4. Aguna, D.D., 2003. *Drept financiar și fiscal*. București: All Beck.
5. Aguna, D.D., 2013. *Drept financiar și fiscal*. București: C.H. Beck.
6. Aguna, D.D., 2014. *Drept financiar și fiscal*. București: C.H. Beck.
7. Aguna, D.D, Tutungiu, M.E., 1995. *Evaziunea fiscală*. București: Oscar Print.